

Nwa'anli Fà'a Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli fà'a ghan Ntaon Jisho yei po pi mbra nwa'anli na Luka ni nā'an no ghēi nu shhi ni nnu na a ni njē fī'i nu mon fūon nwa'anli yi. Fūon nwa'anli yi gho ni mbo Pwa Pisha'akho nkwan Ha'an Luka Fī'i ne. Mme tho nnu na a nā'an nwa'anli yei no ne po no mfi'i nu nkwan ha'an ghan ntaon Jisho ni ngēi shhi nchii nkini pwa pisha'akho no ligi Jisho mon Judia pugu pa Shamaria pugu pa nguon li'i nkuon shhe ne. Luka chwie pia ji na pugu ni mfā'a fà'a yei ntogo pi mon ghrī Jijwe Minnwi. A fī'i na Pita pugu Poo ni ntaon mbo pa thishi choshi ndii gho. Choshi ndii gho ni nku'oo nu nga'a nji'i nthe pi no ha'an pichai ni ntogo nu mon pa moon nu llo mbho pa thishi Juu pugu pa thishi ngwa Roma ne.

Minthe pi ghrà nwa'anli yei mon trei memme ghrà. Fūon ghrà po pi nkwan ha'an nnu pin nu Jisho ni njē Jerushalein ndii na Jisho ni nkwo ku'oo po ne. Mbra ghrà po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien nii mon pichai li'i mon Palishitain ne. Ndugwi yi po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien ti nchəin mon krao ngei pa la'ataon Mediterenia ti ngēi nchəin mon la'ataon Roma.

Mme nnu no yei nu mon nwa'anli yei po pi fà'a Jijwe Minnwi. Jijwe Minnwi ni nshwi'i ni ghrī mbin pa ghan pin llé Penteko, ndo ngēi shhi

ntho nōon ndaon ni pugu ndo mā'an ghrí yugu pugu pa thishi pi. Nkìni ghan pin llé shhi gho po mon pa chíi nu nkìni Minnwi na pugu ni nchii nu mon nwa'anli yei ne. Nkìni pigho ni nōon na ghrí po mon gho ntogo pi mon nkwan ha'an a ni nkāon chombhi ghan pin pigho ne.

Minnwi kā'a no taon nnu Jijwe yi

¹ Mon fūon nwa'anli, ma Tiofilu, nki nā'an nguon pa nnu na Jisho ni nchwie ndo ntigi ne, ² ti ngēi nchēin ndii na Minnwi ki lōgo vi nku'ɔ no po ne. Nkaon pi maa nku'ɔ ni ju po, mon nji Jijwe Minnwi, a fe gí ni pa ghan ntaon pi na a ni nchu'ɔ ne. ³ A ni nga nkwo yei ngē'i ti nkhu nku'ɔ mon gu, nōon non yi ni pugu no khwe wun lembhi ntou ndii mon pa shendaon na a ni nōon ki khutho lo mbo na a yi maon. Pugu ni njei vi, a chrà ni pugu nthe Sha'afuon Minnwi.

⁴ Pugu pugu ni nga mbo ta'a li'i, a fe gí ni pugu na, "Ki'i pēi lollo Jerushalein, pēi kina fo njwere fé ye na nki shwei vēi no ne, fé na Tāa a ni nkā'a ne. ⁵ Kwe nkhi Jon ni mbo pi yi mon nkhi, ndo no kuo ndii, pēi shi mfā'o kwe nkhi mon Jijwe Minnwi."

Minnwi lōgo Jisho nku'ɔ no po

⁶ Pa ghan ntaon Jisho ni nga mbo ta'a li'i pugu pa Jisho, pugu pie vi na, "Taatho, ɔ shi ndu'u sha'afuon ndwe mbho Ishrae?"

⁷ Jisho khwē ni pugu na, "Pēi lo mfā'o no ji nu ndii ki llé na Tāa nū'on pi ni ji nji ne. ⁸ Ndo pēi shi mfā'o ghrí ndii na Jijwe Minnwi shwi'i mbij pēi ne. Pēi shi mbo pa minkwentie pan llo

Jerushalein, pugu pa mon Judia ni Shamaria, ti ngēi nchēin mon ndugwi mbhi."

⁹ A ni nga mī'en chhu nu nnu pei, Minnwi lōgo vi ηku'ɔ ni ju po, ti a nu'un mbhe ligi pugu mon lūlun. ¹⁰ Nɔ ha'an pugu ni ηgu'ɔ mbe'i po nɔ ha'an a ni ngēi nu ne, nga njēi nu, paa ηgwa thi yēi pugu mon ndhwī fhu, ¹¹ nchhu ni pugu ηa, "Ngwa Galili, pēi thi hein mbe'i pi kɔ po? Jisho vei ηa pi lōgo vi ligi pēi ηku'ɔ nɔ po ne, shi nde mbini wu'ɔ nɔ ha'an pēi nu'un njēi vi a ghēi po ne!"

Njinda Judashi

¹² Pa ghan ntaon Jisho pīni Jerushalein lo ηkuon mbra ηa pi mēin ni Olive ne, mbo nɔ ta'a ηkan kwò llo Jerushalein. ¹³ Pugu ni nga nii fɔ, ηku'ɔ mon njien nda tothi li'i ha'an pugu ni nda'a nu ne. Pugu ni mbo:

Pita
ni Jou
ni Jēin
ni Andru,
Fili
pugu Toma,
Batolomiu
pugu Matio,
Jēin muun Afiohi
ni Shemu, mbo kwini la'a,
ni Judashi, mbo muun Jēin.

¹⁴ Nguon pa ghan ntaon Jisho pei ni mbo ni ta'anggi ntho nduon Minnwi pugu pa pichēi piŋge ηa pugu ni ngēre Jisho ne, ni Meri mūun Jisho pugu pa līn pi pi pimbia.

15 Mon llé pigho Pita lollo ntithi shina ta'a nkii ni pa wun ghan pin, nchhu na,

16 "Lĩn pan! A ni mbie na nchò Nɔwa'anli Minnwi chəin nkwan ha'an Jijwe Minnwi ni nkāon Devi a nā'an nthe Judashi na a ni ngəi nōon Jisho ni ngwa pe na pugu ni ntho nu ngwəin vi ne. 17 Judashi ni mbo ta'a non via, nthe na pi ni nchu'ɔ vi nkaa yu na a fā'a pia pugu."

18 A ni njuon shhe ni pe na pi ni mfe gho nthe mbha nnu piphi yi ne, ndho tothi ngū mfūn ni tho yi, nshina titri, maon pun pi taon. 19 Nguon ngwa Jerushalein ni nja'o nnu gho, nenne mēin shhe gho mon chrà la'a yugu na Hakeldama njin yi po na, "Shhe Chhĩ."

20 Pita chhu na, "Nthe na pi nā'an mon Nɔwa'anli Nkhĩ na, 'Nda yi ku'ɔ fun. Ki'i non ma nda'a fo.' Pi pinĩ nā'an na, 'Non nduon lōgo li'i yi.'

21 Nne, a pie na pia chu'ɔ ta'a non mbigi mbin pia, mbo non na a ni mbo pia pugu jē ndii na pia pa Jisho Taatho ni nyien nu ka'a ne, 22 mbo non na pia pugu ni mbo jē ndii na Joun ni ntho mfe nkhi ni ngwa ne, ti ngəi nchəin ndii na Minnwi ni mfu'u Jisho gho shina pia nku'ɔ no po ne. Pia pa non vei po pa ghan kwentie na Jisho ni mbini nku'ɔ mon gu."

23 Nne pugu tere Joshe, mbo Bashaba na pi ni mēin vi ni Jushitu ne, mbini ntere Matia. 24 Nduon Minnwi nchhu na, "Taatho, ɔ ji njù'ɔ sheshenon. Nōon ye non na ɔ chu'ɔ shina paa ngwa pei ne, 25 na a lōgo fā'a Judashi no ngan

ntaon Jisho ɔa a ni nkhu mien ɔgɔi li'i ɔa a ni mbie ɔa a ghɔi nɛ." ²⁶ Pugu mā'an yaon nɔ ji nu non ɔa Minnwi chu'o nɛ, a gū mbin Matia, nne pugu pigi vi mbin pa ta'anchro *ghan ntaon Jisho.

2

Jijwe Minnwi tho

¹ Llé ji ɔa pi mɛin ni Penteko nɛ ni nga ntho, nguon pa ghan pin kiri ta'a li'i.* ² A gha ndara yichai yɔyɔnɔ llo po mbo nɔ nggɔ nkien mme fin, ntho ndinaon nguon nda ɔa pa ghan pin pigho ni nchho fo nɛ. ³ Pugu ni njai pa yaon ɔa a ni mbo nɔ pa lin mɔnon, pugu taon nshere non yugu nthi mbin sheshe ta'a non vugu. ⁴ Pugu ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, njɛ chrà nu mon pa nkwan chrà taon nduon nɔ ha'an Jijwe gho ni nchu'o nchò yugu nɛ.

⁵ Mon pii ndii gho, pa ngwa Juu ɔa pugu ni mfā'o pɔgɔ Minnwi nɛ ni nda'a nu Jerushalein llo mon nguon mbhi ghao. ⁶ Pugu ni nga nja'o yɔyɔnɔ gho, yú ngwa kiri, ngrāo nthɛ ɔa sheshenon ni nja'o pugu chrā pi chrà la'a yugu.

⁷ Pugu ni ngrāo ti a gha'a mbie ɔa, "Nguon ngwa pei ɔa pugu chrà nu nɛ lo mbo pi ngwa Galili? ⁸ Ti a kie pi nei pia ya'o nnu ɔa pugu chhu nu nɛ pi mon yia chrà la'a? ⁹ Pia llo pi Patia, Media ni Elan, pugu pa ngwa llo Meshopotemia, Judia, ni Kapadoshia, pugu pa ngwa llo Pontu ni Eshia, ¹⁰ pugu pa ngwa llo Fragia, Pamflia,

* **2:1** 2:1 Yei ji ni ntho nu tien wun llé ndii ɔa ji Linji'a ni nkwo togo nɛ.

Ijpti pugu pa pichèi lí'í Libia yèi Shirin. Pichèi pia llo pi Roma ntho nkra Jerushalein, ¹¹ pichèi pɔ ngwa Juu, pichèi pɔ ngwa nduon ɔa pugu pin nnu Minnwi pa Juu nɛ. Pichèi pia llo Kɛɛte, pichèi llo Arabia. Ndo pia ya'ò pugu chho mfi'í ghraoghrao nnu Minnwi mon pa chrà la'a pia.”
¹² Nguon yugu ghao ni ngrào, ndo mbo ni fintho, nchhu nu ni non pugu ɔa, “Njin yei pɔ pi ɔa?”
¹³ Pichèi ka mā'an ghan pin pigho pi ni kwèin, nchhu nu ɔa, “Pugu paa pi là'o!”

Nkìni Minnwi llo mbo Pita

¹⁴ Nenne Pita taon ntho shhi pugu pa pichèi ta'anchro ghan ntaon Jisho, nkèrè nggì yi nchhu ɔa, “Ngwa Juu pugu pa nguon ngwa ɔa pugu la'a nu Jerushalein nɛ, pèi ywere shishi'í, nshwei vèi ni nin nnu ɔa a lōgo lí'í nɛ. ¹⁵ Ngwa pei lo nji'í mbaa pi là'o nkwan ha'an pèi pí'í nɛ, nthɛ ɔa ndwe wu'ò ndipu'u minaon ni tutu'u. ¹⁶ Yei pɔ pi nnu ɔa njèli'í Minnwi Joe ni nchhu nu nɛ:
¹⁷ 'Minnwi chhu ɔa yei nnu ɔa nshi nchwie mon pa ndugwi llé nɛ.

Nshi nshā'ò Jijwe a mbin sheshenon.

Puon pèi pi pimbia pugu pa pinɔe shi nchii nkini a,

pa ma'an mikhwa yèi pa nnu,
 pa lulunu ngwa pèi fā'ò pa njèin.†

¹⁸ Oon, nshi nshā'ò Jijwe a
 mbin puon fā'a pan pi pimbia pugu pa pinɔe,
 mon llé pigho, pugu chii nkini a.

† 2:17 2:17 Yei ndugwi llé hein pɔ pi jè ndii ɔa Jisho ni fion ntho nɛ ti ngèi nchèin ndii ɔa a shi mbini ntho lí'í sha'a mbhi nɛ.

- 19 Nshi nchwīe pa nnu ghraoghrao po,
nōon pa lī ŋkuon shhe.
Chhī, mōnon, ni gwī ndindhi shi mbō.
- 20 Minaon shi ŋkara ŋgū njinjin,
fhú kara mbie nō chhī,
ŋkaon ŋkieŋ mme llé Taathō maa nthō.
- 21 A shi mbō ŋa sheshenon ŋa a gē ligi Taathō nē
shi ndūgu.'
- 22 "Ŋgwa Ishrae, pēi ya'ō chrà yei! Jishō llo
Nashare, non ŋa Minnwi ni nōon ŋa a taon ju
ntaon vi, ŋkie pi ŋkuon pa nnu ghraoghrao pugu
pa lī ŋa a ni mfe ghrí ghō a chwīe nō ghō shina
pēi nō ha'an pēi ŋkaa pēi ji nē. 23 Minnwi ni
ŋkwo ji ndō nū'ōn ŋa pi shi kwīn vi ŋkuon wá'a,
njwi vi ŋkie pi ŋkuon cha'a nu vi mfe mbhō
ŋgwa pīphi. 24 Ndō Minnwi pī'i vi mon gu, ŋkwe
vi mbhō ghrí gu, nthē ŋa a kan ni mfe pa'a gu lo
ŋgwēin vi a kina nō ŋgan chéin. 25 Nthē ŋa Devi
chhu nthē vi ŋa,
'Njēi Minnwi Taathō shhī mu ŋguon ndii ghao.
A pō yēi mu ŋguon ndii,
nne mba'a nji'i mbōgō nnu ŋa nonmishua
tā'a nu nchwīe mbin mu nē.
- 26 Nthē yie ghō, ñdinaon ni pwatua,
chrà a pō chrà pwanju'ō.
Nō pīgi nu, ŋguon non ghao yī'ē mbin
Minnwi.
- 27 Nthē ŋa mba'a o yī'i mien a ŋkina yi khu,
mba'a o yī'i mien Muon Fà'a yō yi Taonon
fōrō mon fún.
- 28 O nōon shendaon chombhi vēi.

Ɔ shi nchwīe ndinaon ni pwanju'ɔ nthε ɲa pɔgɔ pɔ ka'a.'

²⁹ "Līɲ paɲ, minthe ñchhu ni pɛi ni tininju'ɔ nthε fà'o via Devi. A ni ɲkhu pi twei vi, fún yi pɔ shina pia ti nchɛiɲ shi'a. ³⁰ Nɔɔ, a ni mbɔ ɲjɛli'i Minnwi, ɲji ɲa Minnwi ni ɲkwo kã'a vi ti nshwrēi ɲa a shi nchɛrɛ ta'a mbhě yaon yi ɲkuon faan ju Devi ghɔ. ³¹ Minnwi ni nɔon nnu ɲa a shi ndε ndɔgɔ li'i nε ni Devi, nenne a chrà ɲkuon khu nu mbini ɲku'ɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nε, ɲa pi shi ki lɔ mien vi a kina yi khu mon fún, ki mien a fɔrɔ.

³² "Minnwi ni mbini nu'un mbi'i Jishɔ vei mon gu, ɲguon yigi pɔ pa miɲkwentie. ³³ Minnwi Tãa vi ni ɲkɛrɛ vi nchɛrɛ ɲgei mbhɔ yi yi ji, mfe Jijwe yi ghɔ ɲkwan nɔ ha'an a ni ɲkã'a nε. Nnu ɲa pɛi yɛi nu ndɔ ɲa'o nu ndwe nε pɔ pi fé yi ɲa a shã'o mbiɲ pigi ³⁴ nthε ɲa a shini ndɔ ɲku'ɔ Devi pɔ. Ju, Devi, ka chhu pi ɲa,

'Taathɔ chhu ni Taathɔ a ɲa,

"Chhɔ ɲgei mbhɔ a yi ji hein

³⁵ ti ñshi nu'un nchwīe pa mbina pɔ pɔ krí tigi kwɔ yɔ."

³⁶ "Nthε yie, ɲguon ɲgwa Ishrae fã'o nɔ ji nu ni tininju'ɔ ɲa Minnwi chwīe vi a pɔ Taathɔ, mbini mbɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nε, mbɔ Jishɔ vei ɲa pɛi ni ɲkwīɲ vi nε."

³⁷ Pugu ni ɲa'o nnu pei a kãon ɲjù'ɔ yugu ɲkien yie, pugu chhu ni Pita pugu pa pichɛi ghan ntaon Jishɔ ɲa, "Pa līɲ pigi, pigi shi nchwīe pi neiɲ?"

³⁸ Pita chhu ni pugu ɲa, “Pəi pā'a ɲkũnu yəi ni phi, ɲkwe ɲkhi ni ligi Jisho Krishto, Minnwi li'ε phi yəi, mfe fé yi ni pəi, mbo Jijwe Minnwi. ³⁹ Minnwi kā'a vəi ni kà'a yei pəi pa ɲgwreɲgwa pəi, pugu pa ɲgwa pε ɲa pugu pɔ fie hini nε, ni sheshenon ɲa Taatho, mbo Minnwi via, chu'ɔ vi nε.” ⁴⁰ Pita pini ɲgəi shhi nchrā ntou pa chrà nduon mfra vugu ni nji, nchhu nu ɲa, “Pəi kwe non yəi nne ɲa ki'i pəi fā'o ɲgə'i ɲa Minnwi shi mfe ni ɲgwreɲon piphɪ yei nε.”

⁴¹ Nenne, ɲgwa ha'an pugu ni mbin chrà yi nε ni ɲkwe ɲkhi. Ta'a llé gho, yaon nɔ trei ɲkan ɲgwa pigi mbin ghan pin. ⁴² Pugu ni mfe ndii yugu ntho nje'i yaon mbho ghan ntaon Jisho, ɲkiri nu ɲguon ndii ghao ni ta'anju'ɔ, nji pa maon ka'a mbin ndo nduon Minnwi.‡

Chombhi shina ghan pin

⁴³ Minnwi ni ntogo njin pa ghan ntaon Jisho mfā'a pa nnu ghraoghrao ndo nōon pa li. Nenne, sheshenon fā'o pogo gu. ⁴⁴ ɲguon ɲgwa pε ɲa pugu ni mbin Minnwi nε ghəi shhi mbo nu ta'a li'i ni ta'anju'ɔ, maon pugu pɔ ta'a yi. ⁴⁵ Pugu jē ntho mfini kien shhe pugu, pugu pa pichəi pa maon, ntho ɲgrā mbin gho ni ɲguon ɲgwa wu'ɔ nɔ ha'an chà yugu nu'un mbo nε. ⁴⁶ Pa lelle, pugu kiri nu Nda Minnwi ni ta'anggi, nji pa maon ka'a mon pa nda nda. Pugu ni nji maon pugu ni pwatua pugu pa pwapun, ⁴⁷ ɲga'o Minnwi, ɲguon ɲgwa pin vugu. Pa lelle Taatho pigi vugu ni pa ɲgwa ɲa a ni ɲkwe vugu nε.

‡ **2:42** 2:42 Pa ghan pin ni ma ti ɲga ntho li'i mu'on, nji maon ɲga mī'en, ɲgəi ki'ε nji ji kwɪn Taatho.

3

Pita pugu Jouŋ luon ŋkwíni nyīen

¹ Llé chəi Pita pugu Jouŋ ni ŋgəi nu Nda Minnwi mon trei minaon ni naonchi, mbo ndii luon Minnwi. ² Pi tieŋ ŋon chəi ŋa pi ni mbhi vi, a taon ŋkwíni llo puŋ, ŋgəi nu nɔ chonka'a ŋa a ghəi Nda Minnwi, pi mēiŋ ni Pwapwa nɛ. Pi ghà ŋgu'ɔ ŋgəi ni ju nū'ɔŋ vi lɛllɛ chonka'a ghɔ ŋa a luon ghère mbhɔ ŋgwa ŋa pugu ghəi nu Nda Minnwi nɛ. ³ A gha nɔi Pita pugu Jouŋ nii nu Nda Minnwi, a jē nthɔ nduon ghère mbhɔ pugu.

⁴ Ndo Pita pugu Jouŋ tigi ligi yugu mbiŋ yu nchhu ŋa, "Lii vigi!" ⁵ A jē nthɔ ndii vugu, mbī'i nu ŋa a shi mfā'o yaon mbhɔ pugu. ⁶ Ndo Pita chhu ŋa, "Ndo nji'i mfā'o dere, ndo yaon ŋa mfā'o nɛ nshi mfe vɛ. Mon ligi jishɔ Krishto llo Nashare, lollo nyien!"

⁷ Ŋgwēiŋ vi nɔ ŋgei mbhɔ yi yi ji ŋkərə vi tothi, wu'ɔ ndii ghɔ, kwò mi pugu pa mbi'i kwò mi shwii. ⁸ A lli ntithi, njē nyien nu. Nii mon Nda Minnwi pugu pugu, nyien nu, ndhi nu, ndo ŋga'o Minnwi.

⁹ Ŋguon pa ŋgwa yəi vi nɔ ha'an a nyien nu nthɔ ntōo Minnwi, ¹⁰ nji vi ŋa a ŋon ŋa a ni nchhɔ nduon ghère chonka'a ye Nda Minnwi ŋa pi mēiŋ ni Pwapwa nɛ. Wiwini wēiŋ vugu, pugu ghrāo nnu ŋa a lōgɔ li'i mbiŋ yu nɛ. ¹¹ Nɔ ha'an ŋon ghɔ ni ndia mbiŋ Pita pugu Jouŋ mon li'i ŋa pi mēiŋ ni Varinda Sholomu nɛ, ŋguon ŋgwa ni ŋgrāo ntei nthɔ mbara vugu fɔ.

Pita chhu chrà Minnwi

12 Pita gha njəi ɲgwa pighɔ, nchhu ni pugu ɲa, “Nɲgwa Ishrae, a chwīe khɔ pəi ghrāo nnu yei nɛiɲ? A chwīe khɔ pəi chaonɲ ligi yəi mbiɲ pigi nɔ ha'anɲ pigi chwīe ɲonɲ vei nyīenɲ pi ni yigi nji ki ni yigi pɔɔɔ Minnwi? 13 Minnwi Abrahanɲ, Aiji ni Jakɔ, mbɔ Minnwi pa ɲkhu tǎa pia, gha'o muonɲ fà'a yi mbɔ Jishɔ, mbɔ ju ɲa pəi ni ncha'a vi mfe ni pa thishi, ndāa vi shhi Paile ndii ɲa Paile ni ntā'a nu mienɲ vi ɲa a ghōi nɛ. 14 Ndo pəi lāa vi, mbɔ ɲonɲ taonɲtaonɲ ndɔ mbɔ ɲkienɲ ɲonɲ, ɲka chhu pi ɲa pi chu'ɔ njwi ɲonɲ mfe ni pəi. 15 Pəi jwi ɲganɲ fe chombhi, ndɔ Minnwi pi'i vi monɲ gu, pigi pɔ pa minkwentie nnu pei!

16 “A tɔɔɔ pi ɲkuonɲ pinɲ monɲ ligi Jishɔ ɲa ɲonɲ vei pɔ shishi'i, ɲonɲ vei ɲa pəi yəi ndɔ nji nɛ. A pinɲ monɲ ligi Jishɔ ɲa a chwīe a ya mbɔ shi'i shhi pəi ghao.

17 “Ndwɛ, liɲ panɲ, ɲji ɲa pəi ni nchwīe nnu yei monɲ ki ji, pəi pa thishi pəi. 18 Yaonɲ ha'anɲ Minnwi ni nōonɲ ni pa njəili'i pi fie ma ɲga'o pugu chhu nɛ, ɲa Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaonɲ nɔ Nkwe nɛ shi njəi ɲgə'i, Minnwi chwīe a lōɔɔ li'i wu'ɔ nenne. 19 Nthe yie ghɔ, pəi pā'a ɲkūnu yəi ni phi mbini mbara Minnwi, nne ɲa a li'ɛ phi yəi. Pəi nchwīe nenne, kanɲ mā'anɲ nu ghrí monɲ jijwe yəi shi nthɔ ni pəi lɔ mbɔ Taathɔ, 20 a lɔ mbini ntaonɲ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaonɲ nɔ Nkwe nɛ, mbɔ Jishɔ ɲa a ni ɲkwo chu'ɔ vi nɛ ni pəi. 21 A shi ɲkina po ti ndii nu'unɲ nthɔ ɲa pi shi nchwīe ɲguonɲ pa nnu pɔ pi fhi nɔ ha'anɲ ju Minnwi ni nchhu ntɔɔɔ pi mbhɔ pa njəili'i pi pi taonɲtaonɲ lleshhi nɛ. 22 Mushi ni nchhu ɲa, 'Minnwi Taathɔ shi

nchu'ò njèlì'ì yi mfe ni pèi llo shina pèi wu'ò nò ha'an a ni nchu'ò a ne. Pèi shi nchwìe nguon pa nnu na a chhu na pèi chwìe ne. ²³ Sheshenon na mba'a a yi'ì nja'ò nchò njèlì'ì ghò ne, pi shi mfu'u vi shina ngwa Minnwi, ndò nshi'ì vi.'

²⁴ "Wu'ò nenne, nguon pa njèlì'ì Minnwi llo mbin Shamue ngèi nu shhi ni nchi pa nnu pei na a thò ndògò li'ì mon llé pei ne nkaa pugu. ²⁵ Pa kà'a Minnwi na a ni mfe ntògò pi mbhò pa njèlì'ì pi ne ni mbò pi ni pèi. Pèi fà'ò shina mon kina na Minnwi ni ngwrā pugu pa nkhu taa pèi ne. A ni nchhu ni Abrahan na, 'Ntògò pi mbhò mbhè yaon yò, òshi fe mbòrò ni nguon ndaanon nkuon shhe ghao.' ²⁶ Nenne, Minnwi chu'ò muon fà'a vi mfuon ntaon vi pi ni pèi, na a fe mbòrò ni pèi mon chwìe nu nguon vèi ghao ntaon mon mbha nnu pipi."

4

Pi wèin Pita pugu Joun

¹ Pita pugu Joun ni nga ngu'ò nchrā nu ni ngwa pighò ne, pa ghan fe'ingien Minnwi pugu pa thishi ghan kē'ì Nda Minnwi pugu pa ngwa Shadushi thò mbara vugu, ² mfā'ò pigitua ntou yi nthè na Pita pugu Joun ni nthò nje'ì ngwa ndò nchi nu na Jishò ni nkhu mbini nku'ò nōon nu na ngwa le nkhu mbini nku'ò. ³ Pugu wèin Pita pugu Joun ni'in vugu chéin ti mbhi nu'un ndan nthè na tu'u ni nkwo shini nu. ⁴ Ndò ntou ngwa pe na pugu ni nja'ò chrà Minnwi ne pin. Fi'ì pimbia na pugu ni mbin Minnwi ne ku'ò nchəin tien nkan yi.

⁵ Mbhi ni nga ndaŋ, pa thishi pa Juu pugu pa kún, pugu pa ghaŋ ye'i ngwa ni gí Mushi kírì Jerushalein. ⁶ Anaŋ, mbo taatho pa thishi ghaŋ fe'ingien, pugu Kaifa, ni Jouŋ, ni Aleshanda, ni pa ndaanoŋ pa thishi ghaŋ fe'ingien, ⁷ fu'u pa ghaŋ ntaoŋ Jisho pigho nthigi shhi pugu njē tou nu vugu ŋa, "Pəi chwīe yei nnu pi ni ghrī gō, ki ni ligi gō?"

⁸ Pita, linaoŋ ni Jijwe Minnwi, nchhu ni pugu ŋa, "Thishi pugu pa kún moŋ la'a, ⁹ pi ntho nsha'a vigi shi'a nthē pi nnu shi'i ŋa pigi chwīe mbiŋ ŋkwini vei, ŋkwaŋ ha'aŋ a kie ŋkaon maa mbo shi'i nē, ¹⁰ kaŋ a pie nē ŋa ŋguon yei ghao pugu pa ŋguon ngwa Ishrae ji ŋa ŋon vei ti shhi pəi nja mbo shishi'i ntogo pi ŋkuon nji Jisho Krishto llo Nashare, ŋa pəi ni ŋkwīŋ vi ŋkuon wá'a, Minnwi pi'i vi llo moŋ gu nē. ¹¹ Jisho vei, ju ŋa Nɔwa'anli Minnwi chhu nthē vi ŋa,

'Muun nchí'a ye ŋa pəi ghaŋ krao nda ni ndāa
ŋa a lo mfā'o ghère nē,

pinì ŋkara ju mbo muun nchí'a kwonda.'

¹² Lūgu nu wu'ɔ mbo pi mbho yu tə'i vi! Moŋ ŋguon mbhi, yichəi ŋon lo mbo fo shina ŋgwamishua ŋa Minnwi fe ŋa minthē a kwe via."

¹³ Pa thishi pigho ni nga njəi fi'i tininju'ɔ ŋa Pita pugu Jouŋ fā'o nē, ndo nji ŋa pugu lo nji'i nchəiŋ nthiŋkwo kəkərə moŋ ŋwa'anli, ŋa pugu wu'ɔ mbo pi ngwa gha pugu ghrāo, nji ki'ε ŋa pugu pa Jisho ni mbo ka'a. ¹⁴ Ndo pugu ni nga njəi ŋon ŋa pi ni nchwīe vi a pɔ shi'i nē thi yei Pita pugu Jouŋ, pa'a pugu lo nu'un mfā'o nnu nɔ

chhu nu. ¹⁵ Nenne, pugu fe gí ni pugu ña pugu taon nda pa kún. Nne pugu pini shina pugu, ¹⁶ nchhu nu ña,

“Pia shi nchwīe pi neiñ ni ñgwa pei? Nthe ña sheshenon Jerushalein ji ña mme nnu ghraoghrao yei chwīe pugu. Yichai shendaon lo mbo ña mimfe pia puon. ¹⁷ Ndo no chwīe nu ña ki'i nnu yei nu'un nyien mbigi ñgōi shhi, pia shūu tónə yugu ña ki'i pugu nu'un nchhu sheshe nnu ni non no ligi Jisho.” ¹⁸ Nenne, pugu mēin vugu, mfe gí ni pugu ña ki'i pugu nu'un nchhu nnu ki ntigi no ligi Jisho.

¹⁹ Ndo Pita pugu Joun khwē ni pugu ña, “Pai ñkaa pai ywere ni tho yai ña a kā'o yai ligi Minnwi, ya'o nu nchò yai ki ya'o nu nchò Minnwi, ²⁰ nthe ña mimfe pa'a pigi lo mien shwei nu nnu ña pigi ya'o ndo ñai ni non yigi ne.”

²¹ Pa thishi pugu pa kún pigho gha ñguru vugu mbigi ña pugu shi mfe ñgō'i ni pugu, mien vugu ña pugu ghēi. Pugu ni ñai ña mimfe pa'a pugu lo mfe ñgō'i ni pugu nthe ña pa ñgwa ni nchho ñga'o Minnwi nthe nnu ña a lōgo li'i ne, ²² nthe ña non ña pi ni nchwīe nnu ghraoghrao yei mbin yu, non yi mme ne, ni ntogo khwe wun ñga'o.

Pa ghan pin luon ña Minnwi fe tininju'o

²³ Wu'o ndii gho ña pi ni nchu'o vugu ne, pugu ghēi ñai ñgwa pugu, mfi'i nnu ña pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ni nchhu ni pugu ne.

²⁴ Ndi ña pugu ni nja'o nnu pigho ne, ñkērə ñggi yugu tothi mon ta'anju'o nduon Minnwi. Pugu ni nduon nu ña, “Taatho ña a fā'o ñguon ñji, nchwīe po pugu pa shhe ni ñkhī pugu pa ñguon

maon ɔa a pɔ mon ghɔ nɛ, ²⁵ ntɔgɔ pi mbhɔ Jijwɛ Minnwi, ɔ ni nchhu ni ɔkhu tǎa vigi Devi, mbɔ muun fà'a yɔ ɔa,

'Pa ɔgwa taon nduon ni ndinaon ni pigitua ɔa,
pa ɔgwa Ishrae kǎ'a pa nnu piphɔ ɔa a lo
fǎ'o ghèrɛ nɛ nthɛ a ɔa?

²⁶ Pa fùon ɔkuon mbhi hein pugu pa pichɛi pa
thishi paon
mbiri non pugu nɔ mǎ'an nu Minnwi Taathɔ
pugu *Meshaya yi ɔa a taon nɛ.'

²⁷ "Shishini, Herɔ pugu Pontiu Paile paon mon
la'ataon yei pugu pa ɔgwa la'ataon nduon ni pa
ɔgwa Ishrae nɔ nyian nu ntǎn nthɛ muun fà'a yɔ
yi taon taon, mbɔ Jishɔ ɔa ɔ ni nchu'ɔ vi ɔa a pɔ
Meshaya* nɛ. ²⁸ Pugu paon nɔ chwɛ nu ɔguon
pa nnu ha'an ɔ ni ɔkwo kǎ'a nū'ɔn ɔa a shi ɔgu'ɔ
ndɔgɔ li'i nɛ. ²⁹ Nenne ndwɛ, ma Taathɔ, ywerɛ
ɔkwan nɔ ha'an pugu kǎ'a ɔa pugu shi mfe ɔgə'i
ni pigi nɛ. Ghèrɛ vigi mbɔ pa puon fà'a nɔ chrà
nu chrà yɔ ni tininju'ɔ. ³⁰ Nɔ ha'an ɔ chwɛ yei
nɛ, ghɛi mbi'i mbhɔ yɔ njigi ghɛnɔ nɔ ghɔ, mbini
nchwɛ pa nnu ghraoghrao, ndɔ nɔon pa li pɔ
ntɔgɔ pi nɔ ligi muun fà'a yɔ yi taon taon mbɔ
Jishɔ."

³¹ Pugu ni ɔga nduon Minnwi ti mǎ'en, li'i ɔa
pugu ni ɔkiri fɔ nɛ chǎ'i, pugu linaon ni Jijwɛ
Minnwi nshwei chrà Minnwi ni tininju'ɔ.

Pa ghan pin ghrǎ maon pugu shina pugu

---

* **4:27** 4:27 Meshaya pɔ pi mon chrà Hibru. A pɔ mon chrà Gri
mbɔ pi Krishto, ninj yi pɔ ɔa ɔon ha'an Minnwi chu'ɔ vi mfe ndaon
fà'a ghɔ ɔa a fà'a.

³² Pa ghan pin ni mfā'ò ta'anggi njù'ò pugu, pugu pa kwā'a nu munu. Pa'a sheshenon vugu lo nchhu na yaon na a fā'ò ne po pi ji tē'i vi, yaon yugu ghao po pi ta'a yi. ³³ Ntogo mon nji Jijwe Minnwi, pa ghan ntaon Jisho ni nchii ni pa ngwa na Jisho, mbo Taatho, khu mbini nu'un nku'ò, Minnwi nonon ntou pwapun yi ni pugu ghao. ³⁴ Ta'a ngan chà shini ndo mbo shina pugu, nthe na no ha'an ndii ni ntogo nu ne, pa ngwa na pugu ni mfā'ò pa shhe ki pa la'a ne fini, ntho ni mbin ghò na pugu fini no ghò ne, ³⁵ nū'on shhi pa ghan ntaon Jisho, pugu ghrā ni ngwa wu'ò no ha'an chà yugu nu'un mbo ne.

³⁶ Nne, Joshe na pa ghan ntaon Jisho ni ntho mēin vi ni Banaba ne (njin yi po na "Ngan Mā'an Ghrī"), mbo non Levi na pi ni mbhi vi Shaipru, ³⁷ fini nyien na a ni mfā'ò ndogo mbin ghò ntho nū'on shhi pa ghan ntaon Jisho.

5

Anania pugu Shafira

¹ Ndo non chēi ni mbo fo, ligi yi po Anania. Pugu ngwe vi, Shafira, ni mfini yaon yugu. ² A lēin pigēi mbin na pugu ni mfini yaon ghò no ne, ngwe vi ji, ngu'ò ntho pi ni ghrā yi nū'on shhi pa ghan ntaon Jisho.

³ Ndo Pita chhu na, "Anania, a chwie kho o mien Shata nii njù'ò ghò, o le'ingien ni Jijwe Minnwi, ndēin pigēi mbin na o fini shhe yo ghò no ne? ⁴ Ndi na o shini ndo naa mfini ne, a loo mbo jo? Ndi na o ni nkwo fini ne, a loo ngu'ò mbo jo? Ti a chwie kho o pī'i chwie nu nkwan

nnu yei? Ɔ lo nde'i ngien pi ni ngwamishua, Ɔ le'i pi ni Minnwi."

⁵ Anania ni nga nja'o nnu yei, ngū shhe nkhu, pogo gu wēin nguon ngwa pe na pugu ni nja'o nnu yei ne. ⁶ Pa ma'an mikhwa lollo ndin vi mon ndhwí, ntien vi ntaon no mbhi ngēi ntwei.

⁷ A ni nga njo njunu, ngwe vi nii ndo ki lo nji nnu na a lōgo li'i ne. ⁸ Pita chhu gho na, "Shwei a, yei fi'i mbin na pēi ndaon gho fini shhe gho no ne?"

A khwē na, "Oon, a yie."

⁹ Ndo Pita chhu gho na, "A chwēe kho pēi taan no mōon nu Jijwe Taatho? Ngwa ha'an pugu twei ndaon gho ne po ne chonda, pugu shi ntien gho ntaon no."

¹⁰ Wu'Ɔ ndii gho, a gū shhe shhi yu nkhu, pa ma'an mikhwa pigho nii njēi na a kwo khu. Pugu tien vi ntaon no mbhi, ntwei vi yēi ndaon vi.

¹¹ Pogo gu wēin nguon ngwa mon choshi gho pugu pa nguon ngwa na pugu ni nja'o nnu pei ne.

Pa nnu ghraoghrao pugu pa li

¹² Pa ghan ntaon Jisho ni nōon pa li ndo nchwē ntou pa nnu ghraoghrao. Nguon pa ghan pin ni mbo mon Varinda Sholomu. ¹³ Sheshenon na a shini ndo nji'i mbo ngia yugu ne shini ndo nji'i mōon no tūru nu pugu pugu nji'i nthe no ha'an pugu ni ndii vugu no pa nkiem ngwa. ¹⁴ Ndo ntountou ngwa ha'an pugu ki pin Taatho ne ka mi'en mbigi pīgi ngēi shhi, mbia pugu pa pingē. ¹⁵ Nthe pa nnu ha'an pa ghan ntaon Jisho ni nchwē nu ne, pi tien pa ghan ghino ntaon no

gho nɔ pa shendaon, nū'ɔn vugu ŋkuon pa kúon pugu pa ŋgrào nne ŋa kə'ichəi mili'í Pita gū mbin pugu nɔ ha'an a ni ntɔɔ nu nɛ. ¹⁶ Ntoug yú ŋgwa piní ŋkiri llo mon pa la'ataon ŋkin Jerushalein ntho nu ni pa ghan ghino pugu pa ŋgwa pɛ ŋa pa jijwe piphi ni ntho ŋgana vugu nɛ, pi yigi ghino yugu.

Pi fe ŋə'i ni pa ghan ntaon Jisho

¹⁷ Ndo taatho pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pakwo pi, mbo pa ŋgwa Shadushi, linaon ni kighi'ə nthe ghan ntaon Jisho. ¹⁸ Nne pugu wēin ghan ntaon Jisho ni'in mon chéin. ¹⁹ Ndo, a gha mbo ni tu'u, ŋgan ntaon Taatho chu'ɔ cho chéin mfu'u vugu mbhi nchhu ŋa, ²⁰ "Pəi ghəi nthi mon Nda Minnwi, nshwei ŋguon chrà chombhi fhi yei ni ŋgwa."

²¹ Pa ghan ntaon Jisho pigho ya'ɔ nchò yugu, a gha mbo ni tutu'u pugu nii Nda Minnwi njē ye'í nu.

Taatho pa thishi ghan fe'ingien tho pugu pa pakwo pi mēin ŋguon pa thishi ŋgwa Juu ghao nne ŋa a nthe pugu fā'ɔ kiri pa kún. Mfe gí mon chéin ŋa pi tho ni ghan ntaon Jisho lo mon chéin.

²² Pa shooge gha ŋgəi mon chéin pa'a ndo njəi vugu fo, mbini kɛ'ɛ mfɛ'i ni pugu ŋa, ²³ "Pigi yəi cho chéin pi ya mfɛni shi'i, pa ghan kē'i pi thi nɔ pa cho pi, ndo pigi gha nchu'ɔ, pa'a ndo njəi ŋon mon gho."

²⁴ Ndi ŋa mmeŋon pa shooge ghan kē'i Nda Minnwi pugu pa thishi ghan fe'ingien ni nja'ɔ nnu yei nɛ, pugu ghrāo ŋa a nthe yei ŋkwan nnu shi ndugwi pi hin. ²⁵ Yichəi ŋon tho nchhu ni

pugu ɔa, "Pɛi lii nɔɛi! Nɔɔwa pɛ ɔa pɛi ni ni'in chɛin nɛ thi Nda Minnwi nthɔ nɛ'i nɔɔwa."

²⁶ Nnɛ mmeɔnɔn shooge pugu pa nɔɔwa pi ghɛi nthɔ ni pugu ndɔ ki lɔ nchwɛ pi nnu kikri nthɛ ɔa pugu ni mbɔɔɔ nu ɔa minthɛ pa nɔɔwa tun vugu ni nɔɔ'u. ²⁷ Pugu ni nɔa nthɔ ni ghan ntaon Jishɔ pighɔ ntigi vugu shhi pa kún. Taathɔ pa thishi ghan fɛ'inɔien tou vugu, ²⁸ nchhu nu ɔa, "Pigi ni nkwɔ ya mfe titini gí ni pɛi ɔa ki'i pɛi nu'un nɛ'i nɔɔwa ni ligi nɔn vine ndɔ pɛi lii nɔɛi, pɛi kwo yɛ'i nɔɔwa mon Jerushalein nkwɛ li'i ghaɔ, nthɔ nchwɛ nu a pɔ ɔa a jwi pigi njwi vi."

²⁹ Ndɔ Pita pugu pa pichɛi ghan ntaon Jishɔ khwɛ ɔa, "A yi'i ɔa pigi ya'o nchɔ Minnwi nchaa nchɔ nɔɔwamishua. ³⁰ Minnwi pa tãa pia ni mbi'i Jishɔ lɔ mon gu, mbɔ Jishɔ ɔa pɛi ni nkwɔn vi nkuon wá'a njwi nɛ. ³¹ Minnwi kɛrɛ vi, nchɛrɛ nɔɛi mbhɔ yi yi ji nɔ Nthishi mbini mbɔ Nkwɛ, nɔ fɛ nu shina ni pa Ishrae nɔ pã'a nu nkunu yugu ni phi, Minnwi li'e phi yugu. ³² Pigi pa minkwentie nnu pei, Jijwɛ Minnwi ɔa Minnwi fɛ ni nɔɔwa pɛ ɔa pugu ya'o vi nɛ pɔ yichɛi."

³³ Pugu ni nɔa nja'o yei nnu, a pigi vugu nshã'a la'a munu nɛ pugu tã'a nu njwi vugu. ³⁴ Ndɔ yichɛi ta'a nɔn Farashi shina nɔɔwa pighɔ, ligi yi pɔ Gamalia, mbɔ nɔan yɛ'i gí, ɔa nɔɔwa lii vi nɔ nɔn chichii, lollo tothi mfe gí ɔa pi lɔɔɔ pa ghan ntaon Jishɔ pighɔ ntaon nɔ mbhi nɔ kuo ndii. ³⁵ Pi gha ntaon ni pugu, a chhu ki'e ni pa kún pighɔ ɔa, "Nɔɔwa Ishrae, pɛi lina nu ni nnu ha'an pɛi chwɛ nu mbin nɔɔwa pei nɛ. ³⁶ Pɛi kwɔn nu

ɔa yichəi ndii ni ma mbo Tioda taon, nchhu nu ɔa a mmeɔon ndien. Yaon nɔ khwe ɔkii ɔgwa younjin yi. Ndo pi ni njwi vi, ɔgwa ɔa pugu ni njou nin yi ne shaan, nnu ɔa a ni nthi nɔ ne shana gha. ³⁷ A ni ɔga ntogo ji, non chəi, ligi yi po Judashi, mbo non llo Galili mon ɔga'ombhi shia ɔgwa, nu'un ntaon ji, nshuu ntou ɔgwa pugu younjin yi. Pi jwi vi ɔkaa yu, ghan younjin pi shaan.

³⁸ "Nne, mon yei nnu ɔa a po shhe ne, ki'i pəi chwie nnu mbin ɔgwa pei, pəi mien vugu tə'i vugu. Nnu ɔa pugu ka'a ndo nchwie ne, mbo ɔa a llo pi mbo nonmishua, kan a shi nshana mme gha. ³⁹ Ndo a ndho pi mbho Minnwi, kan minthe, pa'a pəi lo ɔga'a vugu. Pəi ka yei non pəi ɔgwie ɔkrò pi pəi pa Minnwi." Pa kún pigho lōgo ntigi Gamalia.

⁴⁰ Pugu mēin ghan ntaon Jisho pigho, pugu nii nda, pugu wie vugu, mfe gi ni pugu ɔa ki'i pugu nu'un nchrā nu ni ligi Jisho, nne mien vugu pugu ghəi. ⁴¹ Nenne, pa ghan ntaon Jisho taon nda pa kún ntho mfā'o pwanju'o ɔa Minnwi shia vugu shina pa ɔgwa ɔa mimfe pugu yei ɔgə'i pi shhū vugu nɔ ligi Jisho ne. ⁴² Nguon llé ghao mon Nda Minnwi pugu pa la'a pa ɔgwa, pugu ghəi nchho ntigi nu ndo nchii nu ɔa, "Jisho Ju ɔa Minnwi Chu'o Ntaon nɔ Nkwe ne."

6

Khwachəi ghan ghère

¹ A ni ɔga nda'a shigei pa ghan younjin Jisho pigi nu ne, fə'i gū shina pa ghan pin mbo ɔgwa

Juu pɛ ɲa pi ni mbhi vugu pugu ku'ɔ taonɔ nduon nchrā pi Gri nɛ, pugu pa pɛ ɲa pi ni mbhi vugu pugu ku'ɔ la'a nchrā pi Hibru nɛ. Pɛ ɲa pugu ni ɲku'ɔ mbhi nɛ, ni mfē'i nu ɲa pi lo ndii pa kugu pugu shi'i monɔ nnu ghrā maonɔ lɛllɛ.

² Nnɛ paanchro ghanɔ ntaonɔ Jisho pigho mēin ɲguonɔ ghanɔ younjinɔ Jisho li'i mu'ɔnɔ nchhu ɲa, "A lo nji'i ɲkā'o ɲa pigi mienɔ chii nu chrā Minnwi fo ntho pi li'i ghrā maonɔ ji. ³ Nthɛ yie gho, linɔ panɔ, pɛi tere khwachəi ɲkienɔ ɲgwa, ɲa pugu linaonɔ ni Jijwɛ Minnwi pugu pa shietho nɛ, pigi nū'ɔnɔ vugu no fà'a yei. ⁴ Pigi shi mfe nonɔ yigi pi no luonɔ nu Minnwi pugu pa fā'a chii nu chrā Minnwi."

⁵ Nnu ɲa pugu ni nchhu nɛ pwa ɲguonɔ kiri gho. Pugu chu'ɔ Shitifinɔ ɲa a ni ntini monɔ pinɔ ndo ndinaonɔ ni Jijwɛ Minnwi nɛ, ni Fili, ni Prokoru, ni Nikano, ni Taimonɔ, ni Pamena, ni Nikola lo Antio ɲa a ni mbinɔ Minnwi pa Juu nɛ. ⁶ Pugu lōgo vugu ɲgəi ntigi shhi pa ghanɔ ntaonɔ Jisho, pugu nū'ɔnɔ mbo yugu mbinɔ pugu nduonɔ Minnwi.

⁷ Nennɛ, chrā Minnwi pini nyienɔ ɲgəi shhi, fi'i ghanɔ younjinɔ Jisho Jerushaleinɔ pini njienɔ mbigi ɲkienɔ yie, pa ntou ghanɔ fɛ'ingienɔ Minnwi gū ghanɔ pinɔ.

Pi wēinɔ Shitifinɔ

⁸ Shitifinɔ, ɲa mboro pugu pa nji Minnwi ni ndinaonɔ mbinɔ yu nɛ, chwie ntou pa nnu ghraoghrao ndo noonɔ pa li shina ɲgwa. ⁹ Ndo pichəi ɲgwa ni ndāa vi, mbo ɲgwa ɲa pugu ni mbo ɲgia ghanɔ nda luonɔ Minnwi ɲa pi ni mēinɔ ni yi ɲgwa ɲa pugu lo nu'unɔ mbi'i pa kūna nɛ,

ɔa ɔɔwa Juu ni mbo mon ɔho llo Shirin pugu Aleshandria, pugu pa pichəi Juu nduon llo krao ɔgei Shilishia, ni Eshia. Pugu jē lōu nu pugu pa Shitifin. ¹⁰ Ndo Jijwe Minnwi fe shietho ni Shitifin, fi'i ɔkwana ha'an a ni nchrā ne, lāa nu chrā yi gha'a.

¹¹ Nne, pugu ni'an ni'in pun ɔɔwa, pugu chhu ɔa, "Pigi ya'o a chrā chrā nchi'əshə nthe ligi Mushi pugu Minnwi." ¹² Nne pugu chwē pa ɔɔwa pigho, pugu pa thishi pugu pa ghan ye'i gi Mushi, pugu wēin Shitifin ɔgəi no shhi pa kún, ¹³ ndo ntho ni pa ɔɔwa nchhu ɔa pugu le'ingien tho yu ɔa, "Non vei wu'o ntho nchrā pi nnu piphi nthe Nda Minnwi yia yi taontaon pugu pa gi Mushi, ¹⁴ nthe ɔa pigi ya'o a chhu ɔa, 'Jisho vei llo Nashare shi nshā'a Nda Minnwi yei ɔkwri pa nū'on ɔa Mushi ni mfe ni pia ne.'"

¹⁵ Nguon ɔɔwa pe ɔa pugu ni mbo nda pa kún ne chaon ligi yugu mbin Shitifin ɔho, njəi ɔa minji mi po pi no yi ɔgan ntaon Minnwi.

7

Chrā Shitifin

¹ Taatho pa thishi ghan fe'ingien pie Shitifin ɔa, "Yei nnu shini?"

² Shitifin khwē ɔa, "Lin pan pugu pa taa pan, pəi ywere nnu ɔa nchhu nu ne. Minnwi ndigha'o ni nōon non yi ni taa via Abrahan ndii ɔa a ni mbo Meshopotemia ne ɔkaon a maa ɔgəi nda'a Haran, ³ nchhu ɔho ɔa, 'Taon mien la'a yəi pugu pa ndaonon yo ɔgəi mon la'ataon ye ɔa nshi nōon ve ne.'

4 “Nne, a taon ki'ε la'a pugu, mbo la'a pa Chadien, ngēi nchho Haran. Tãa vi ni nga nkhu, Minnwi fu'u vi fɔ ntho ni ju la'ataon yei na pɛi chho fɔ nε. 5 Minnwi shi ki lo nji'i mfe, nji'i nthe pi muun pra shhe ghɔ no ji. Ndo Minnwi kã'a vi kã'a na a shi mfe shhe ghɔ a pɔ ji pugu pa ngwreinoŋ yi, nji'i nthe no ha'an a shi ki lo mfã'o muun ndii ghɔ nε. 6 Minnwi ni nchhu na, 'Ngwreinoŋ yo shi nda'a no pa ghini la'ataon ngwa nduon, ngũ pa kũna fɔ, pi fe ngə'i ni pugu no khwe nkii nga'o.' 7 Minnwi pini nchhu na, 'Ndo nshi nsha'a ngwa pighɔ, na pɛi shi fã'a mbho pugu no nkũna nε, mfe njó* ni pugu, yei gha ntogɔ pugu taon la'ataon ghɔ ntho nga'o a shhe hein.' 8 Minnwi pini ngwrã kina pugu Abrahan na a ni'in pimbria ngunu mbrei no noon nu na pugu pɔ pi yi Minnwi ndo nshi nchwie nnu na a chhu ni Abrahan nε. Nne, pi ni nga mbhi Aiji, a la'a ta'a tan, Abrahan ni'in vi ngunu mbrei, Aiji ni'in ji muun mbo Jakɔ ngunu mbrei, Jakɔ ni'in paanchro puon pi ngunu mbrei, mbo pa tãa pia.

9 “Pa tãa pia pighɔ fã'o kighi'ə nthe Joshe ndin vugu, mfini vi la'ataon Ijipti, ndo Minnwi pɔ pugu yu ka'a, 10 nkwe vi mon nguon pa ngə'ingə'i pi. Joshe ni nga ngēi shhi Fero, Minnwi chwie a fã'o mbha nnu shi'i ligi Fero mbo fũon Ijipti, ndo mfe shietho ghɔ. Fũon chwie Joshe pɔ mmenon ntho nsha'a Ijipti pugu pa ntu'ɔ yi.

11 “Nne, njĩ gũ mon nguon Ijipti pugu pa

* 7:7 7:7 Njó yei ni mbo gu pugu ngə'i.

Kanaŋ, nji gho chwīe ngwa yēi ngə'i ntou yi, ti pa'a pa taa pia lo mfā'o yaon no ji nu. ¹² Jako gha nja'o na maon ji po Ijipti a fūon ntaon pi pa taa pia fo. ¹³ A gha mbo mon mbra nge, Joshe chwīe pa lin pi ji vi, Fero ji ndaonon Joshe ki'e. ¹⁴ Joshe mā'an nkini mēin Jako taa vi, na a tho Ijipti pugu pa nguon mbaanda yi ghao mbo khwachai wun ngwa ni yi tien. ¹⁵ Nenne, Jako shwi'i Ijipti mbo li'i ha'an a ni nkhu pugu pa taa pia. ¹⁶ Pi ni ntien khu yugu mbini no gho Sheken ntwei vugu fo mon fun na Abrahan ni njuon mbho puon Hamon ni yichai fi'i mbə'i mbin ne.

¹⁷ "No ha'an ndii ka'a na Minnwi ni nkā'a Abrahan no gho ni nchənə mbara nu ne, pa ngwa pia pini njien mbigi Ijipti. ¹⁸ Ndugwi yi, yichai fūon na a shini ndo nji Joshe ne jē ntho nsha'a Ijipti ¹⁹ A ku'o tho pa taa pia, nchwīe ngə'i mbin pugu, mfra vugu na pugu nū'on puon pugu mbhi, nne na pugu khu.

²⁰ "A ni mbo pi mon yei pii ndii na pi ni mbhi Mushi. Mushi ni mbo nkien muun pwapwa. Pi ni nū'on vi nda wu'o no trei naon. ²¹ Pi ni nga mfu'u vi nū'on mbhi, muun Fero yi mingwe lōgo vi no muun vi nku'o ni ju no muun vi. ²² Pi ni nje'i Mushi ni nguon shietho pa ngwa Ijipti. A ni ngū nkien mmenon ndien mon chrà yi pugu pa nchwīe nu nnu mi.

²³ "A ni nga nkwo po khwe wun nga'o, a tho njū'o yu na a kra lin pi mbo puon Ishrae. ²⁴ A ni nga njai non Ijipti tho mfe ngə'i ni muun Ishrae, a ghai li'i ghēre vi njwi non Ijipti gho no lu'u nu ngə'i ye na a chwīe mbin vie non ne. ²⁵ A ni

ɛkwā'a ɛa pa liɛ pi shi nji ɛa Minnwi taon vi nɔ kwe nu vugu, ndɔ pa'a pugu lɔ nji'i nji.

²⁶ “Mbhi ni ɛga ndaɛ, a yɛi paa puon Ishrae pugu wie ɛkrò, a pa'o nu ɛa pugu chini ɛggi, nchhu ɛa, ‘Liɛ paɛ, pɛi pa liɛ, pɛi wie pi ɛkrò kɔ nɛiɛ?’

²⁷ “Ndɔ ye ɛon ɛa a ni nthɔ ɛgwie ndiɛ vi nɛ tū'ɔ Mushi mfe hini, mbie vi ɛa, ‘A nū'ɔɛ gɔ nū'ɔɛ ghɔ ɛa ɔ sha'a vigi? ²⁸ ɔ tā'a nu njwi a ɛkwaɛ nɔ ha'aɛ ɔ ni njwi ɛon Ijpti yua nɛ?’ ²⁹ A ni ɛga ɛkhwɛ nɛiɛ, Mushi tei ɛgɛi mbɔ ɛgini la'ataon Midia, ndaɛ mbhi paa puon pimbia.

³⁰ “Ndwe Mushi ni ɛga ɛkwo la'a Midia nɔ khwe wuɛ ɛga'o, ɛgaɛ ntaon Minnwi nɔon non yi ghɔ nɔ liɛ mɔnɔn ɛkii nu ɛkuon muuɛ thi yuyu'u mon ɛkunu njó ɛkuon mbra Shinai.

³¹ Mushi ni ɛgrāo yaon ɛa a ni njɛi nɛ, nchɛnɛ mbara yɛi ghɔ nɔ yɛi nu shi'i, ɛga mbara nja'o ɛggi Taathɔ: ³² ‘Mi Minnwi pa tāa pɔ, Minnwi Abrahan, Aiji ni Jakɔ.’ Mushi wrū nthɛ pɔgɔ gu ki lɔ nu'uɛ ntā'a nu mbe'i.

³³ “Minnwi Taathɔ chhu ghɔ ɛa, ‘Shrāo tra yɔ, nthɛ ɛa li'i ɛa ɔ thi nɛ pɔ pi shɛ taonɛtaon.

³⁴ Njɛi fi'i ɛkwaɛ ɛgɛ'i ɛa pi fe nu ni ɛgwa paɛ la'ataon pa Ijpti nɛ, nja'o kɛi yugu nshwi'i shɛ nɔ kwe nu vugu. Thɔ ndwe ntaon ghɔ la'ataon Ijpti.’

³⁵ “Mushi vei ɛa ɛgwa Ishrae ni ndāa vi, nchhu nu ɛa, ‘A nū'ɔɛ gɔ nū'ɔɛ ghɔ ɛa ɔ sha'a vigi?’ A ju ɛa Minnwi chu'ɔ ntɔgɔ pi ɛkuon ɛgaɛ ntaon vi ɛa a ni nɔon non yi ghɔ ɛkuon muuɛ thi yuyu'u ɛa a sha'a puon Ishrae ndɔ ɛkwe

vugu mon ɲəθə'i nɛ. ³⁶ A ni mfu'u pa puon Ishrae la'ataon Ijipti. A ni ntho nchwīe pa nnu ghraoghrao ndo nōon pa li mon la'ataon Ijipti pugu pa moon mme ɲkhĩ ɲa pi mēin ni ɲkhĩ Pipie nɛ, pugu pa moon ɲkũnu njó nɔ khwe wun ɲga'o.

³⁷ "Yei Mushi ye ɲa a ni nchhu ni ɲgwa Ishrae ɲa, 'Minnwi shi nchu'ɔ ɲjəili'i yi mfe ni pəi llo shina pəi wu'ɔ nɔ ha'an a ni nu'un nchu'ɔ a nɛ.' ³⁸ Mushi yei, ju ye ɲa a ni mbo pugu pa kiri ɲgwa Ishrae mon ɲkũnu njó, a ni mbo hein pugu pa ɲkhu taa pia pugu pa ɲgan ntaon Minnwi, ɲa a ni nchrā ghɔ ɲkuon mbra Shinai, a kwe chrà maon ghɔ, mbo chrà Minnwi nɔ fe nu ni pia.

³⁹ "Pa taa pia ni ndāa nɔ ya'o nu nchò yi, ɲka lāa vi lāa ɲkhwā ɲjù'ɔ pugu nɔ pīni nu la'ataon Ijipti, ⁴⁰ nchhu nu ni Eron ɲa, 'Puon yaon mfe ni pigi nɔ Minnwi ɲa a shi mbo nthishi vigi, a mbo pi Mushi vei ɲa a ni mfu'u vigi Ijipti nɛ, pigi llo ɲji nnu ɲa a chwīe vi nɛ.' ⁴¹ A ndii ghɔ ɲa pugu ni nchwīe yaon puon a pɔ nɔ muun nā'an mimbia, pugu fe'ingien ghɔ, mfā'o mme ji nɔ gha'o nu yaon ɲa pugu chwīe ni mbho yugu. ⁴² Nthe yie ghɔ, Minnwi pā'a ɲkũnu yi ni pugu, mfe vugu ɲa pugu tho ɲga'o pi pa maon mon tothi nɔ pa fīnəi, fhú, ni minaon, nɔ ha'an pi nā'an mon ɲwa'anli pa ɲjəili'i Minnwi ɲa,

'Nɲgwa Ishrae, ɲguon pa minyien ɲa pəi ni ɲgwrā nɔ yaon fe'ingien
nɔ khwe wun ɲga'o mon ɲkũnu njó nɛ shini
ndo ɲi'i mbo pi vəi.

43 A ni mbo ntăa nnwi Moloke ŋa p̄ei ni ntien
 nyien nu nɔ ghɔ,
 pugu chwīe yaon nɔ fīn̄ei nɔ ligi nnwi ŋa p̄ei
 ni m̄eiŋ ni Refaŋ.
 Pie ghɔ ni mbo pa nnwi ŋa p̄ei ni nchwīe
 ŋga'ɔ nu n̄e,
 nth̄e yie ghɔ, ñshi njōu v̄ei mon pa la'a p̄ei,
 p̄ei gh̄ei ti mf̄er̄ə Babilon.'

44 "Pa t̄aa pia ni mf̄ā'ɔ Nt̄aa ŋa a n̄on ŋa
 Minnwi pɔ pugu pugu n̄e mon ŋk̄unu njó. Pi ni
 nchwīe Nt̄aa ghɔ nɔ ha'an Minnwi ni nchhu ni
 Mushi ŋa a chwīe ŋkwan ha'an a ni n̄on ghɔ
 n̄e. 45 A ni ŋga nda'a, pa t̄aa pia ŋa pa t̄aa pugu
 ni m̄f̄e nt̄aa ghɔ ni pugu n̄e tien ŋḡei nɔ ghɔ ndii
 ŋa pugu pa Joshua ni ŋḡei ŋkwe sh̄e mbhɔ pa
 la'ataon ŋa Minnwi ni m̄fu'u pa la'ataon pighɔ
 fɔ n̄e. A ni ŋkina fɔ ti nth̄o nch̄eiŋ tho Devi.

46 "Devi ŋa Minnwi ni n̄on pwapun yi ghɔ
 n̄e, a luon ni Minnwi ŋa a mien a krao li'i chhɔ
 ni Minnwi Jakɔ. 47 Ndo a ni ŋkrao Sholomu
 ŋkrao Nda ghɔ. 48 Mbapa n̄enne, Minnwi ŋa
 a Chaapifun n̄e shi'a nchhɔ mon nda ŋa a
 krao ŋonmishua ni mbhɔ mi n̄e nɔ ha'an nj̄ei li'i
 Minnwi chhu ŋa,

49 "Taathɔ chhu ŋa, "Po pɔ pi faan a,
 sh̄e pɔ kr̄i tigi kwò a.

Ti a ȳei ŋkwan nda ŋa minth̄e ɔ krao v̄ei?
 Mim̄f̄e nda'a pi mon ȳei ŋkwan li'i?

50 Nshini ndɔ nchwīe ŋguon pa maon pei
 ghao pi ni mbhɔ ma?"

51 "Pa kw̄ei tho pei, ŋgwa ŋa mba'a pugu pin
 chr̄a Minnwi ki nja'ɔ. P̄ei gh̄a nch̄i'ə nchò Jijwe

Minnwi ɲguoɲ ndii ghao wu'ɔ nɔ ha'an pa tãa pɛi ni nchwĩe nu nɛ. ⁵² A yɛi njɛli'i Minnwi ɲa pa tãa pɛi shini ndɔ mfe ɲgɛ'i ni pugu? Pugu ni njwi pa ghan mā'an ɲkɛni Minnwi, ɲa pugu ni nchii tho nu muuɲ fà'a vi yi tithi nɛ. Ndwe pɛi fini vi njwi vi. ⁵³ Pɛi ni ɲkwe gí Minnwi nɔ ha'an ghan ntaoɲ Minnwi ni mfe ni pɛi nɛ, ndɔ ki lo nji'i nū'oɲ gí ghɔ."

Pi tuɲ Shitifiɲ ni ɲgù'ɔ

⁵⁴ Nɔ ha'an pa ɲgwa nda pa kúnj ni nja'o nnu ɲa Shitifiɲ ni nchhu nɛ, a shā'a la'a muɲu pugu kru shua muɲu moɲ piɲitua. ⁵⁵ Ndɔ Shitifiɲ linaoɲ ni Jijwe Minnwi, mbi'i ligi yi ndii po njɛi ndigha'o Minnwi, ndɔ njɛi Jishɔ a thi ɲgei mbhɔ Minnwi yi ji. ⁵⁶ Shitifiɲ ghɔ chhu ɲa, "Njɛi! Njɛi po ɲa'an, ɲjɛi Muuɲ Nɔɲmishua a thi ɲgei mbhɔ Minnwi yi ji!"

⁵⁷ Pa ɲgwa piɲhɔ fɔ pa'o ɲgòu, nchri tɛnɛ yugu ni mbhɔ muɲu, ntei nchò vi, ⁵⁸ mfu'u vi ntaoɲ nɔ moɲ la'a, tuɲ vi ni ɲgu'ɔ, pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ntigi pa nnu tho yu nɛ ni mien pa mme ndhwí pugu ni ma'an mikhwa chɛi ligi yi pɔ Shɔɔ.

⁵⁹ Nɔ ha'an pugu ni nthɔ ntɲ Shitifiɲ nɛ, a luoɲ Minnwi nchhu ɲa, "Jishɔ Taathɔ, kwe jijwe a." ⁶⁰ A kwɲɲ kwɛre yi shhe, ɲkɛi ni nji ɲa, "Taathɔ, ki'i ɲgwɛiɲ vugu nthɛ nnu piɲhi yei ɲa pugu chwĩe nɛ." A ni nchhu nenne ɲkhu.

8

¹ Shɔɔ ni mbiɲ ɲa pi jwi Shitifiɲ ghɔ.

Shɔɔ fe ɲgɛ'i ni chɔshi

Llé ghɔ ɲɔwa yrei nthɔ mfe ɲkien ɲgə'i ni chɔshi Jerushalein, pugu sha mon ɲɔuon Judia pugu pa Shamaria, a twi'a pa ghan ntaon Jishɔ. ² Pa ɲkien titini ghan pin twei Shitifin ɲkəi vi a wūru. ³ Ndo Shɔɔ jē nthɔ nshāan chɔshi, nii nda nda nthɔ mfu'u mbia pugu pa pinɲe mbo ghan pin nthɔ mā'an vugu chéin.

Pi chii ɲkɔni pwa pisha'akho Shamaria

⁴ Ndwe, ɲɔuon ɲɔwa pe ɲa pi shāan vugu ne ghəi ɲɔuon li'i nthɔ nchii ɲkɔni pwa pisha'akho fo. ⁵ Fili llo nshwi'i mon la'a Shamaria, nchii ligi Ju ɲa Minnwi Chu'o Ntaon nɔ ɲkwe ne ni pugu. ⁶ Yú ɲɔwa pighɔ fo ne ya njwɛɛ nnu ɲa Fili ni nchhu ne, nɔ ha'an pugu ni njəi pa nnu ghraoghrao ɲa a ni nchwie nu ne. ⁷ Pa jijwe piphi pa'o ɲgou ntaon mbin ntou ɲɔwa ɲa pugu ni mbo mbin pugu ne. Ntou pa ɲɔwa ɲa pə'i non yugu ni ɲkhu ne pugu pa ɲkwini pini mbo shi'i. ⁸ Nne ntou pwanju'o pɔ mon la'ataon ghɔ.

⁹ Non chəi, ligi yi pɔ Shemu, ɲa a ni mbo ntoungan, ni nchwie ɲɔwa Shamaria ghrāo vi ni nnu ɲgan, a ni nchhu nu ɲa juju ɲkaa yu non ndien. ¹⁰ ɲɔuon ɲɔwa mon la'a, ɲɔwa kike'i pugu pa pi lien ya'o vi, nchhu nu ɲa, "Non vei pɔ pi nji Minnwi ye ɲa pi mēin ni yi Lien ne." ¹¹ Pugu ni mfe ndii yugu ghɔ nenne nthe ɲa nɔ ntaan ndii a ni ɲgwini vugu ni ɲgān yi ɲa a ni ntou nu ne.

¹² Ndo pugu ni ɲga mbin ɲkɔni pwa pisha'akho Sha'afuon Minnwi pugu pa Jishɔ Krishto ɲa Fili ni nchii ni pugu ne, ɲkwe ɲkhǎ mbia pugu pa pinɲe. ¹³ Shemu pin ɲkaa yu, ɲga ɲkwe ɲkhǎ,

nyīeṅ nu pugu Fili. A ni nga njəi pa li pugu pa memme nnu ghraoghrao ṅa Fili ni nchwīe nu ne, ṅgrào.

¹⁴ Ndwe, pa ghaṅ ntaoṅ Jisho Jerushaleiṅ ni nga nja'ò ṅa ṅgwa Shamaria piṅ chrà Minnwi, ntaoṅ Pita pugu Jouṅ, ¹⁵ pugu shwi'i nduoṅ Minnwi mfe ni pugu nne ṅa mimfe pugu kwe Jijwe Minnwi. ¹⁶ Nthe ṅa a shini ndo naa nshwi'i mbiṅ sheshenṅon vugu, pugu ni ṅgu'ò ṅkwe ṅkhī pi nò ligi Jisho Taathò. ¹⁷ Pita pugu Jouṅ nū'òṅ mbhò yugu mbiṅ pugu, pugu kwe Jijwe Minnwi.

¹⁸ Ndwe, Shemu ni nga njəi ṅa ghaṅ ntaoṅ Jisho nū'òṅ mbhò mbiṅ ṅgwa pugu fā'ò Jijwe Minnwi, a fe mbiṅ ni Pita pugu Jouṅ, ¹⁹ nchhu nu ni pugu ṅa, "Fe ghrí yei vəi ṅkaa mu, nne ṅa sheshenṅon ṅa nū'òṅ mbhò a mbiṅ yu ne shi mfā'ò Jijwe Minnwi."

²⁰ Ndo Pita khwē gho ṅa, "Pəi pa mbiṅ yo gho shi'i, nthe ṅa o pī'i ṅa minthe o yuoṅ fé Minnwi ni mbiṅ. ²¹ O lo nji'i fā'ò shina moṅ fà'a yigi nthe ṅa njù'ò yo lo nji'i mbò yi tithi ligi Minnwi. ²² Nthe yie gho, pā'a ṅkūnu yo ni mbha nnu piphi yei nduoṅ ni Taathò ṅa minthe a lī'ε phi yo ni pī'i nu yei ṅkwaṅ nnu. ²³ Nthe ṅa ṅjəi ṅa o linaoṅ ni kighi'ə piphi mbini mbò ṅgaṅ chéiṅ mbhò phi."

²⁴ Shemu khwē ṅa, "Pəi luoṅ ni Taathò mfe vəi nne ṅa ki'i sheshe nnu yei ṅa pəi chhu nthe a ne fi'i a!"

²⁵ Pita pugu Jouṅ chhu pa nnu ṅa nduthò yugu ji nthe Jisho ne, ndo nchii chrà Taathò, njē pini nu ki'ε Jerushaleiṅ. Pugu ni nga mbò shendaṅ

mbini nu, ntho nchii chrà Minnwi mon ɔguon puon mi la'ataon mon Shamaria.

Fili paon pugu mmeɔon llo Itiopia

²⁶ Ndo ɔgan ntaon Taatho chhu ni Fili ɔa, "Lollo nshwi'i mbiɔn shendaon ɔa a llo Jerushalein ɔgɔi Gasha nɛ." (Yei ndaon ɔa pi lo nu'un ntogo nu fo shi'a.) ²⁷ Fili lollo ɔgɔi, ɔga nɔi nu, yichai ɔon llo Itiopia,* ni mbo ɔon ndiɔn ndina nu ni mbiɔn ɔgwafuon Itiopia, tho Jerushalein li'i gha'o Minnwi. ²⁸ A ni ɔga ɔkwai nu, nchho mon yaon ɔa pi mɛin ni kali† nɛ ntho mɛin ɔwa'anli nɔili'i Minnwi mbo Ishaya.

²⁹ Jijwe Minnwi chhu ni Fili ɔa, "Ku'o mbara vi yai kali."

³⁰ Nnɛ, Fili tei ɔgɔi mbara vi, nja'o a tho mɛin ɔwa'anli nɔili'i Minnwi mbo Ishaya. A pie vi ɔa, "O lo nja'o nnu ɔa o mɛin nu nɛ?"

³¹ A khwe ɔa, "Mimfe ɔkie pi neiɔ nji ki ɔon lo mfi'i vai?" Ngɛ Fili ɔa a ku'o nchho pugu yu mon kali. ³² Ye li'i Nɔwa'anli Minnwi ɔa a ni mɛin nu nɛ ni mbo yei li'i ɔa,

"A ni mbo no minji ɔa pi lɔgo vi ɔgɔi no gho ɔgwra,

wu'o ɔkwan ha'an muon minji shi'a ɔkai
ndii ɔa pi kiri ɔgi yi nɛ,

a shini ndo nchhu nnu.

³³ Pi ni nshu vi ndo ndaa ki lo nsha'a vi ni ndindi.

Mimfe pa'a ɔon lo nchhu nnu nthɛ
ɔgwreion yi

* **8:27** 8:27 ɔon vei ni mbo ɔon fu'u. † **8:28** 8:28 Yei ni mbo yichai ɔkwan mitu ɔa a gha nshu pa minyien.

Nthe ña chombhi yi ñkuonj shhe heinj kwo lūgwi.”

³⁴ Mmēonj gho pie Fili ña, “Shwei a, njəli'i Minnwi yei tho nchrā yei nnu pi no ligi gǔ? A chrā pi no ji ligi ki ñonj nduonj?” ³⁵ Nne Fili jē chrā nu kə'i gho, llo ñkuonj li'i ñwa'anli yei, nshwei vi kə'i gho ni pwa pisha'akho nthe Jisho.

³⁶ Pugu ni ñga nyienj nshwi'i nu shendaonj gho ntaonj yichəi li'i ñkhǐ pə fə, mmēonj gho chhu ña, “Lii njəi, ñkhǐ pə neinj, a shi mbini ntāra kho ntāra a ña ki'i ñkwe ñkhǐ?” ³⁷ [Fili khwē ña, “Minthe ɔ kwe, no ha'an ɔ mbinj ni ñguonj njū'ɔ yə.” Ñonj gho khwē ña, “Mbinj Jisho Krishto Muonj Minnwi.”] ³⁸ Mfe gí ni Kali gho ña a tithi, pugu Fili shwi'i ki'ε monj ñkhǐ, Fili fe ñkhǐ gho.

³⁹ Pugu ni ñga ntaonj monj ñkhǐ, Jijwe Taatho lōgo Fili ñgəi no gho. Mmēonj gho shi ki lo nu'unj njəi Fili jē ndii gho, mboro ñgəi nu ni vhi ndinaonj ni pwanju'ɔ. ⁴⁰ Fili yəi nonj yi la'ataonj Ashotu. A ni nyienj ñgəi Kaisharia, no ha'an a ni ñgəi nu ne, ntho nchii ñkini pwa pisha'akho monj ñguonj li'i ghao ti nu'unj ñgəi nchəinj Kaisharia.

9

Shoo pij Minnwi

¹ Ndo ndii yei Shoo wu'ɔ ntho ñgəi nu shhi nchhu nu ña a shi njwi ghanj younjinj taatho. Ñgəi mbara taatho pa thishi ghanj fe'ingienj ² nchhu gho ña a nā'anj pa ñwa'anli mfe gho, no shwei nu ñonj ña ju, Shoo, yie gho ne ni ñgwa monj pa nda luonj Minnwi Damashiku, nne ña ä

njɛi ɲɔwa ɲa pugu pɔ pi ɲɔwa Shendaonj* ɲa Jishɔ ni nɔonj nɛ, mbia ki pinjɛ, kanj a shi ɲɔwɛinj vugu mbini ni pugu Jerushaleinj.

³ Nɔ ha'anj Shɔɔ ni nyienj mbara nu Damashiku nɛ, lí'ɛ wī'i sheinj mbinj yu llo pɔ. ⁴ A gū shhɛ nja'ɔ yichɛi ɲggì chhu nu ghɔ ɲa, "Shɔɔ! Shɔɔ! ɔ fɛ ɲgɛ'i vɛi ɲa?"

⁵ Shɔɔ pie ɲa, "ɔ pɔ pi gɔ, Taathɔ?"

ɲggì ghɔ khwɛ ɲa, "Mi Jishɔ ɲa ɔ thɔ fɛ ɲgɛ'i ghɔ nɛ. ⁶ Nɔo lollo nii monj la'a, kanj pi shi nshwei ghɔ ni nnu ɲa ɔ shi nchwīɛ nɛ."

⁷ Nɔo ɲɔwa pɛ ɲa pugu pugu ni mbo nɛ tithi, nchò yugu llwī, nja'ɔ ɲggì, nɔo pa'a nɔo njɛi ɲganj vi. ⁸ Shɔɔ lollo shhɛ, mfɛi ligi yi, nɔo pa'a nɔo njɛi lí'i. Nthɛ yie ghɔ, pi wɛinj pi mbhɔ yi nii nɔ ghɔ Damashiku. ⁹ Nɔo a shini nɔo njɛi lí'i nɔo trei llé nɔo pa'a nɔo nji yaonj ki nnu sheshe yaonj.

¹⁰ ɲganj younjinj Jishɔ chɛi ni mbo fɔ Damashiku, ligi yi pɔ Anania, Taathɔ chwīɛ a yɛi nnu, nchhu ghɔ monj nnu ghɔ ɲa, "Anania!"

A khwɛ ɲa, "Lii njɛi! Mbo nɛinj, ma Taathɔ."

¹¹ Taathɔ chhu ghɔ ɲa, "Piri nonj yɔ ɲgɛi shendaonj ɲa pi mɛinj ni Nɔindi nɛ, nda Judashi, ndii ɲonj chɛi llo Tashɔ, ligi yi pɔ Shɔɔ. A chhɔ nɛ nduonj Minnwi. ¹² Minnwi kwo chwīɛ a yɛi nnu, ɲonj chɛi, ligi yi pɔ Anania, thɔ nū'onj mbhɔ yi mbinj yu nne ɲa a pinj njɛi lí'i."

¹³ Nɔo Anania khwɛ ɲa, "Taathɔ, ntou ɲɔwa kwo fī'i ntou pa nnu vɛi nthɛ ɲonj vei, fī'i pa nnu wuwuru ɲa a chwīɛ mbinj ɲɔwa pɔ pi taonjtaonj

* **9:2** 9:2 Pa ghanj pinj lleshhi ni nthɔ mɛinj nonj yugu ɲa *Ghanj Shendaonj*.

Jerushalein nε. ¹⁴ Ndo a ni nkwe ghrí mbho pa thishi ghan fe'ingiein no tho nu Damashiku hein ngwēin ngwa pe na pugu ghà nji'ə non yugu mbin gho."

¹⁵ Ndo Taatho chhu gho na, "Ghōi, nthe na a yaon fà'a na n̄chu'ó na a chwīe pa ngwa taon nduon pugu pa fūon ni pa ngwa Ishrae ji a nε. ¹⁶ Nthe na mmu ndutho a, shi nōon gho fi'i nkwan no ha'an a pie na a yoi ngə'i nthe a nε."

¹⁷ Nne, Anania lollo ngēi nii nda gho, nga nū'on mbho yi mbin yu, nchhu na, "Ndin a Shoo, Jisho Taatho na a nōon non yi ve shendaon na o ni ntogo fo ntho nε, taon a nne na minthe o pini nu'un njei li'i ndo ndinaon ni Jijwe Minnwi."

¹⁸ Wu'ó ndii gho, pichai yaon no ghrāo shadi pa'a ntaon no ligi yi a pini nu'un njei li'i. Ndollo ki'ε pi kwe vi ni nkhi. ¹⁹ A ji maon mfā'o ghrí ki'ε.

Shoo jē chīi nu chrà Minnwi Damashiku

Shoo ni mbo pugu pa ghan younjin Jisho Damashiku no ntou lle. ²⁰ Shoo yrei ta'a ngé ngēi mon pa nda luon Minnwi njē chīi nu chrà Minnwi fo, na Jisho muun Minnwi.

²¹ Nguon ngwa na pugu ni nja'o a tho nchīi nu nε ni ngrào, mbie na, "Yei shi lo mbo non na a ni ntho mfe wuwuru ngə'i ni ngwa pe Jerushalein, na pugu ghà nji'ə non yugu mbin non gho na pi mēin ni Jisho nε? A shini ndo ngu'ó ntho hein pi no wēin nu ngwa pigho ngēi mfe vugu ni pa thishi ghan fe'ingiein?"

²² Ndo chīi nu chrà Minnwi Shoo pini ntini nga'a, a llwī nchò pa Juu Damashiku no nōon nu ki khutho na Jisho po pi Ju na Minnwi Chu'ó

Ntaoŋ nɔ Nkwe ne shini. ²³ Ntɔu llé ni nga ntɔgo, pa Juu paon ntaŋ nɔ jwi nu vi. ²⁴ Nɔɔ pi tũgu ntán yugu ghɔ ni Shɔɔ. Pugu ni nthɔ mbé'i pa choŋka'a ɲa pi ghà ntɔgo fɔ nii mon la'a ne ni naonchi pugu pa tu'u nɔ jwi nu vi. ²⁵ Nɔɔ ni tu'u chɛi, pa ghaŋ younjɪŋ Shɔɔ lɔgo vi ni'in vi mon mikuo nshwi'i vi mon mbo mbiŋ nda, a taon.

Shɔɔ Jerushaleiŋ

²⁶ Shɔɔ ni nga ɲgɛi Jerushaleiŋ, ɲkaa nu nɔ tũru nu pugu pa ghaŋ younjɪŋ Jishɔ. Nɔɔ pa'a pugu lɔ ɲi'i mbiŋ ɲa a ta'a ɲgaŋ younjɪŋ Jishɔ, ɲka pɔgo vi pɔgo. ²⁷ Nɔɔ Banaba thɔ nɔ ghɛre nu vi, ɲgwɛiŋ mbhɔ yi ɲgɛi ni ju ɲɛi pa ghaŋ ntaon Jishɔ, nshwei vugu ɲkwaŋ ha'an a ni ɲɛi Taathɔ shendaon, Taathɔ ghɔ chhu pa nnu ghɔ. Mbiŋi mfi'i ni pugu ɲkwaŋ ha'an Shɔɔ ni nshwei chrà Minnwi nɔ ligi Jishɔ ni tininju'ɔ Damashiku ne. ²⁸ Nne Shɔɔ ni nyien nu pugu pugu ka'a Jerushaleiŋ, nthɔ nchi chrà Minnwi ni tininju'ɔ mon ligi Taathɔ. ²⁹ A ni nchrà nu nɔɔ ndɔu nu pugu pa ɲgwa Juu pe ɲa pugu ni nchrà pi chrà Gri ne, nɔɔ ɲgwa Juu pighɔ tã'a nu ɲwi vi jwi. ³⁰ Pa pichɛi ghaŋ piŋ ni nga ɲi ɲa pi tã'a nu ɲwi vi, ndɔgo vi nshwi'i nɔ Kaisharia ntaon vi Tashɔ.

³¹ Nne, chɔshi mon ɲguon Judia, ni Galili, ni Shamaria fã'o ghighri. Jijwe Minnwi ghɛre chɔshi piŋi ntini mbigi nɔɔ mbiŋi ɲien mbigi nɔ ha'an pugu chhɔ chombhi yugu ni pɔgo Taathɔ ne.

Pita ghɛi mon pa la'ataon Lida pugu Jopa

³² Pita ni nyien ɲguon li'i ghao, nɔ yichɛi ɲgé a ghɛi li'i kra ɲgwa Minnwi pi taon taon Lida,

³³ nga nchəin fə njəi yichəi ɲon, ligi yi pɔ Aenia, ɲa pə'i non yi ni ɲkwo khu, a kwo nūan kúon nɔ fúon ɲa'ó. ³⁴ Pita chhu ghɔ ɲa, "Aenia, Jishɔ Krishto yīgi ghɛnɔ yɔ, lɔllɔ nchwīe kúon yɔ." Wu'ɔ ndii ghɔ a lɔllɔ. ³⁵ Nguon ɲgwa ɲa pugu ni nda'a nu Lida pugu Sharon ɲɛ, yəi vi ɲkara mbin Taathɔ ghao.

³⁶ Ndi ghɔ mon la'ataon Jopa, ɲgan younjin Jishɔ chəi ni mbɔ fə, ligi yi pɔ Tabita, mbɔ mon chrà Gri ɲa Dɔka.† A ni ndɔgo ɲguon ndii yi ghao nthɔ nchwīe shi'i ndɔ ɲgɛɛ ghan pou. ³⁷ Mon llé pighɔ a gū ghɛnɔ ndɔ ɲkhu. Pi ni ɲga nshigao vi, ndɔgo vi ɲku'ɔ nū'ɔn mon ɲjiɛn nda tothi. ³⁸ Nthɛ ɲa Lida ni mbara Jopa ɲɛ, pa ghan younjin Jishɔ gha nja'ó ɲa Pita ni mbɔ Jopa, ntaon paa ɲgwa ghɔ, mā'an ghrí yi nchhu nu ɲa, "Pigi pa'ó mbhɔ, kɔnɔ nthɔ njəi vigi ki lɔ nu'un njiri."

³⁹ Pita yrei ɲgəi pugu pugu, ɲga nchəin fə pi lɔgo vi ɲku'ɔ ni ju mon nda tothi. Nguon pa ɲkugu ni ɲkiri yəi Pita ɲkəi ndɔ nthɔ nɔon pa puon mi ndhwí pugu pa pichəi memme ndhwí figəi yugu ɲa Dɔka ni nchwīe ndii ɲa pugu pugu ni mbɔ ɲɛ. ⁴⁰ Pita chhu ɲguon yugu taon mon ɲjiɛn nda ghɔ, â ɲkwi kwɛɛ yi nduon Minnwi, ɲkara mbɛ'i khu ɲon ghɔ nchhu ɲa, "Tabita, lɔllɔ!" A fəi ligi yi ɲga njəi Pita, ndɔllɔ nchɔchhɔ. ⁴¹ Pita fɛ mbhɔ yi ɲgɛɛ vi a lɔllɔ tothi. Nɲɛ, a mɛin ɲguon ɲgwa Minnwi pi taon taon, pugu pa ɲkugu, mɛ vi yi maon ni pugu.

---

† 9:36 9:36 Njin Dɔka pugu Tabita pɔ ɲa *mingra*.

⁴² Nnu pei ni nyīeṅ ṅkwe ṅguoṅ Jopa, ntou ṅgwa kara mbiṅ Taathɔ. ⁴³ Pita la'a Jopa nɔ ntou llé pugu yichəi ṅoṅ, ligi yi pɔ Shemu, mbɔ ṅgaṅ chwīe ṅgrào.

10

Pita pugu Kɔniliu

¹ Nɔṅ chəi ni mbɔ Kaisharia ligi yi pɔ Kɔniliu. A ni mbɔ nthishi ta'a ṅkii pa shooge moṅ kwīe ntigao ṅkii pa shooge llo Itali. ² A ni mbɔ ṅkieṅ ṅoṅ Minnwi. Nduthɔ yi pugu pa ṅguoṅ ndaanoṅ yi ni nthɔ ṅga'o Minnwi. A ni nthɔ ṅgēre ntou pa ghaṅ pou, ndɔ nduoṅ Minnwi ki jwe. ³ A ni mbɔ moṅ trēi minaṅ ni naoṅchi, Minnwi nōoṅ nnu ghɔ, a yəi ṅgaṅ ntaṅ Minnwi, a chhu ghɔ ṅa, "Kɔniliu!"

⁴ A lli ṅgaṅ ntaṅ Minnwi ghɔ ni pɔgɔ gu, mbie ṅa, "A khɔ, Taathɔ?"

ṅgaṅ ntaṅ Minnwi khwē ṅa, "Minnwi kwīe luṅ yɔ pugu pwapuṅ yɔ ni pwatua. ⁵ Ndwe, taṅ ṅgwa Jopa, pugu ghəi mēiṅ ṅoṅ chəi ligi yi pɔ Shemu Pita. ⁶ A la'a nu pugu Shemu mbɔ ṅgaṅ chwīe ṅgrào, ṅa nda yi pɔ ṅkieṅ mme ṅkhī ne."

⁷ ṅgaṅ ntaṅ Minnwi ghɔ ṅa a ni nchrā ghɔ ne gha ṅkwo ghəi ne, Kɔniliu gē paa ṅgwa ha'an pugu ni mfā'a nu mbhɔ yu ne, ni ta'a shooge mbɔ ṅoṅ Minnwi shina pa shooge ṅa a ni nthɔ nsha'a vugu ne. ⁸ ṅga mfī'i ṅguoṅ nnu pigɔ ni pugu, ntaṅ vugu Jopa.

9 Mbhi ni nga ndaṅ, pugu pɔ shendaon ɲgēi nu ti ɲkwo para mon la'a. Pita ku'ɔ thonda* li'i luon Minnwi mon ntun minaon. 10 Nji ya vi, a tā'a yaon nji, pi gha ntho nyian maon, a yēi nnu. 11 Njēi po ṅa'an, a yēi yaon shwi'i nu shhe nɔ mme pra mbho ndhwí, pi wēin vi ɲkuon khwe ghaa pi, a shwi'i nu. 12 Nguon ɲkwan pa minyien pugu pa mimaon shatei pugu pa mishi mon ɲgunu ni mbɔ fɔ. 13 Yichēi ɲggì taon po nchhu ghɔ ṅa, "Pita, lollo, jwi ɲkru."

14 Pita khwē ṅa, "Nga, ma Taathɔ! Ndo naa ma mfuo non a ni maon fuo ki maon nchhi."

15 Nggì ghɔ pini nchhu ghɔ mbra ɲgé ṅa, "Ki'i mēin yaon ṅa Minnwi chwē a pɔ yi taonṅaon nē ṅa a yaon nchhi." 16 Yei nnu ni ndōgɔ li'i nɔ trēi ɲgē, nne pi lōgɔ maon pighɔ mbini nɔ po.

17 Pita ni nga ntho ɲgrāo njin nnu ṅa a yēi nē, ɲgwa pē ṅa Kɔniliu ni ntaon nē kwo pie ti njēi nda Shemu, ntho nthi chonka'a, 18 mēin nu ndo mbie nu ṅa Shemu ṅa ligi yi Pita nē la'a pi fɔ? 19 Nɔ ha'an Pita ni ɲgu'ɔ ntho mbī'i njin nnu ṅa a yēi nē, Jijwe Minnwi chhu ghɔ ṅa, "Lii njēi, trēi ɲgwa tho nē ndii ghɔ. 20 Ndwe, lollo, nshwi'i shhe, ɲgēi pēi pugu ki lo ndōu nthē ṅa a taon mmu ntaon vugu."

21 Pita shwi'i ɲgēi mbara ɲgwa pighɔ, nchhu ṅa, "Mi non ṅa pēi lli nu nē, pēi tho pi kɔ?"

22 Pugu chhu ṅa, "Ngaṅ ntaon Minnwi yi taonṅaon chhu ni Kɔniliu, mbɔ nthishi ta'a ɲkii pa shoogē, mbɔ non ndindi, mbɔgɔ Minnwi,

* **10:9** 10:9 Thonda yei ni mbɔ pi yi sheinshēin pi chwē ni ɲgu'ɔ ɲkwan ha'an pi nthē non chho fɔ nē.

nguoŋ ngwa Juu nchrā shi'i nɔ ligi yi, ɲa a gē ghɔ nda yu, nji ɲa a shi nji nnu ɲa ɔ fā'o nɔ chhu nu nɛ." ²³ Pita chhu ni ngwa pighɔ ɲa pugu nii nda pugu pugu la'a. Mbhi ni ɲga ndaŋ a piri non ɲi, pugu pugu ghēi. Pichēi pa ghaŋ piŋ llo Jopa yōu njiŋ yi pugu pugu ghēi ka'a.

²⁴ Mbhi ni ɲga ndaŋ a chēiŋ Kaisharia, li'i ɲa Kɔniliu ni nthɔ njwɛɛ vi pugu pa liŋ pi, pugu pa taannu pi ɲa a ni ɲgē vugu nɛ. ²⁵ Ndiɪ ɲa Pita ni ntā'a nu nii nda nɛ, Kɔniliu paon pugu yu ɲgū shhi yu, ɲga'o vi. ²⁶ Ndo Pita pi'i vi tothi, nchhu nu ɲa, "Lollo tothi mummu wu'ɔ ɲonmishua ɲkaa mu." ²⁷ Pita gha nchrā pugu yu nɛ, nii nda njēi ntou ɲgwa kiri fɔ.

²⁸ Pita chhu ni pugu ɲa, "Pēi ji ni non yēi ɲa a lo mbie ɲa ɲon Juu kra, ki nchiri pugu pa ɲgwa taon nduoŋ.† Ndo Minnwi nōon vēi ɲa ki'i ndii yichēi ɲon ɲa a lo nji'i mbo yi taon taon. ²⁹ Nthe yie ghɔ, ndii ɲa ɔ ni mā'an ɲkɪni mēiŋ a nɛ, ñthɔ ki lo nji'i ɲkōro, nenne, mbie vēi nɛ ndwe ɲa ti pēi ni mēiŋ a pi ɲa?"

³⁰ Kɔniliu khwē ɲa, "A khwɛ llemmbhi shi'a wu'ɔ mon ndii yei ɲa mi ni nthɔ nduoŋ Minnwi nda mu mon trei minaon ni naonchi. ɲga njēi yichēi ɲon thi shhi mu ndhwí yi thɔ nchiachia, ³¹ nchhu ɲa, 'Kɔniliu, Minnwi ya'o luon yɔ ndo ɲkwiniŋ pwapuŋ yɔ. ³² Fɛ ntaon Jopa ɲgē Shemu ɲa pi mēiŋ vi ɲa Pita, ɲa a thɔ nda'a nu nda ɲon chēi, ligi yi pɔ Shemu, ɲkiŋ mme ɲkhi, mbo ɲgaŋ chwīe ɲgrào nɛ.' ³³ Nenne, ñtaon ɲon ve wu'ɔ

† **10:28** 10:28 Gí pa ɲgwa Juu lo mbin ɲa pugu para ki nchwīe nnu taannu pugu pa ɲgwa taon nduoŋ.

ndii ghò, ɔ ya ndò nchwīe a pwa nò ha'an ɔ thò nɛ. Nenne, pigi kiri hein ndwe shhi Minnwi nò ya'ò nu nguon pa nnu na Taathò chhu ve na ɔ chhu nɛ."

Chrà Pita

³⁴ Pita jē chrà nu nchhu na, "Shishini, nja njəi ndwe na Minnwi shi'a nōon shieligi ³⁵ A ghà mbin sheshenon na a pɔgɔ vi ndò nchwīe nnu na a kà'ò nɛ, ki lo ndii na a llo pi mon yəi la'ataon. ³⁶ Pəi ji nkini na a ni ntaon ni ngwa Ishrae nɛ, nthò nchii pwa pisha'akhò ta'anggi, ntogɔ pi mbhò Jishò Krishto na a Taathò nguon ngwa nɛ. ³⁷ Pəi ji mme nnu na a ni ndogɔ li'i mon nguon Judia, jē Galili, ndii na Joun ni nkwo jē chii nu chrà Minnwi na ngwa pā'a nkunu yugu ni phi a kwe vugu ni nkhi nɛ. ³⁸ Pəi ji Jishò llo Nashare, nkwan ha'an Minnwi ni nshwi'i Jijwe yi pugu pa ghrí mbin yu nɛ. A ghəi nguon li'i nchhò nchwīe pa nnu shi'i nchhò njigi ghəno ngwa pɛ na Shata ni nthò mfe ngə'i ni pugu nɛ, nthə na Minnwi ni mbò pugu yu.

³⁹ "Pigi pɔ pi pa minkwentie nguon nnu pei ghao na a ni nchwīe mon la'ataon pa ngwa Juu pugu Jerushalein nɛ. Pi jwi vi ntogɔ pi nò kwīn nu vi nkuan wá'a. ⁴⁰ Ndò a gha nda'a trei llé, Minnwi pini mbi'i vi mon gu, nchwīe a nōon non yi, ⁴¹ ndò ki lo nōon pi ni nguon ngwa, nkien pigi mbò pa minkwentie na Minnwi ni nchu'ò vigi, mbò pigi ye na pigi pugu ni nji maon ndò nnu nu ka'a ndii na a ni nkwo ku'ò nɛ. ⁴² A fɛ gí ni pigi na pigi chii nkini pwa pisha'akhò ni ngwa, ndò nchhu ni pugu na a ju mbò non na Minnwi chu'ò

vi nɔ ɲon ɲa a lɛ nsha'a ɲgwa maon pugu pa ɲgwa khu nɛ. ⁴³ ɲguon pa ɲjɛli'i Minnwi ghao ni nchrā nthɛ vi, nchhu nu ɲa, 'ɲguon ɲgwa ɲa pugu piɲ vi nɛ, Minnwi shi ndi'ɛ phi yugu ntɔɔ pi ɲkuon ghrí Jishɔ.'"

Jijwe Minnwi shwi'i mbin ndaonon Koniliu

⁴⁴ Pita ni ɲga ɲgu'ɔ nchrā nu, Jijwe Minnwi shwi'i mbin ɲguon ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nthɔ ɲja'ɔ ɲkɛni yei nɛ. ⁴⁵ Pa ɲgwa Juu llo Jopa ɲa pugu ni mbin Minnwi ɲa pugu ni nthɔ pugu pa Pita nɛ ghrāo ɲa Minnwi shwi'i fé yi, mbo Jijwe yi, mbin ɲgwa taon nduon. ⁴⁶ Nthɛ ɲa pugu ya'ɔ pugu chrā nu mon pa chrā taon nduon nthɔ ɲga'ɔ Minnwi.

Nnɛ Pita chhu ki'ɛ ɲa, ⁴⁷ "Yichɛi ɲon nu'un mbo ɲa mimfɛ a lāa ɲa ki'i ɲgwa pei kwe ɲkhí, ha'an Jijwe Minnwi shwi'i mbin pugu wu'ɔ nɔ ha'an a ni nshwi'i mbin pia nɛ?" ⁴⁸ A fɛ gí ɲa pi kwe vugu ni ɲkhí mon ligi Jishɔ Krishto. Nnɛ, pugu chhu ghɔ ɲa pugu la'a nɔ shigɛi llé.

11

Pita fi'i nnu ɲa a lɔɔ li'i nɛ ni chɔshi Jerushalein

¹ Ndwe, pa ghan ntaon Jishɔ pugu pa pichɛi ghan piɲ mon Judia ya'ɔ ɲa pa ɲgwa taon nduon piɲ chrā Minnwi. ² Pita ni ɲga ɲgɛi Jerushalein, pichɛi ɲgwa Juu* ɲa pugu ni mbin Jishɔ nɛ chhu ɲa Pita chwíe pa'a a lo ɲkā'ɔ ³ mbie nu ɲa, "A

* **11:2** 11:2 Pichɛi ɲgwa Juu ni mbi'i ɲa ɲon taon nduon mbin Jishɔ, pi wu'ɔ ni'in vi ɲgunu mbɛi.

ni nchwié kɔ ɔ ghēi nda ɲgwa ha'an pi lo ni'in vugu ɲgunu mbrei ne, ti nji pi maon pɛi pugu?"

⁴ Ndo Pita jē fī'i nu ni pugu ɲguon nnu ɲa a ni ndōgo li'i ne mon lei. ⁵ "Mi ni mbo Jopa ntho nduon Minnwi, Minnwi ndutho yi nōon nnu vɛi, njɛi yaon, a shwi'i nu shɛ nɔ mbho ndhwí nshwi'i nu ni khwe ghaa llo po, ntho ntithi yɛi mu. ⁶ Nga ndii mon gho shi'i, njɛi pa mimaon moon la'a pugu pa mimaon moon trū, pa mimaon shatei pugu pa mishi moon ɲgunu. ⁷ Nja'o yichɛi ɲggi chhu ɲa, 'Pita, lallo njwi ɲkru.'

⁸ "Ndo ɲkhwē ɲa, 'Nga, ma Taatho! Pa maon fuo ki maon nchí lo naa ma nii nchò mu ya'a.'

⁹ "Nggi gho pini nchrā mbara ɲgé nchhu ɲa, 'Ki'i mɛin yaon ɲa Minnwi chwē a pɔ yi taontaon ne ɲa a yaon nchí.' ¹⁰ Yei nnu ni ndōgo li'i nɔ trei ɲge, pi pini nshūu ɲguon maon pigho ɲku'ɔ nɔ gho po.

¹¹ "Wu'ɔ ndii gho trei ɲgwa chɛin nda ɲa pigi ni mbo ne, pi taon vugu vɛi llo Kaisharia. ¹² Jijwe Minnwi chhu vɛi ɲa pigi pugu ghēi ka'a, ki'i ɲji'i ndōu. Pigi pa ntigao ghan pin pei ghēi nda ɲon gho ka'a. ¹³ A chhu ni pigi ɲkwan ha'an a ni njɛi ɲgan ntaon Minnwi, a thi nda yu, nchhu nu gho ɲa, 'Taon ɲgwa Jopa mɛin Shemu ɲa pi mɛin vi ni Pita ne. ¹⁴ A shi mā'an ɲkɛni ve ɲa ɔ shi ɲkie fo ndūgu, pɛi pa mbaanda yo.'

¹⁵ "Nɔ ha'an mi ni njē chrà nu ne, Jijwe Minnwi shwi'i mbɛin pugu wu'ɔ ɲkwan ha'an a ni nshwi'i mbɛin pia nɔ njē yi ne. ¹⁶ Nne ɲkwin chrà Taatho, ɲkwan ha'an a ni nchhu ɲa, **'Kwe ɲkhǎ Jou ɲi**

mbɔ pi mon ɲkhi, ndɔ pɛi shi mfā'o kwe ɲkhi mon Jijwe Minnwi.' ¹⁷ Ti ä mbɔ ɲa Minnwi wu'ɔ mfe pi ta'a fé ghɔ ni pugu nɔ ha'an a ni mfe ni pia ndii ɲa pia ni mbin Jishɔ Krishto mbɔ Taathɔ nɛ, m̀bɔ nyan pi gɔ ɲa ɲkan ni nthe m̀bɔ ki'ingini ni Minnwi?"

¹⁸ Pugu ni ɲga nja'o yei nnu, nchò yugu chri pugu gha'o Minnwi, nchhu nu ɲa, "Minnwi fe shina ni ɲgwa taon nduon ɲkaa pugu ɲa pugu pā'a ɲkũnu yugu ni phi mfā'o chombhi."

Choshi Antio

¹⁹ Ndwe pa ghan pin pe ɲa pugu ni nsha nthe ɲgə'i ɲa pi ni mfe nu ni ghan pin ndii ɲa pi ni njwi Shitifin nɛ, ghēi ti nchəin Fonishia, Shaipru ni Antio, nthɔ nshwei chrà Minnwi wu'ɔ ni pa Juu. ²⁰ Ndɔ pichəi ghan pin llo Shaipru pugu Shirin ghēi Antio nshwei chrà pwa pisha'akhɔ nthe Jishɔ Taathɔ ni pa ɲgwa taon nduon. ²¹ Mbhɔ Taathɔ ni mbɔ mbin pugu, ɲkien ntou ɲgwa pin ɲkara mfe non yugu ni Taathɔ.

²² Pisha'akhɔ pei nyien nchəin mon choshi Jerushalein, nne pugu taon Banaba Antio. ²³ A ni ɲga nthɔ njəi fi'i ɲkwan nɔ ha'an Minnwi nɔon pwapun yi ni pugu nɛ, mfā'o pwatua mā'an ghrí yugu ɲa pugu ghēi shhi ɲkina ni ta'anju'ɔ mon mien nu non yugu ni Taathɔ, ²⁴ nthe ɲa Banaba ghɔ ni mbɔ pi ɲkien ɲon ndinaon ni Jijwe Minnwi ndɔ ntini mon pin. Nnɛ, ntou ɲgwa pin Taathɔ.

²⁵ Nnɛ, Banaba ghēi Tashɔ nɔ Ii nu Shɔɔ, ²⁶ ɲga njəi vi, ndɔgɔ vi ɲgəi nɔ Antio, nɔ ɲguon ta'a ɲga'o ghɔ, pugu pi paa paon pugu pa ghan

choshi gho, nje'i nkien mme kiri ngwa fo. A ni mbo pi Antio na pi fũon mēin ghan pin ni Krishiten.†

²⁷ Mon pii ndii gho, pichəi pa njəili'i Minnwi llo Jerushalein ngəi Antio. ²⁸ Ta'a non shina pugu, ligi yi po Agabu, lollo, Jijwe Minnwi nōon gho a chhu na, nkien mme nji shi ngū mon nguon mbhi. Nji gho ni ngū ndii na Klaudiu ni ntho nsha'a nguon mbhi Roma ne. ²⁹ Pa ghan younjin Jisho lōgo nthi munu na pugu shi ntaon ghère fi'i nkwan ha'an sheshenon vugu fā'o ne, no ghère nu pichəi ghan pin no mon Judia. ³⁰ Nenne, nchu'o ghère gho ntaon ni Banaba pugu Shoo na pugu fe ni pa thishi choshi gho Judia ne.

12

Ngə'i pigi ni pa ghan pin

¹ Mon pii ndii gho, fūon Hero jē ntho mfe ngə'i ni pichəi ghan choshi. ² A ni njwi Jēin, mbo ndin Joun, ni kafa. ³ Ni nga njəi na nnu gho pwa ngwa Juu, a ghəi ngwēin Pita nkaa yu. Yei ni mbo mon ndii ji Ji Brei ki Ku'o. ⁴ A ni nga ngwēin vi, ni'in chəin, mfe vi fo ni khwe kwie pa khwe shooge na pugu tho nkē'i vi. Hero ni nkā'a nu no sha'a nu vi shente ndii na Ji Lli Nji'a togo ne. ⁵ Nne, pi ni ni'in Pita chəin, choshi luon Minnwi ki jwe mfe nu gho.

Pi fu'u Pita chəin

† **11:26** 11:26 Njin Krishiten po na ngwa pe na pugu pin Jisho ntho njou nin yi ne.

⁶ A gha mbo ni tu'u ye ña Hero ni mbo no fu'u nu vi ne, Pita ni nuan shina paa shooge, pi krao vi ni paa chein, pa ghan ke'i choin thi chonka'a choin ntho nke'i nu. ⁷ Nga njei nu, ngan ntaon Taatho nonon yi mon choin gho, li'e the mon njieng choin gho. Ngan ntaon Minnwi kwa'a Pita no mbru yi, mbi'i vi tothi nchhu gho ña, "Kono ndollo!" Wu'o ndii gho pa chein pigho taon no mbho Pita. ⁸ Nne ngan ntaon Minnwi gho chhu gho ña, "Krao nkandan yo, ngwe tra yo." Pita chwie nne. Ngan ntaon Minnwi pini nchhu ña, "Ma'an mme ndhwi yo ntho pogo ghei."

⁹ Pita lollo ntaon njou njin yi, a shini ndo nji ña nnu ña ngan ntaon Minnwi gho ni nchwie nu ne ni mbo pi nkien nnu, a ni nge ña a tho njei pi nnu. ¹⁰ Pugu ni nga ntaon ti mfero funon ngan ke'i li'i pugu mbra yi, ngei nchoin chonka'a tini ña a ni nii mon la'a ne, chonka'a gho chu'o ni nonon yi. Pugu taon nyien shwi'i nu shendaon chai, ndii gho ngan ntaon Minnwi gho mien vi.

¹¹ Lina Pita kwai ki'e a chhu ni non yi ña, "Ndwe, nji shini ña Taatho taon ngan ntaon yi ña a tho nkwe a mbho Hero pugu pa nguon nnu pe ña nguon ngwa Juu ni mbi'i nu ña a shi ndogo li'i ne."

¹² Tho yi ni nga nja nshie ni nnu ye ña a logo li'i mbin yu ne, a ghei la'a Meri muon Jou Maaku, li'i ña ntou ngwa ni nkiri nchho nduon Minnwi ne. ¹³ A ni nkwei chonda nka'a mbhi, muon fa'a nda gho mbo Roda tho li'i chu'o. ¹⁴ Nga nja'o a po nggi Pita, a fa'o ntou pwatua ki lo nu'un

nchu'ɔ chonka'a, ntei mbini nda, nshwei ηgwa ηa Pita thi ne mbhi.

¹⁵ Pugu chhu ghɔ ηa, "Ɔ ya mbo pi liliη." A tii ηa nnu ηa a chhu nu ne yie ghɔ, pugu chhu ki'ε ηa, "Kaη a pɔ pi ηgaη ntaoη Minnwi ηa a ghà ηkē'i vi ne."

¹⁶ Ndo Pita wu'ɔ nchho ηkwēi kwēi, pugu gha nchu'ɔ njəi a pɔ ju ne, pugu ghrāo piphi. ¹⁷ A nōoη ni mbho yi ηa pugu lere laη, mfi'i ni pugu ηkwaη ha'an Taathɔ mfu'u vi moη chəiη ne, ndo nchhu ni pugu ηa, "Pəi shwei Jəiη pugu pa pichəi ghaη piη ni nnu pei." A lollo ki'ε ηga ntaoη mbhi ηgəi li'i nduoη.

¹⁸ Mbhi ni ηga ndaη, tho ηguoη ghaη kē'i chəiη vu'u ni nnu ηa a lōgo li'i mbiη Pita ne. ¹⁹ Hero fe gi ηa pi ta'a vi, ndo pi tā'a vi kie. Nthe yie ghɔ, a tou pa ghaη kē'i chəiη pighɔ, mfe gi ηa pi jwi vugu. Nne Hero ghɔ lollo Judia ηgəi nda'a Kaisharia nɔ yichəi fi'i ndii.

Gu Hero

²⁰ Hero ni mfā'o pigitua mbiη pa ghaη Taire pugu Shidoη. Ngwa pei chrà ntaoη ni ta'anggi ηa pugu ghəi njəi Hero, mfuoη ηgəi ndigəi Blashitu mbo ta'a mmeηoη shina pa ηgwa ηa pugu ni ntho ndina nu ni ntu'ɔ ne ηa a ghēre vugu. Nenne pugu ghəi mbara Hero ndigəi vi ηa pugu pugu lūgwi nthe ηa la'a yugu ghà mfā'o maoη pi llo la'ataoη fūoη Hero. ²¹ A ni ηga mbo llé ηa pi ni ntigi ηa pugu pugu paoη ne, Hero mā'an piri yi, nchho ηkuoη faaη yi, mfe chrà ni ηgwa. ²² Ngwa pa'o ηgòu ηa, "A lo nji'i mbo pi ηggi ηoηmishua, a pɔ pi ηggi nnwi!"

²³ Wu'ɔ ndii gho nɔaŋ ntaoŋ Taathɔ wie vi a gū shhe nthe ɔa a shini ndo mfe ndigha'ɔ ni Minnwi. Pa nɔŋŋii ni ɔkru vi, a khu.

²⁴ Ndo chrà Minnwi nyien mbigi ɔgɔi nu shhi ɔgwa pin mbigi nu.

²⁵ Banaba pugu Shɔɔ ni ɔga mī'ɛŋ fà'a yugu, ndɔgɔ Joun Maaku pugu pugu pini llo Jerushalein.

13

Pi chu'ɔ Banaba pugu Shɔɔ ntaoŋ vugu

¹ Mon choshi Antio, pa pichɔi pa njɛli'i Minnwi pugu pa masha ni mbo fo. ɔ ni mfā'ɔ Banaba, Shimion, ɔa pi ni mɛin vi ni Yishhi ne, Lushio llo Shirin, Manen, ɔa a ni ɔku'ɔ pugu Hero ɔa a sha'a krao Roma ne, ni Shɔɔ. ² Ndi ɔa pugu ni nthɔ ɔga'ɔ Taathɔ ndo nji ɔkhi ne, Jijwe Minnwi chhu ni pugu ɔa, "Chu'ɔ Banaba pugu Shɔɔ nū'ɔŋ vugu nɔ chwie nu fà'a ɔa ɔgɛ vugu ɔa pugu chwie ne." ³ Pugu ji ɔkhi ndo nduoŋ Minnwi, nū'ɔŋ mbho yugu mbioŋ pugu, ntaoŋ vugu ki'e.

Banaba pugu Shɔɔ ghɛi Shaipru

⁴ Jijwe Minnwi gha ɔkwo taoŋ vugu, pugu ghɛi Shelushia, nshā'a ɔkhi ntaoŋ Shaipru. ⁵ Pugu ni ɔga nchɛin Shalami, nchi chrà Minnwi mon pa nda luoŋ Minnwi pa Juu. Pugu ni ndɔgɔ Joun Maaku ɔa a ghɛre vugu ni fà'a gho.

⁶ Pugu ni ɔga nyien ɔguoŋ li'i mon muoŋ ɔkunu gho tri ɔkhi ne, ti nchɛin Pafɔ, mbaoŋ pugu pa ɔgaŋ fhɔ chɛi, ligi yi pɔ Baa-Jishɔ, mbo

ḡoḡ Juu ḡa a ni mbo njəili'i mifi. ⁷ A ni mbo nu'ḡḡtho Shegiu Poo, ḡa a ni ntho sha'a Shaipru ne, ndo mbo ḡgaḡ lina ne. Nḡoḡ vei ni ḡḡē Shoo pugu Banaba ntho ḡa a ni ntā'a nu nja'o chrà Minnwi. ⁸ Ndo Elima, mbo ntouḡgaḡ (ntho ḡa a njiḡ ligi yi), tāra vugu mba'o nu ḡa ki'i ḡgaḡ sha'a ḡḡwa ḡho piḡ.

⁹ Ndo Shoo, ḡa pi ni mēiḡ vi ni Poo ne, ni ḡga ḡkwo linaoḡ ni Jijwe Minnwi, nchaoḡ ligi yi mbiḡ yu, ¹⁰ nchhu ḡho ḡa, "Ḳ muuḡ Shata, mbo mbiḡna ḡguoḡ nnu ḡa a yi ndiḡdi ne. Ḳ linaoḡ ni ḡguoḡ ḡkwaḡ mifi pugu pa nnu pipi. Ḳ ḡhà ḡḡu'Ḳ ḡkina nchho ḡkāa nu nḲ kara nu nnu shini Taatho a pḲ nḲ le'ḡḡḡiḡ! ¹¹ Ndo Ii njəi, mbo Taatho ḡū ne mbiḡ ḡho, Ḳ shi ḡḡū nchriligi, ki lo nu'ḡḡ njəi li'ε nḲ yichəi fi'i ndi."

Wu'Ḳ ndi mba'a pugu pa njiḡḡjiḡ ḡū mbiḡ Elima, a nyiḡ ntho ntā'a ḡoḡ ḡa a wēiḡ mbo yi nḲoḡ ndaoḡ ḡho. ¹² Nenne, ḡgaḡ sha'a ḡḡwa ḡho piḡ Minnwi ndi ḡa a ni njəi nnu ḡa a lḡḡo li'i ne, ntho ḡa a ni ḡḡrāo pa nnu ḡa pi ye'i nḲo ligi Taatho ne.

Poo chii ḡkini pwa pisha'akho Antio moḡ Pishidia

¹³ Poo pugu pa pakwo pi shā'a llo PafḲ ntaoḡ Pega, mbo yichəi mme li'i Pamfilia. Jouḡ Maaku mienḡ vugu heneiḡ kə'i ḡho, mbiḡni Jerushaleiḡ. ¹⁴ Ndo pugu tḡḡo llo Pega ḡḡəi Antio moḡ Pishidia.

A ḡha mbo llé ji pa Juu, pugu ḡhəi moḡ nda luoḡ Minnwi nchochho fo. ¹⁵ Ndi ḡa pi ni ḡkwo mēiḡ Njwa'anli Gí ḡa Mushi ni nā'aḡ ne, pugu pa

ye ña pa Njëli'i Minnwi ni nā'an ñe, pa thishi mon ña luon Minnwi mā'an ñkani ni pugu, nchhu nu ña, "Lij pan, pëi mfā'o sheshe chrà nō mā'an nu ghrí ñgwa nō ghō, pëi chrā."

¹⁶ Nenne, Pōō lollō tōthi, nōon ni mbhō yi nchhu ña, "Ñgwa Ishrae pugu pa ñgwa taon nduon ña pugu pōgō Minnwi ñe, pëi ya'o nnu ña ñchhu nu ñe!

¹⁷ "Minnwi ñgwa Ishrae ni nchu'o pa tãa pia nchwie pugu yien ndō ntini ndii ña pugu ni nda'a nu Ijpti nō pa ghini ñe, ndō Minnwi fu'u vugu fō ni mbhō titini. ¹⁸ A ni ñgwëin njū'o yi, ndina ni pugu nō khwe wun ñga'o mon ñkūnu njó. ¹⁹ A ni nchwie pi pigei khwachëi taon mon la'ataon Kanañ, mfe shhe ghō ni ñgwa pi nō yugu. ²⁰ Nguon nnu pei ni ndōgō li'i nō khwe ñkii ni tien wun ñga'o.

"Ndi yei ni ñga ntōgō, Minnwi chu'o pa thishi mfe ni pugu ti ñgëi nchëin ndii njëli'i Minnwi, mbō Shamue. ²¹ Nenne, pugu pie Minnwi ña a fe fūon ni pugu, a fe Shōō, muun Kishi, ñon llo mon ñgwreion Benjamein, a sha'a nō fūon vugu nō khwe wun ñga'o. ²² Minnwi ni ñga mbi'i vi, nū'on Devi nō fūon vugu. Yei pō nnu ha'an Minnwi ni nchhu nthë Devi ñe, 'Njëi ña Devi, muun Jeshe ñon ña a ghà nchwie njū'o a pwa ñe, mbō ñon ña a shi nchwie ñguon nnu ha'an ñtā'a nu ña a chwie ñe.'

²³ "Wu'o llo mon ñgwreion Devi yei, Minnwi fe ñkwe ni Ishrae mbō Jishō wu'o nō ha'an a ni ñkā'a ñe. ²⁴ Nkaon Jishō maa një fà'a yi, Joun ni nchi chrà Minnwi ni ñguon ñgwa Ishrae ña

pugu pā'a ṅkǎnu yugu ni phi, a fe ṅkhǐ ni pugu.
²⁵ Nɔ ha'an Joun ni nthɔ mī'en fà'a yi ne, a pie
 ṅa, 'Pɛi pī'i ṅa mi pɔ pi gɔ? Nɔɔ nji'i mbo ṅon
 ṅa pɛi ywere nu ne. Vie ṅon wu'ɔ mbo ṅjin nthɔ
 nu, pa'a nɔɔ nji'i ṅkā'o nɔ kīgei nu ṅkii tra yi,
 mfu'u nɔ kwò yi.'

²⁶ "Līṅ pan, mbo ndaanon Abrahan, pugu pa
 ṅguon ṅgwa taon nduon ṅa pugu pɔgɔ Minnwi
 ne, pi taon ṅkini yei ni pia ṅa a fi'i ṅkwan ha'an
 Minnwi kwe ṅgwa pi ne. ²⁷ Nthe ṅa pa ṅgwa pe
 ṅa pugu la'a nu Jerushalein, pugu pa thishi pugu,
 shini nɔɔ nji ṅa a Jishɔ vei mbo ṅkwe, nɔɔ ki lo
 mfā'o shiethɔ ṅkuon chrà pa ṅjɛli'i Minnwi ṅa
 pi ni mēin nu ṅguon llé ji ne, mon fe nu njó gu
 ghɔ, pugu ka chwiechwie chrà pa ṅjɛli'i Minnwi
 pighɔ chəin. ²⁸ Ti mfe pi nɔ ha'an pugu shini nɔɔ
 ṅjɛi sheshe fən mbin yu ṅa a pie ṅa pi jwi vi ne,
 pugu wu'ɔ nchuchu ni Pailɛ ṅa a chwīe pi jwi vi.

²⁹ "Pugu ni ṅga ṅkwo chwīe ṅguon pa nnu
 ha'an chrà Minnwi ni nchhu nthe vi ne ti mī'en,
 nshwi'i vi ṅkuon wá'a, ni'in vi mon fún. ³⁰ Nɔɔ
 Minnwi ku'ɔ ni ju mon gu, ³¹ nɔ pa ntou llé, a
 nōon non yi ni pa ṅgwa pe ṅa pugu pugu ni ndɔ
 Galili nthɔ Jerushalein ne, mbo pa ṅgwa pe ṅa
 pugu pa minkwentie pi ndwe ni ṅgwa Ishrae ne.

³² "Pigi thɔ ndwe ni ṅkini pwa pisha'akhɔ ni
 pɛi, ṅa nnu ṅa Minnwi ni ṅkā'a ni pa ṅkhu tãa
 pigi ṅa a shi nchwīe ne, ³³ a chwīe ne ni pigi,
 mbo pa puon pugu, ṅkie pi ṅkuon ku'ɔ nu ni
 Jishɔ mon gu. Wu'ɔ nɔ ha'an pi nā'an mon mbra
 njien Nwa'anli ṅkhǐ* ṅa,

* 13:33 13:33 Nwa'anli ṅkhǐ 2:7.

'O Muun a,
shi'a ñgū Tāa gho.'

³⁴ Yei pɔ pi nnu ña Minnwi chhu nthɛ ku'ɔ nu ni ju mon gu ki a lo ñji'i mfɔrɔ mon fún nɛ: 'Nshi mfe mbɔrɔ taɔntaon, mbo yi kà'a ki fii, ña ñki ñkã'a Devi nɔ nɛ vɛ.'† ³⁵ Wu'ɔ nenne, a chhu mon yichəi li'i Nwa'anli Nkhĩ ña, 'Mba'a ɔ yi'i mien Muun Fà'a yɔ yi Taɔntaon fɔrɔ mon fún.'‡
³⁶ Nthɛ ña Devi ni ñga mfā'a fā'a ña Minnwi ni nū'ɔñ ña a fā'a nɛ, mon ndii ña a ni mbo ñkuon mbhi nɛ ti mī'ɛñ nɛ, ñkhu, pi twei vi li'i ha'an pi ni ntwei pa taa pi nɛ, a fɔrɔ mon fún. ³⁷ Ndo ju ña Minnwi ni ñku'ɔ nɔ mon gu nɛ shini ndo mfɔrɔ.

³⁸ "Nthɛ yie gho, ma lĩñ pañ, a pie ña pəi ji ña ntogɔ njiñ Jisho vei, pi chíi ñkìni lí'ɛ phi ni pəi.
³⁹ Ndo ntogɔ pi mbho yu, sheshenon ña a piñ nɛ shi ndūgu mon ñguon phi ña a kañ ni nthɛ pa'a gí Mushi lo ndūgu ni ju mon gho nɛ. ⁴⁰ Pəi lina nu nɛ ña ki'i pa nnu ha'an pa njəili'i Minnwi ni nchhu nɛ lōgɔ li'i mbiñ pəi:

⁴¹ 'Lii njəi, pa ghañ nchi'əshə,
pəi ghrāo ndo ñkhu,
nthɛ ña nnu ha'an ñchwīe nu shi'a,
a kañ ni fɛ pa'a pəi lo mbiñ
nɔ ha'an pi kañ ni ndo nchuchu ni pəi ña a
shi mbo.'"§

⁴² Nɔ ha'an Pɔɔ pugu Banaba ni ntaon nu mon nda luon Minnwi nɛ, pa ñgwa pigho ligəi vugu ña pugu pini mbini llé ji ka'ashi'a, mfī'i moon

† **13:34** 13:34 Ishaya 55:3. ‡ **13:35** 13:35 Nwa'anli Nkhĩ 16:10.

§ **13:41** 13:41 Habaku 1:5.

nnu pei ni pugu ngēi shhi. ⁴³ Ndīi ɲa pi ni nshāan mon ɲa luon Minnwi nɛ, ntou pa ɲgwa Juu pugu pa ɲgwa taon nduon, ɲa pugu ni ɲkara mbin ɲnu Minnwi pa Juu nɛ, yōu njin Pɔɔ pugu Banaba. Pɔɔ pugu Banaba chrā ni pugu ntho ɲkwēnɛ vugu ɲa pugu ghēi shhi ntho ɲji'ə non yugu ɲkuon pwapuɲ Minnwi.

Pɔɔ kara ngēi ni ɲgwa taon nduon

⁴⁴ Mbra llé ji nduon ni ɲga ntho, a pi'i shigēi yi ɲguon ɲgwa mon la'ataon ghɔ tho li'i ya'ɔ chrà Taathɔ. ⁴⁵ Pa ɲgwa Juu ni ɲga ɲjəi yú ɲgwa pigho, ndinaon ni kighi'ə, ndāa nnu ɲa Pɔɔ ni nchhu nu nɛ ndo ɲgwɛ'i vi.

⁴⁶ Ndo Pɔɔ pugu Banaba chrā ni tininju'ɔ, nchhu nu ɲa, "A ni mbie ɲa pi fūon nchhu chrà Minnwi pi ni pəi. Ndo ndwɛ ɲa pəi lāa, ki lo ndii non pəi ɲa pəi kā'ɔ nɔ fā'ɔ nu chombhi ki mme nɛ, pigi shi mien vəi ɲkara nchhu ni ɲgwa taon nduon. ⁴⁷ Nthɛ ɲa a ha'an Taathɔ fɛ gí ni pigi nɛ, nchhu nu ɲa,

'Nū'ɔn vəi ɲa pəi pɔ lí'ɛ ni pa ɲgwa taon nduon, nenne ɲa a nthɛ pəi ghēi ni lūgu nu ti nchəin ɲguon li'i ghao ɲkuon mbhi.' "

⁴⁸ Pa ɲgwa taon nduon ni ɲga nja'ɔ yei, mfā'ɔ pwanju'ɔ, ɲga'ɔ chrà Taathɔ. Nnɛ, pa ɲgwa pɛ ɲa Minnwi ni ɲkwo chu'ɔ vugu ɲa pugu fā'ɔ chombhi ki mme nɛ, gu pa ghan pin. ⁴⁹ Chrà Taathɔ nyien mon ɲguon yie ɲgei li'i.

⁵⁰ Ndo pa Juu ni'in puɲ pa mɛmme pingɛ pugu pa thishi pimbia mon la'ataon ghɔ, pugu jē ntho mfe ɲgə'i ni Pɔɔ pugu Banaba, ɲjōu vugu mon yugu li'i ghɔ. ⁵¹ Ndo pugu krū pru nɔ kwò muɲu

nɔ fɛ nu nduoŋ yugu tho pugu, ɲgɛi ki'ɛ Ikoniunɲ.
⁵² Pa ghaŋ piŋ moŋ Antio ni ndinaoŋ ni pwanju'ɔ
 pugu pa Jijwe Minnwi.

14

Pɔɔ pugu Banaba moŋ la'ataoŋ Ikoniunɲ

¹ Pa nnu ni ndɔŋgɔ li'i Ikoniunɲ wu'ɔ nɔ ha'an
 a ni mbo Antio nɛ, Pɔɔ pugu Banaba nii moŋ
 nda luoŋ Minnwi nja nchrā ni pugu shishi'i, nne,
 ɲkiesɲ ntou ɲgwa Juu pugu pa ɲgwa taoŋ nduoŋ
 gū ghaŋ piŋ. ² Ndo pa ɲgwa Juu ɲa pugu ki lāa
 ki lo mbiŋ nɛ ni'in puŋ pa ɲgwa taoŋ nduoŋ,
 nne pugu fā'o kipina mbiŋ pa ghaŋ piŋ. ³ Nenne,
 pugu kina fo nɔ ntaoŋ ndii ntho nshwei chrà
 Taatho ni tininju'ɔ. Taatho nɔoŋ ɲa ɲkɛni yugu
 nthɛ pwapuŋ yi nnu shini, ntɔŋ pi ɲkuoŋ pa li,
 pugu pa nnu ghraoghrao ɲa a ni mfe nji ni pugu
 pugu chwie nɛ. ⁴ Ndo pa ɲgwa la'ataoŋ gho thi pi
 nduoŋnduoŋ, pichɛi thi yugu njin pa ɲgwa Juu
 ɲa pugu shini ndo mbiŋ nɛ, pichɛi thi yugu njin
 paa pa ghaŋ ntaoŋ Jisho pigho.

⁵ Nenne, pichɛi pa ɲgwa taoŋ nduoŋ pugu pa
 pichɛi ɲgwa Juu chiri pugu pa thishi yugu ntaoŋ
 ɲa pi fɛ ɲgɛ'i ni ghaŋ ntaoŋ Jisho ndo ntun vugu
 ni ɲgù'ɔ. ⁶ Pugu ni ɲga nja'o, ntán yugu ntei ɲgɛi
 Lishtra pugu Debi moŋ la'ataoŋ Likaonia pugu
 pa pichɛi la'ataoŋ ɲkin li'i gho, ⁷ nchii ɲkɛni pwa
 pisha'akho fo.

Pɔɔ pugu Banaba Lishtra pugu Debi

⁸ Yichɛi ɲkwini ni mbo la'ataoŋ Lishtra ɲa pi
 ni mbhi vi kwò yi fā'o ɲgɛ'i pa'a a lo naa ma

nyien. ⁹ A ni ntho njwε nnu na Poo ni nchhu nu nε. Poo lii vi, njɛi na a fā'o pin na a nthε a chwīe a pɔ shi'i nε, ¹⁰ a chhu ghɔ ni nji na, "Lollo ntithi tothi." A lli ntithi, njē nyien nu.

¹¹ Yú ngwa pighɔ ni nga njɛi nnu na Poo chwīe nε, nk̄erə nggì yugu nchhu mon chrà Likaonia na, "Pa nnwi gū nε shina pia, mbo nɔ ngwamishua!" ¹² Pugu mēin Banaba ni Yeu, mēin Poo na Hemeshi, nthε na a ni nthi ju shhi nchrā nu. ¹³ Ngan fē'i shhi nnwi Yeu na nda nnwi ghɔ ni mbo mbara mbin mon la'a nε, tho ni pa nà'an pimbua pugu pa frawa chonka'a nthε na pugu pa yú ngwa pighɔ ni ntā'a nu fē'ingien ni pa ghan ntaon Jisho.

¹⁴ Ndo pa ghan ntaon Jisho, mbo Banaba pugu Poo, ni nga nja'o nnu na pugu tā'a nu nchwīe nε, nshāa ndhwī munu, ntei nii tri yú ngwa pighɔ mba'o ngou, nchhu nu na, ¹⁵ "Lin pan, pɛi chwīe nēin nthε khɔ? Pigi nkaa pigi wu'ɔ pa ngwamishua nɔ pɛi! Pigi pɔ hēin nɔ chii nu pwa pisha'akhɔ ni pɛi, nɔ fu'u nu vɛi mon nguon maon mbombonɔ pei, nne na pɛi kara njɛi Minnwi maon, na a chwīe po pugu shhe, ni nkhi pugu pa nguon maon na a pɔ mon ghɔ nε. ¹⁶ Lleshhi, a ni mien na pa taon taon chhɔ nkwan nɔ ha'an pugu ywε nε. ¹⁷ Ndo a ghà ngu'ɔ nōon na a pɔ fɔ ntogo pi nkuon pa nnu shi'i na a ghà nchwīe nε, a ghà mfe mbì llo po pugu pa maon kwōo mon ndii ha'an a kā'o, mfe pa maon ji ni pɛi, ndinaon njù'ɔ yɛi ni pwatua." ¹⁸ Ni nguon chrà pei, pa ghan ntaon Jisho wu'ɔ ntogo pi mon ghagha'a nɔ li'i nu vugu na ki'i

pugu fɛ'ingien ni pugu.

¹⁹ Ndo pichəi ngwa Juu llo Antio mon Pishidia pugu po Ikoniun tho fii ngwa pigho pugu pin vugu, pugu pugu chiri ntun Poo ni ngu'ɔ, nshuu vi ntaon no mon la'ataon gho nkwa'a na a khu. ²⁰ Ndo pa ghan pin ni nga ntho nkiri yei yu, a lollo tothi mbini nii mon la'ataon gho. Mbhi gha ndan, pugu Banaba ghei Debi.

Poo pugu Banaba pini Antio mon Shiria

²¹ Poo pugu Banaba chii pwa pisha'akho mon la'ataon Debi ntou pa ngwa pin Jisho. Nne pugu pini Lishtra, ndho fo mbini Ikoniun nkaon maa mbini Antio ki'ɛ. ²² Pugu ma'an ghrɪ pa ghan pin nchwie nu na pugu wein yaon na pugu pin ne titini, nchhu nu na, "A yi'i na pia shi ngu'ɔ ntogo mon ntou pa ngə'i no nii nu mon Sha'afuon Minnwi." ²³ Pugu ni nga nkwo chu'ɔ pa thishi mon sheshe choshi, mon luon pugu pa ji nkhi, mien vugu lien mbho Taatho na pugu ni mbin ne. ²⁴ Ntogo ke'i gho mon Pishidia ngəi Pamfilia. ²⁵ Nga nshwei chrà Minnwi Pega, ntogo shwi'i Atalia.

²⁶ Llo fo ke'i gho, pugu sha'a nkhi ntaon Antio. Yei li'i na pa ghan pin ni nduon ni Minnwi na a non pwapun yi ni pugu nthe fa'a na pugu mi'en ne. ²⁷ Pugu ni nga nchein Antio, nkiri nguon ngwa choshi ta'a li'i, nshwei vugu ni nguon nnu na Minnwi fa'a mbin pugu ne, pugu pa nkwan no ha'an a chu'ɔ shendaon ni pa ngwa taon nduon na pugu pin ne. ²⁸ Pugu kina fo no ntaan ndii pugu pa ghan pin.

15

Pie nthe gí Mushi

¹ Pichèi ngwa ni ndhò Judia nthò Antio, nje'i pa ghanj pinj ña, "Pèi mienj ki lo nii ngunu mbrei ñkwanj ha'anj gí Mushi chhu ñe, pa'a pèi lo ndūgu." ² Pɔɔ pugu Banaba nii monj ñkienj titini mindoundou pugu pugu nthe yei nnu, ñenne, pugu taonj ni ta'ancho ña Pɔɔ pugu Banaba pugu pa pichèi ngwa llo Antio ghèi Jerushaleinj njèi pa ghanj ntaonj Jishò pugu pa thishi nthe nnu yei. ³ Choshi taonj vugu, pugu tɔgɔ Fonishia pugu Shamaria nthò nshwei fí'i ñkwanj nò ha'anj ngwa taonj nduonj pinj Minnwi ñe. Pisha'akho yei thò ni pwanju'ò ni nguonj pa ghanj pinj.

⁴ Pugu ni ñga nchèinj Jerushaleinj, choshi pugu pa ghanj ntaonj Jishò, ni pa thishi chhu ni pugu ña pugu thò a pwa, pugu fí'i nguonj pa nnu ña Minnwi fā'a ntɔgɔ mbhò pugu ñe ni pugu. ⁵ Ndo pichèi pa ghanj pinj ña pugu ni ndhò monj shina pa ngwa Farashi lollo tóthi nchhu ña, "A pie ña pi ni'inj vugu ngunu mbrei, mfe gí pugu nū'ɔnj gí Mushi."

⁶ Pa ghanj ntaonj Jishò pugu pa thishi paonj nò lli nu nnu yei. ⁷ Pugu ni ñga ñkwo lōu nò ntaanj ndii, Pita lollo tóthi nchhu ni pugu ña, "Lĩnj panj, pèi ji ña fie monj pii ndii chèi, Minnwi ni nchu'ò a shina pèi nò mā'anj nu ñkìni pwa pisha'akho ni ngwa taonj nduonj, nne ña a nthe pugu ya'ò ndò mbinj. ⁸ Ndo Minnwi ña a ji njù'ò sheshenonj ñe, ni nōonj ña a pinj vugu ntɔgɔ pi ñkuonj fe nu Jijwe yi ni pugu, pi wu'ò ñkwanj nò ha'anj a ni mfe ni pia ñe. ⁹ A shini ndò nōonj ña kwrí pò shina pia

pugu. A ni nka shīgao njù'ò yugu shīgao nthε nja pugu ni mbinj vi. ¹⁰ Ti ndwε yei, p̄ei p̄ini nu'unj ntā'a nu njwε'i Minnwi nò khò, ni nū'ònj nu lr̄i thò pa ghanj pinj nja pa nkhu t̄aa pia ki nduthò yia shini ndò nkā'ò nò tienj nu nε? ¹¹ Ndò pia pinj nja pia lūgu ntògò pi monj pwapunj Taathò, mbo Jishò, wu'ò nò ha'anj pugu nkaa pugu lūgu nε."

¹² Nguonj kiri ghò ni ndere lanj njwεε nu nkwanj ha'anj Banaba pugu Pòò thò mfi'i pa li pugu pa nnu ghraoghrao ha'anj Minnwi ni nchwīε ntògò pi mbhò pugu shina pa ngwa taonj nduonj nε.

¹³ Pugu ni nja mfi'i ti mī'εnj, Jεinj khwē nja, "L̄inj panj, p̄ei ya'ò v̄ei! ¹⁴ Shemu wu'ò nka fi'i fi'i ni pia nkwanj ha'anj Minnwi ni fūonj nkra ngwa taonj nduonj nò fu'u nu ngwa ha'anj pugu shi mbo ji nε. ¹⁵ Ndò chrà pa nj̄ili'i Minnwi pinj nnu nja Shemu chhu nε, wu'ò nò ha'anj pi nā'anj monj chrà Minnwi nja,

¹⁶ 'A shi nja nda'a,

m̄bini m̄bini nkrao li'i chhò Devi nja a ku'ò f̄unj nε.

Nshi m̄bini nkrao nda sha'osha'ò ghò,

m̄bini nchwīε vi, a thi t̄othi nkamu'ònj,

¹⁷ nne nja p̄iḡei ngwamishua shigi Taathò,

ngunonj pa ngwa taonj nduonj ha'anj pi ḡε vugu nja p̄ugu p̄ò ngwa panj nε.

¹⁸ Yei nnu nja Taathò, nja a ni nchwīε ngwa ji yei nnu fie lleshhi, chhu nε.'

¹⁹ "Nthε yie ghò, m̄bī'i nyanj nja ki'i pia fε nḡe'i ni ngwa taonj nduonj ye nja pugu kara mbinj Minnwi nε. ²⁰ Pia ka nā'anj pi njwa'anli ni pugu,

nshwei vugu ña ki'i pugu ji sheshe maon ji ña pi fē'i pa nnwi nɔ nɛ, ña pugu lə'i shúon, ki lo ñkru minyien ña pi ninaon mmi yi a khu ki chhi lo ntaon mbin yu nɛ, ndo ndə'i ji nnu chhi. ²¹ Nthe ña llo lleshi Mushi fā'o ñgwa ña pugu gha mēin gi yi mon ñguon la'ataon ghao, pi ghà mēin chrà yi ñguon llé ji ghao mon pa nda luon Minnwi."

Njwa'anli ni pa ghan pin llo la'ataon nduon

²² Nnɛ, pa ghan ntaon Jisho pugu pa thishi ni ñguon choshi ni njəi ña a pwa ña pugu chu'ɔ ñgwa shina pugu ntaon vugu pa Pɔɔ ni Banaba pugu ghəi Antio. Pugu ni nchu'ɔ Judashi, ña pi mēin vi ña Bashaba, pugu Shaila, mbo pa ñgwa chiichi shina pugu. ²³ Ntaon vugu ni yei njwa'anli, njwa'anli gho chhu ña,

"Pigi, mbo pa ghan ntaon Jisho pugu pa thishi, mbo pa lin pəi, nchrā ni pəi, mbo pa ghan pin llo la'ataon nduon nchho nu mon Antio, pugu pa Shiria ni Shilishia nɛ. ²⁴ Pigi ya'o ña pichəi ñgwa llo shina pigi ghana vəi ni pichəi pa chrà, mvū'u tho yəi. Ndo nɛ, chrà gho shini ndo nɛ ndho pi mbho pigi. ²⁵ Pigi paon nɛ, njwɛɛ ntaon ni ta'anggi ña a pwa ña pigi chu'ɔ pa ñgwa, ntaon vugu ña pugu tho njəi vəi. Pugu shi ntho pugu pa ñkien pa lin pia, mbo Banaba pugu Pɔɔ, ²⁶ mbo ñgwa ña pugu mī'an chombhi yugu nthe ligi Taatho via, mbo Jisho Krishto. ²⁷ Nnɛ, pigi taon Judashi pugu Shaila ña pugu tho nshwei vəi ni nchò yugu ni nnu ha'an pigi nā'an mon njwa'anli nɛ. ²⁸ Pigi pa Jijwe Minnwi pɔ ni ta'a nchò ña a pwa ña

ki'i pigi nu'unj nū'ɔŋ yichəi sheshe lrī mbiŋ pəi, ŋkɛŋ ŋa pəi nū'ɔŋ pa mɛmmɛ nnu pei:
²⁹ Ki'i pəi jɪ maonj ŋa pi fɛ'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ, ki'i pəi jɪ chhɪ, ki'i pəi kru minyienj ŋa pi nīnaonj mmi yi a khu ki chhɪ lɔ ntaonj mbiŋ yu nɛ, ki'i pəi kwoshuonj. Pəi ndina pa nnu pei, kaŋ pəi shi mbɔ shi'i. Pəi chhɔ shi'i."

³⁰ Pi ni ŋga ntaonj vugu, pugu shwi'i Antio ŋkiri pa ghanj piŋ ta'a lɪ'i mfe ŋwa'anli ghɔ ni pugu.
³¹ Pugu ni ŋga mēinj, mbɔ ni ntou pwatua nthɛ chrà mā'anj ghrɪ ghɔ monj ghɔ nɛ.

³² Ndɔ Judashi pugu Shaila, ŋa pugu ni mbɔ pa njəli'i Minnwi, fɛ ntou chrà ntɪgi ni pugu nthɔ mā'anj ghrɪ yugu ndɔ nti'i vugu. ³³ Pugu ni ŋga nda'a fɔ nɔ yichəi fi'i ndii, pa ghanj piŋ pighɔ cha'a vugu ŋa pugu nyienj shi'i, pugu pīni kə'i ghɔ mbhɔ ŋgwa ha'anj pugu ni ntaonj vugu nɛ.
³⁴ [Ndɔ Shaila khwā nɔ kina nu fɔ.] ³⁵ Ndɔ Pɔɔ pugu Banaba kina Antio, nthɔ njɛ'i nu ndɔ nchii chrà Taathɔ pugu pa pichəi ntou ŋgwa nduonj ŋkaa pugu.

Pɔɔ fɛnɛ nonj pugu Banaba

³⁶ A ni ŋga nda'a, Pɔɔ chhu ni Banaba ŋa, "Pɔɔ pini mbini ŋkra pa ghanj piŋ monj ŋguonj pa la'ataonj ŋa pɔɔ ni nchii chrà Taathɔ fɔ nɛ, njəi ŋa pugu thɔ mbɔ pi ŋkwanj nɛinj." ³⁷ Banaba ni ntā'a nu ndɔgɔ Jounj Maaku pugu pugu ghəi ka'a. ³⁸ Pɔɔ ni njwɛɛ ŋa a lɔ nji'i ŋkā'o nɔ lɔgɔ nu vi nthɛ ŋa a ki tei njinj yugu Pamfilia ki pugu pugu lɔ mī'enj fà'a ka'a. ³⁹ Mindoundou ni nja ntini shina pugu ti ndugwi yi pugu fɛnɛ

non, Banaba lōgo Jouŋ Maaku, pugu shā'a ŋkhī ŋgēi Shaipru. ⁴⁰ Pɔɔ lōgo Shaila, pugu yu ghēi, pa ghan pin luon ŋa Taathɔ nōon pwapuŋ yi ni pugu. ⁴¹ Nnɛ, a ghēi mon Shiria pugu Shilishia, ntho mā'an ghrí pa choshi fɔ.

16

Timoti ghēi pugu pa Pɔɔ ni Shaila

¹ Pɔɔ ghēi Debi pugu Lishtra, njəi yichəi ŋgan younjɪŋ Jishɔ fɔ, ligi yi pɔ Timoti. Mũuŋ Timoti ni mbɔ ŋon Juu, mbɔ ŋgan pin ŋkaa yu, ndo tãa vi pɔ pi ŋon Gri. ² Pa ghan pin ŋa pugu ni mbɔ Lishtra pugu Ikoniun nɛ, ni nchrā pa nnu shi'i nthɛ vi. ³ Pɔɔ ni ntā'a nu ŋa pugu Timoti ghēi ka'a, nthɛ yie ghɔ, a ni'in vi ŋgunu mbrei. A ni nchwīe nne nthɛ ŋa ŋguon pa ŋgwa Juu ŋa pugu ni mbɔ mon li'i pighɔ nɛ ni nji ŋa tãa Timoti pɔ pi ŋon Gri. ⁴ Nɔ ha'an pugu ni nyien nu mon pa la'ataon pighɔ nɛ, pugu shwei pa ghan pin ni pa nthi ŋa pa ghan ntaon Jishɔ pugu pa thishi Jerushalein ni ndōgo nɛ, nchhu ni pugu ŋa pugu wēin nthi pighɔ a pwa. ⁵ Nnɛ, pa choshi pighɔ ni ntini nu mon pin, fi'i ghan pin pigi nu sheshe llé.

Gè llo Mashedonia

⁶ Pugu nyien ntogo krao ŋgei Fragia pugu Galashia nthɛ ŋa Jijwe Minnwi ni ŋkwo lāa ni pugu ŋa ki'i pugu chīi chrà Minnwi Eshia. ⁷ Pugu ni ŋga nchəin Mishia, ntā'a nu ŋgēi Bitinia, ndo pa'a Jijwe Jishɔ lo mbin ni pugu. ⁸ Nnɛ, pugu tiri mon Mishia ŋgēi Troa.

⁹ Pɔɔ ni njəi nnu ni tu'u ghɔ, a ni njəi ŋon Mashedonia tithi ntho ndīgəi vi ŋa, "Shā'a

Mashedonia ɔgēre vigi!" ¹⁰ Wu'ɔ nɔ ha'an Pɔɔ ni nu'unj nɔi nnu yei ne, pigi piri nonj yigi nɔ llo nu ɔgēi Mashedonia nthɛ ɔa pigi ni nɔi ɔa Minnwi gē vigi ɔa pigi chii ɔkini pwa pisha'akhɔ ni pa ɔgwa li'i ghɔ.

Mon Filipai, Lidia kwri njù'ɔ yi

¹¹ Pigi shā'a monj pie llo Troa ntunj ntaonj Shomatrashe, mbhi gha ndanj pigi ghēi Neapoli. ¹² Llo fɔ, pigi ghēi Filipai mbo mme la'ataonj ɔa'anj ɔa'anj monj krao ɔgei Mashedonia mbo li'i ɔa ntou ɔgwa Roma ni nchɔ nu ne. Pigi ni nda'a fɔ nɔ ntou lembhi.

¹³ A gha mbo llé ji, pigi taonj monj tri la'a ɔgēi ɔkinj ninɔi, mbo li'i ɔa pigi ni mbī'i ɔa ɔgwa Juu ghā ɔkiri fɔ nɔ luonj nu Minnwi ne. Pigi ni nchɔchɔ shhe nchrā ni pa pinje ɔa pugu ni ɔkiri fɔ ne. ¹⁴ Ta'a ɔonj ɔa a ni nja'o vigi ne ni mbo Lidia llo Tiatira, mbo ɔganj fini pa ndhwí tininjuonj mbo mingwe ɔa a ni nthɔ ɔga'o Minnwi. Taathɔ ɔa'anj njù'ɔ yi ɔa a tigi thɔ yi ni nnu ɔa Pɔɔ ni nthɔ nchhu nu ne. ¹⁵ A ni ɔga ɔkwe ɔkhǐ, pugu pa mbaanda yi, ɔgē vigi, nchhu nu ɔa, "Pēi thɔ nda'a nda mu nɔ ha'anj pēi nja nɔi ɔa nja mbinj Taathɔ shini." Nthɔ ndigēi vigi ti pigi pinj ɔa pigi pugu ghēi.

Pɔɔ pugu Shaila monj chéinj

¹⁶ A ni mbo llé chēi pigi gha ɔgēi nu nɔ li'i luonj Minnwi, mbāonj pigi pa muonj mingwe chēi mbo ɔkuna ɔa a ni mfā'o jijwe piphi, jijwe piphi ghɔ ni nthɔ nchwīe a yēi pa nnu ɔa a shi ndɔgo li'i ne. ɔgwa pɛ ɔa pugu ni mfā'o vi ne ni nthɔ

mfā'ò ntou mbiṅ nthē ṅa a ni nthò njəi pa nnu nchhu nu. ¹⁷ A yōu njin yigi pa Pɔɔ mba'ò ṅgòu, nchhu nu ṅa, “Nṅwa pei ya mbɔ pi puon fà'a Minnwi ṅa a Chaapifuon nē! Pugu thò nchii nu ni pəi ṅkwan ha'an mimfē pəi kie ndūgu nē.”

¹⁸ A ni nchwīe nenne nɔ ntou llé ti Pɔɔ pigitua, ṅkara nchhu ni jijwē piphi ghɔ ṅa, “Mfē gí vɛ mon ligi Jishò Krishto ṅa ɔ taon mbiṅ yu!” A wu'ɔ ntaon pi chomilaon ghɔ.

¹⁹ Nṅwa pɛ ṅa pugu ni mfā'ò ṅkūna ghɔ nē, ni ṅga njəi ṅa mba'a pugu nu'un mfā'ò shéi llɔ mbhò ṅkūna ghɔ nē, pugu wēiṅ Pɔɔ pugu Shaila, ṅgəi ni pugu mon tan shhi pa kún, ²⁰ ṅga nthò ni pugu shhi pa memmē ṅwa ghan sha'a shá'a, nchhu ṅa, “Nṅwa pei pɔ pi ṅwa Juu, nchhò nthò nu ni mintantara mon la'a pia. ²¹ Pugu thò ntigi pa nù'ɔṅ ṅa a lɔ ṅkā'ò ṅa pia pin ki nchwīe nthē ṅa pia pɔ pi ṅwa Roma.”

²² Yú ṅwa pighɔ fɔ nē chiri pugu pugu nii nu ligi Pɔɔ pugu Shaila. Pa ghan sha'a shá'a pighɔ shāa ndhwí Pɔɔ pugu Shaila mfē gí ṅa pi wie vugu. ²³ Pi ni ṅwie vugu ṅkien yie ghɔ, mā'an vugu chéiṅ, mfē gí ni ṅgan kē'i chéiṅ ṅa a kē'i vugu shishi'i. ²⁴ Nṅan kē'i chéiṅ gha nja'ò gí yei, ni'in vugu mon ṅkien chéiṅ titini, mfini kwò munu ni kipa'ò.

²⁵ A ni ṅga mbɔ mon ntun mbhi, Pɔɔ pugu Shaila luon Minnwi njrāo ṅkhí pa ghan chéiṅ ywɛɛ nu. ²⁶ Shhē wī'i nch'i, ti kwonda chéiṅ ghɔ chī'i wu'ɔ ndii ghɔ, ṅguon chonda chu'ɔ, ṅguon cheiṅ kīgei mbiṅ ṅguon ghan chéiṅ. ²⁷ Nṅan kē'i chéiṅ ghɔ gha ndollo njəi ṅa cho

chéin yi wo, nshūa kafa yi ntā'a nu njwi nōon yi, ngē nu ɔa ghan chéin kwo taon ntei. ²⁸ Pɔɔ pa'ò ngòu ni nguon nggì yi ɔa, "Kì'i njwi non yɔ, pigi pɔ hein ghao."

²⁹ Ngan kē'i chéin gho mēin ɔa pi tho ni lan, ntei nii mon chéin gho, ngrū nu, ngū nɔ kwò Pɔɔ pugu Shaila, ³⁰ mfu'u vugu ntaon nɔ mbhi nchhu ɔa, "Pa masha mi shi nchwē pi nein ndūgu?"

³¹ Pugu khwē ɔa, "Pin Jisho Taatho, kan ɔ shi ndūgu, pɛi pa mbaanda yɔ." ³² Pugu shwei chrà Taatho gho pugu pa ngwa ɔa pugu ni mbɔ nda yu nɛ. ³³ Wu'ɔ ndii gho ni tu'u gho, a lōgo vugu ngēi nshīgao fí yugu. Ngan kē'i chéin gho pugu pa ndaonon yi kwe nkhi wu'ɔ ndii gho. ³⁴ Nkē'i chéin gho lōgo Pɔɔ pugu Shaila nku'ɔ nɔ nda yu mfe maon pugu ji. Non gho fā'ò pwatua pugu pa ndaonon yi nthe ɔa pugu pin Minnwi.

³⁵ Mbhi ni ɔa ndan, pa ghan sha'a shá'a taon pa brushi, nchhu nu ɔa, "Pɛi chu'ɔ ngwa pɛ pugu ghēi!" ³⁶ Ngan kē'i chéin pini, nchhu ni Pɔɔ ɔa, "Pa ghan sha'a shá'a mā'an nkini ɔa pi chu'ɔ vɛi, pɛi ghēi nɛ ni vɛi shi'i."

³⁷ Ndo Pɔɔ khwē ɔa, "Pugu wie vigi shina ngwa, ndo ni'in vigi chéin ki lo naa nsha'a vigi ya'a pigi lo mbɔ pi ngwa Roma. Ti ndwe pugu tā'a nu mfu'u vigi pi nininjin? Nga! Pugu tho ni non yugu mfu'u vigi."

³⁸ Pa brushi pini mā'an nkini gho ni ghan sha'a shá'a pigho. Pugu gha nja'ò ɔa Pɔɔ pugu Shaila ni mbɔ pi ngwa Roma, mbogo a gha'a. ³⁹ Nenne pugu tho mbin fan ni pugu. Mfu'u vugu mon chéin, nchhu ɔa pugu taon ni vugu mon la'a.

40 Nne pugu taon mon chéin, ngēi nda Lidia. Nga ngēi fɔ, mbāon pugu pa ghan pin, mā'an ghrí yugu ngēi ki'ε ni vugu.

17

Pɔɔ pugu Shaila Teshalonika

1 Pɔɔ pugu Shaila ni nyien ntɔɔ Amfipoli pugu Apolonia nthɔ nchēin Teshalonika li'i ha'an nda luon Minnwi pa Juu ni mbɔ nε. 2 Pɔɔ nii mon nda luon Minnwi ghɔ ndɔ ha'an a ghà mbīgi nchwīe nε, nne nɔ trēi tan mon pa Llé ji, nthɔ mbī'i chrà Minnwi pugu pugu. 3 A fī'i nu ni pugu ndɔ nōon nu llo mon ghɔ na a ni ngu'ɔ mbie na Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nε yai ngə'i ndɔ nkhu mbinì nkhu'ɔ, nchhu nu na, "Jishɔ yei, na nthɔ nchrà nu nthε vi nε pɔ pi ju ghɔ na Minnwi chu'ɔ vi ntaon nε." 4 Pichəi pa ngwa ni mbin njou njin Pɔɔ pugu Shaila, ntou pa ngwa Gri na pugu pɔɔ Minnwi nε, pugu pa ntou memme pinje pin nkaa pugu.

5 Nɔ pichəi ngwa Juu fā'o kighi'ə, nne, nkiri pa mbīgi pun, mbɔ pa ngwa ghagha pugu taon ni mme yú, nchwīe yòyonɔ ku'ɔ mon la'a, pugu ghəi nii la'a Jashon nɔ wēin nu Pɔɔ pugu Shaila mfe ni ngwa pugu. 6 Pugu ni nga mien ki lo njəi vugu fɔ, ngwēin Jashon pugu pa pichəi pa ghan pin ngēi ni pugu shhi pa thishi mon la'a, nchhu nu na, "Ngwa pei ha'an pugu thɔ fe ngə'i nguon li'i nε chēin nε hein, 7 Jashon lōgɔ vugu ni'in nda yu. Pugu thɔ nchī'ə nguon gí na Kaisha fe nε, nchhu nu na yichəi fùon pɔ fɔ, ligi yi pɔ Jishɔ." 8 Pa ngwa pugu pa thishi mon la'a ni

nga nja'ò yei nnu, a ghana vugu. ⁹ Pugu chwīe Jashon pugu pa pakwo pi nū'òṅ mbinj,* nne pi mienj vugu pugu ghāi.

Pɔɔ pugu Shaila Beria

¹⁰ Tu'u ni nga nshini, pa ghanj pinj ki'i mfe Pɔɔ pugu Shaila fe Beria. Pugu gha ṅgōi ti nchəinj, ṅgōi monj nda luonj Minnwi pa Juu. ¹¹ Pa ṅgwa Juu fɔ ni mbɔ ṅkieṅ ṅgwa nchaa pi Teshalonika, nthē ṅa pugu ni mbinj chrà Minnwi ni ntou ni'inj njù'ò, ntou moonj yi ṅguonj llé nɔ yəi nu ṅa a nnu shini. ¹² Nthē yie ghɔ, ntou yugu ni mbinj Minnwi, ntou pa memme pinje ni memme nthinjkwɔ llo Gri, pugu pa ntou mbia, pinj Minnwi.

¹³ Pa ṅgwa Juu ṅa pugu ni mbɔ Teshalonika gha nja'ò ṅa Pɔɔ shwei chrà Minnwi Beria ṅkaa yu nē, pugu ghāi fɔ, ni'inj punj ṅgwa, ndɔ ṅkāonj vugu ṅa pugu tāra. ¹⁴ Wu'ò ndii ghɔ pa ghanj pinj Beria fe Pɔɔ ṅkinj ṅkhǐ ndɔ Shaila pugu Timoti kina Beria. ¹⁵ Pa ṅgwa pē ṅa pugu ni ndōgo Pɔɔ nɔ ghāi nu nti'i vi nē, ghāi ti nchəinj Ateṅ maa mbini mbīni Beria ni ṅkīni ṅa pugu chhu ni Shaila pugu Timoti ṅa pugu para vi wu'ò chomilaonj ghɔ.

Pɔɔ Ateṅ

¹⁶ Pɔɔ ni ṅa nchhɔ njwɛɛ Shaila pugu Timoti Ateṅ, njù'ò yi ghana vi monj ghɔ ṅkieṅ yie, nthē ṅa la'ataonj ghɔ ni ndinaonj ni pa nnwi. ¹⁷ Nne a shwei chrà Minnwi monj nda luonj Minnwi ni pa

---

* **17:9** 17:9 Pugu ni nū'òṅ mbinj ṅa pi mienj pa Pɔɔ ṅa pugu ghāi, ti pugu nu'unj mbini nthɔ ni minduonjduonj, pugu shienj mbinj ghɔ.

Juu pugu pa ngwa taon nduon ña pugu ni ntho nga'ò Minnwi nɛ. Mbini nchhu mon tan nguon llé ni pa ngwa ña pugu ni mbo fo nɛ. ¹⁸ Pichèi ngwa ña pugu ni ntho njōu njin Epikuru† nɛ, pugu pa ngwa ña pugu ni ntigi ngwa ni yaon ña Shitoi‡ ni ntigi nu nɛ, lōu nu pugu pa Pɔɔ. Pichèi chhu ña, “Yei ngan wie nchò chhu pi ña?” Pichèi khwē ña, “A fhi nò ha'an a chrā nu nò ligi nnwi taon nduon.” Pugu ni nchhu yei nthɛ ña Pɔɔ ni ntho nchii chrà pi nò ligi Jisho pugu pa nnu khu nu mbini ñku'ò.

¹⁹ Nenne, pugu lōgo Pɔɔ ngèi ni ju shhi pa kún Areopagushi§ nchhu gho ña, “Pigi tā'a nu nji yaon ña nnu fhi yei ña a ye'i nu yie gho nɛ. ²⁰ Pichèi pa nnu ña pigi ya'ò ɔ ye'i nu nɛ ghrāo vigi, nthɛ yie gho, pigi tā'a nu ña ɔ ya mbini mfi'i nnu pei pigi ji.” ²¹ Pugu ni nchhu neiñ nthɛ ña nguon pa ngwa Ateñ pugu pa ghini ña pugu la'a nu fo nɛ ghà ndōgo nguon ndii yugu nò chhu nu ki nò ya'ò nu pa pisha'akho fhi.

²² Nenne, Pɔɔ tithi shhi pa kún Areopagushi nchhu ña, “Ngwa Ateñ, ñjèi ña mon nguon puon shendaon ghao pèi ghà nga'ò pa nnwi. ²³ Nthɛ ña nò ha'an ntōgo mon la'a pèi nɛ, ntho mbɛ'i pa shhi nnwi pèi ha'an pèi gha'ò nu nɛ, ñjèi yichèi li'i fe'ingien pi nā'an fo ña, 'Ni nnwi ña pigi lo

---

† **17:18** 17:18 Yei ni mbo ngwa ña pugu khwā nchho shi'i ñkuon shhe hein nga'a nɛ. ‡ **17:18** 17:18 Yei ni mbo ngwa ña nnu nchho shi'i ki nnu yei ngə'i lo mfi nnu ni pugu. § **17:19** 17:19 A li'i ha'an yichèi nnwi ni mbo, pi mēin ni Areshi, mbo nnwi nchhó. Nda ncha'ò ni mbo mbara nò li'i yei.

nji vi nɛ.' Yaon yɛ ɲa pɛi gha'ɔ pi ki lo nji nɛ, a yie ghɔ ɲa n̄chrā nu ni pɛi nthɛ vi nɛ.

²⁴ "Minnwi ɲa a chwīɛ mbhi pugu pa ɲguon yaon mon ghɔ nɛ, a ju mbɔ Taathɔ po pugu pa shhɛ. A shi'a nji'i nchhɔ pi mon pa Nda Minnwi ha'an a krao ɲonmishua ni mbhɔ mi nɛ, ²⁵ ki mbɔ ni chà yichɛi yaon ha'an a nthɛ a fà'a ɲonmishua mfɛ ghɔ nɛ, ɲa a ju nduthɔ yi ɲa a fɛ chɔmbhi pugu pa jijwɛ pugu pa ɲguon pa maon nduon ni sheshenon nɛ. ²⁶ Ntɔgɔ pi mbin ta'a ɲonmishua, a chwīɛ ɲguon pa ɲgwa taon taon ɲkuon mbhi, nchwīɛ ɲa pugu nchhɔ mon ɲguon ɲkuon mbhi ghao. Ni ɲkwo nū'ɔn pa fiɛn yugu pugu pa fi'i ndii yɛ ɲa pugu shi nchhɔ ɲkuon mbhi hɛin, ɲkaon pugu maa mbɔ.

²⁷ "A ni nchwīɛ yɛi nne ɲa a nthɛ pugu tā'a vi ndɔ nɛi vi nɔ ha'an pugu monɔ ntā'a vi nɛ. Ndɔ nɛ, a lo nji'i mbɔ pi fie hin ni sheshenon via. ²⁸ Nthɛ ɲa pia chhɔ chɔmbhi, nyien nu ndɔ mbɔ nu pi mbhɔ yu, wu'ɔ nɔ ha'an pichɛi ghan shiethɔ shina pɛi chhu nɛ ɲa, 'Shishini ɲguon via pa puon pi.' ²⁹ Nthɛ ɲa pia púon Minnwi nɛ, ki'i pia pī'i ɲa Minnwi pɔ pi nɔ yaon ɲa ɲon chwīɛ ni laonɔ, ki ni yaon tɛni ki ni ɲgù'ɔ, mbɔ pi yaon ɲa a chhɔ ɲonmishua mbī'i nchwīɛ nɛ. ³⁰ Minnwi funu ndii ɲa ɲgwa ni nchwīɛ phi ki ji nɛ, ndɔ ndwɛ, a fɛ gí ɲa ɲguon ɲgwa mon ɲguon li'i pā'a ɲkūnu yugu ni phi. ³¹ Nthɛ ɲa a chwīɛ ta'a llɛ nū'ɔn ɲa a shi ndɛ nsha'a ɲguon mbhi ghao mon ndindi ntɔgɔ pi mbin ta'a ɲon ɲa a chu'ɔ vi nɛ. A nōon li yɛi ni sheshenon ntɔgɔ pi ɲkuon ku'ɔ nu ni ɲon vei llo mon gu."

³² Ndiì ña pugu ni nja'ò Pɔɔ kãon̄ nnu khu nu mbinī ñku'ò nɛ, pichəī mā'an̄ vi ni kwəin̄, ndō pichəī chhu ña, "Pigi tā'a nu mbinī nja'ò ɔ chrà nnu yeī ñgɛ̄ nduon̄." ³³ Nɛnnɛ, Pɔɔ lallō mien̄ vugu ñgəī. ³⁴ Ndō pichəī yōū njin̄ yī mbin̄ Minnwi. Dionishiō mbō ta'ā ñkún, nī yichəī mingwe, ligī yī pɔ̄ Damarishi, nī mbō shinā ñgwa pei, pugu pā pichəī ñgwa nduon̄.

18

Pɔɔ mon̄ la'ataon̄ Korin̄

¹ Pɔɔ nī ñgā mī'ɛn̄ shhī pā kún, ndhō Ateñ ñgəī Korin̄. ² A nī njəī yichəī ñon̄ Juū fɔ, ligī yī pɔ̄ Akwila, ñā pī nī mbhī vī Pontu, ā wu'ɔ̄ ñkā llō pī llō Italī pugu ñgwe vi, ligī yī pɔ̄ Prishila, nthɛ̄ ñā Fùon̄ Klaudiū nī mfē gí ñā ñguon̄ ñgwa Juū ntaon̄ mon̄ Roma. Pɔɔ ghəī nɔ̄ yəī nū vugu. ³ Nda'ā pugu pugu ndō mfā'ā pugu pugu ka'ā nthɛ̄ ñā ñguon̄ vugu nī mbō pā ghan̄ chwīē ntāā* mfinī nu.

⁴ A nī nshweī chrà Minnwī mon̄ ndā luon̄ Minnwī ñguon̄ llé̄ jī ghao, ñkaā nū ñā ñgwa Juū pugu pā ñgwa Grī pin̄. ⁵ Shailā pugu Timotī nī ñgā ndhō Mashedoniā nthō, Pɔɔ̄ fɛ̄ ñguon̄ ndī yī ghaō nɔ̄ chiī nū chrà Minnwi, nthō nshweī ñgwa Juū ñā Jishō Jū ñā Minnwī Chu'ɔ̄ Ntaon̄ nɔ̄ ñkwe nɛ. ⁶ Pugu nī ñgā ndāā vī nchhū pā nnū piphī nthɛ̄ vi, ā krū̄ prū ñkuon̄ ndhwí̄ pī nchhū ña, "Nɔn̄ yəī pɔ̄ nɛ̄ mbhō pəī! Mbhō mā yī wō nɛ,

* **18:3** 18:3 Pī nī nchwīē yeī ntāā pī nī ñgràō mimbhi, ā fā'ò pā kwīnī pi. Ñon̄ ghā ntaon̄ lī'ì tu'ù shinī vī ā ghi'ì, ndi'ì nī pā ñkiī nda'ā fɔ̄ kī mferē non̄ yī fɔ.

llo ndwe ɲgēi nu shhi, ñshi ɲgēi nshwei chrà Minnwi ni pa taon̄ nduon̄.”

⁷ A mien̄ vugu ɲgēi nda ɲon̄ chēi, ligi yi pɔ Titiu Jushitu, mbɔ ɲon̄ ɲa a ni nthɔ ɲga'ɔ Minnwi. Nda yi ni mbɔ mbin̄ nda luon̄ Minnwi. ⁸ Krishpu, mbɔ nthishi nda luon̄ Minnwi pin̄ Taathɔ pugu pa mbaanda yi. Pichēi pa ntou ɲgwa la'ataon̄ Korin̄ ya'ɔ chrà Minnwi mbin̄ ndɔ ɲkwe ɲkhĩ.

⁹ A ni ɲga mbɔ ni tu'u chēi, Pɔɔ yēi nnu Taathɔ chhu ghɔ ɲa, “**Ki'i mbɔgɔ gu, chrà ni tin̄ju'ɔ, ki lo ɲkina chrà nu,** ¹⁰ **nthe ɲa pɔgɔ pɔ ka'a. Mba'a yichēi ɲon̄ yi'i mfe ɲgē'i ve nthe ɲa ntou ɲgwa mon̄ li'i yei ɲgwa pan̄.**” ¹¹ Nenne, Pɔɔ la'a fɔ nɔ ta'a ɲga'ɔ ni ghrà yi nthɔ nje'i ɲgwa pighɔ ni chrà Minnwi.

¹² Ndɔ ndii ɲa pi ni nū'ɔn̄ Galio ɲa a sha'a krao Roma ɲa pi mēin̄ ni Akaya ne, pa ɲgwa Juu pɔ ni ta'an̄ggi ɲgēi ɲgwēin̄ Pɔɔ ɲgēi ni ju shhi ghan̄ sha'a shá'a. ¹³ Pugu chhu ɲa, “N̄on̄ vei thɔ nin̄i nu ɲkara ɲjù'ɔ ɲgwa, pugu gha'ɔ Minnwi mon̄ shendaon̄ ɲa gí lo mbin̄ ne!”

¹⁴ Ndɔ Pɔɔ ni ɲga ntā'a ɲa'an̄ nchò yi li'i chrà, Galio chhu ni ɲgwa Juu ɲa, “Yei kan̄ ni mbɔ pi yichēi nnu pip̄hi, ki fàn̄ ha'an̄ ɲon̄ vei chwīe, ɲka ni mfā'ɔ thɔ nnu nɔ wēin̄ nu ɲjù'ɔ nja'ɔ vēi. ¹⁵ Ndɔ, nthe ɲa a pɔ pi mindoundou ɲkuon̄ pa chrà, pugu pa ligi, pugu pa yēi gí ne, a nthe a wu'ɔ ndugwi pēi. Mimfe pa'a ñɔ nsha'a ɲkwan̄ nnu yine.” ¹⁶ Nne, a yōu vugu nda shá'a.

¹⁷ N̄guon̄ vugu wēin̄ Shoshtene, mbɔ nthishi mon̄ nda luon̄ Minnwi, ɲgwie vi mon̄ ndasha'a shá'a ghɔ. Ndɔ pa'a a lo mfhi nnu ni Galio.

Pɔɔ pīni Antio

¹⁸ Pɔɔ chhɔ pugu pa ghan pin Korin nɔ ntou llé mien vugu ki'ε nshā'a ɲkhi pugu Prishila ni Akwila ɲgēi Shiria. A ni ɲga mbo Kenkria, ɲkuon tho yi nthe kina ɲa a ni ɲgwrā.

¹⁹ Pugu gha nchəin Efeshɔ, Pɔɔ mien Prishila pugu Akwila fɔ. Nkaon a maa mien vugu, a ni ɲgēi nda luon Minnwi mbi'i pa nnu pugu pa ɲgwa Juu fɔ. ²⁰ Pugu ni nchhu ghɔ ɲa pugu pugu la'a nɔ ntaan ndii, a lāa. ²¹ Ndo a gha ɲgēi nu, nchhu ni pugu ɲa, "Minnwi mbin, kan ɲshi mbini mbini." Ndhɔ ki'ε Efeshɔ, nii mon pie ɲgēi. ²² A ni ɲga ɲkaon Kaisharia, ɲgēi Jerushalein nchrā ni choshi, nshwi'i ki'ε Antio.

²³ A ni ɲga mbo fɔ nɔ yichəi fi'i ndii, ndollo nyien pa li'ili'i mon Galashia, pugu pa Fragia, nthɔ mā'an ghrí ghan pin.

Apolo ghēi Efeshɔ pugu Korin

²⁴ Ndi ghɔ, ɲon Juu chəi, ligi yi pɔ Apolo, llo Aleshandria tho Efeshɔ. A ni mbo ɲon ɲa a ni ɲja ɲji chrà, ndo ɲja ɲji Nɔwa'anli Minnwi. ²⁵ A ni mfā'o ntigi mon Shendaon Taathɔ. A ni nchrā ndo nje'i pa nnu ki ntəi nthe Jishɔ ni ɲguon ni'in ɲjù'ɔ ghao, ɲji'i nthe pi nɔ ha'an a ni ɲgu'ɔ ɲji pi kwe ɲkhi Jou ɲε. ²⁶ A jē nthɔ nchrā nu ni tininju'ɔ mon nda luon Minnwi. Prishila pugu Akwila ni ɲga ɲja'o vi, ndōgo vi ɲgēi nɔ nda pugu mfi'i Shendaon Minnwi ghɔ shishi'i.

²⁷ A ni ɲga ntā'a nu nshā'a Akaya, pa ghan pin fɔ ghēre nā'an ɲwa'anli mfe ni ghan pin Akaya, nchhu nu ɲa pi tuo vi a pwa. A ni ɲga nchəin Akaya, ɲgēre ɲgwa pe ɲa pugu ni ntogo

mon pwapuɔ Minnwi mbo ghan pin nɛ. ²⁸ A ni ndōu pi titini ti nga'a pa Juu shente nō nōon nu ni pugu mon Nɔwa'anli Minnwi na Jisho Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe nɛ shini.

19

Pɔɔ mon la'ataon Efesho

¹ Apolo ni nga ngu'ō mbo Korin, Pɔɔ tɔgɔ krao khwi ngei gho, nchəin Efesho, njəi pichəi ghan younjin Jisho fɔ, ² mbie vugu na, "Pi ni mfe Jijwe Minnwi ni pəi ndii na pəi ni mbin nɛ?"

Pugu khwē na, "Nga! Pigi lo naa ndo nja'ō sheshe yaon na Jijwe Minnwi."

³ A chhu na, "Ti pəi ni ntɔgɔ pi mon yəi kwe nkhi?"

Pugu na, "Mon kwe nkhi Jouɔ."

⁴ Pɔɔ chhu na, "Kwe nkhi Jouɔ ni mbo pi ni ngwa pɛ na pugu pā'a nkūnu yugu ni phi nɛ, Jouɔ gho ni ntho nchhu nu ni ngwa na pugu pin non na a tho nu nin yu nɛ, mbo Jisho."

⁵ Pugu ni nga nja'ō yei, nkwe nkhi mon ligi Jisho Taatho. ⁶ Pɔɔ gha nū'ōn mbho mi mbin pugu, Jijwe Minnwi shwi'i mbin pugu, pugu chrà mon pa chrà taon nduon, ndo njəi pa nnu llo mbho Minnwi nchhu. ⁷ Nguon pa pimbia ni mbo nō paanchrō.

⁸ Pɔɔ ghəi mon nda luon Minnwi nchrā pugu pa ngwa fɔ ni tininju'ō nō trei nàon nchrā nu ndo ntho ndigəi vugu na pugu pin Sha'afuon Minnwi. ⁹ Ndo pichəi tinitho ki lo mbin, nchrā pa nnu piphi nthɛ Shendaon Taatho shhi nguon ngwa. Nthɛ yie gho, Pɔɔ mien vugu ndōgɔ pa

ghan younjin Jisho pugu pugu ghēi, sheshe llé a tho fā'o chrà mon nda ye'i yaon Tiranu. ¹⁰ Yei ni ngēi shhi nō paa nga'o, nne ti nguon ngwa na pugu ni nchhō pi Eshia ne ni nja'o chrà Taathō, pa ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon.

Puon Shikeva

¹¹ Minnwi ni ntogo mbin Poo ntho nchwīe memme nnu ghraoghrao. ¹² Nenne pi lōgo pra ndhwī pugu pa ndhwī fā'a na a ni nkwo fā'a nō ne, ngēi nō nkāon pa ghan ghñō, pa ghñō pugu mme, pa jijwe pīphi taon mbin pugu.

¹³ Pichēi ngwa Juu, na pugu ni ntho nyien njōu pa jijwe pīphi ne, mōon nō yōu nu pa jijwe pīphi ni ligi Jisho Taathō, nchhu nu na, "Mfe gí ve nō ligi Jisho na Poo ghà nchīi ne, na ɔ taon." ¹⁴ Khwachēi puon pimbia, mbo puon yichēi taathō pa thishi ghan fe'ingien pa ngwa Juu, ligi yi pō Shikeva, ni ntho nyien nchwīe nnu yei. ¹⁵ Ndo jijwe pīphi ghō khwē ni pugu na, "Nji Jisho, nji pa nnu nthē Poo, ndo pēi pō yēi pi pa gō?" ¹⁶ Ngan jijwe pīphi ghō lli nchēin mbin pugu ni pri, nga'a vugu ghao. Pugu tei ntaon nda yu ntii ni pa lēin mbin pugu.

¹⁷ Nguon pa Juu pugu pa ngwa taon nduon na pugu ni nda'a nu Efesho ne ni nja'o yei nnu, pogo gu wēin vugu, pi gha'o ligi Jisho Taathō mbigi ngēi shhi. ¹⁸ Ntou pa ghan pin tho shhente mbin fān yugu ndo ntūgu pa nnu lēin na pugu ni nchwīe nu ne. ¹⁹ Ntou pa ngwa na pugu ni mbo pa ghan shhē ne tho ni pa njwa'anli shhē pugu pi tūon shhente. Pi pī'i nchuon njwa'anli

pigho a taonɔ tien wun ɔkan yichai ɔkwan mbin.*
 20 Nenne chrà Taatho nyien ɔgōi shhi ɔkien titini.

Mme minduonɔnduon gū Efesho

21 Pa nnu pei ni ɔga ntogo, Poo lōgo nthi mi mon Jijwe no togo nu Mashedonia pugu Akaya ɔgōi Jerushalein. A ni nchhu nu ɔa, "Nshi ɔga ɔgōi fo, ɔgu'ɔ ɔgōi ti nchəin ɔjəi la'ataon Roma ɔkaa yu." 22 Poo ni ɔga ɔkwo taon Timoti pugu Erashitu, mbo paa ghan ghère pi Mashedonia, ndutho yi kina Eshia no yichai fi'i ndii.

23 A ni mbo pi mon yei pii ndii ɔa ɔkien titini lwilwi'i ni ɔgū Efesho nthe Shendaon Taatho.

24 Ngan shūgu lien chəi, ligi yi po Demetriu, lien pa yaon pugu fhi nda nnwi Atemi, pa ghan fà'a pi fà'o ɔkien ntou shéi ɔkuon fà'a yugu gho.

25 Demetriu kiri pichai ghan fà'a pigho pugu pa pichai ghan ɔkwan fà'a pigho, nchhu ni pugu ɔa,

"Nɔwa pan, pəi ji ɔa ɔguon fà'o pia llo pi ɔkuon yei chofa'a. 26 Pəi yəi ndo nja'o ni non pəi, nnu ɔa ɔon vei ɔa pi mēin ni Poo, chwīe nu nɛ. A chhu ɔa pa nnwi ɔa pi chwīe ni mbho nɛ lo nji'i mbo pa nnwi kan tigəi yi, ɔkwo ya mba'o ti ɔkara ntou ɔgwa hein Efesho pugu ɔguon krao Eshia. 27 Nnu wuwuru mon gho lo ɔgu'ɔ mbo pi ɔa yia fà'a yei shi ɔgū shhɛ. A pinini mbigi ɔa nda nnwi Atemi shi ɔgū nnu gha, ndutho Atemi gho, ɔa ɔguon Eshia pugu pa ɔguon mbhi ghà ɔga'o nɛ, shien ndigha'o yi."

---

* **19:19** 19:19 Yei yichai ɔkwan mbin ɔa ta'a ndigi yi fi'i mbin ɔa ɔon mfā'a no ta'a llé pi pe vi no nɛ.

28 Pugu ni nga nja'o yei nnu, ndinaon ni pigitua, njē pa'o nu ngòu, nchhu nu na, "Atemi pa ngwa Efesho, yi ndien!" 29 Moon la'a linaon ni fintho ghao. Pugu tei ngōi nii mon mme li'i na ngwa ghà nkiri fo ne, nshūu Gayu pugu Arishtaku, mbo ngwa Mashedonia na pugu pa Poo ni nyien nu ka'a ne, nii no mon li'i gho. 30 Poo ni ntā'a nu nii shina kiri gho, ndo pa'a ghan younjin Jisho lo mien vi na a nii. 31 Pichai pa thishi Eshia nkaa pugu na pugu ni mbo pa taannu Poo ne, ligai vi na ki'i a lii mon kiri gho.

32 Kiri gho tho mba'o ngòu, pichai chhu yei nnu, pichai chhu yini nnu nthe na fintho ni mbo shina pugu. Pa'a ntou yi lo nji nnu na pugu ni nkiri no gho ne. 33 Pichai pa ngwa mon Kiri gho fe ntigi ni Aleshanda, na pa Juu ni ntu'o pi ju ntigi shhi, nne, Aleshanda noon ni mbho yi na ngwa lere lan, nkaa no fi'i nu moon nnu pigho. 34 Pugu gha njai na a po pi non Juu, pugu mu'un yono nu no paa awa, nchhu nu na, "Atemi pa ngwa Efesho, yi ndien."

35 Ndugwi yi, ngan na'an ngwa'anli la'ataon gho pa'o ndere vugu, nchhu ni pugu na, "Ngwa Efesho! Sheshenon ji na a tuo Efesho ntuo nda nnwi ndien Atemi pugu pa ngu'o yi yei, na a lo po ngu ne. 36 Na yei lo mbo nnu na mimfe sheshenon laa ne, a pie na pai lere lan, ki lo nchwie sheshe nnu titini. 37 Nthe na pai tho ni ngwa pei hein, mbo ngwa pe na pugu lo nji'i njoo yaon nda nnwi ki nchra chra piphi nthe vi. 38 A mbo na Demetriu pugu pa ghan fa'a pi fa'o pigi nu'o nthe sheshenon, pia fa'o pa thishi pia,

pa ndasha'a pia pɔ fɔ, a nthɛ pugu ghēi mburu fɔ. ³⁹ Nɔ ti ɔ mbini mfā'o nnu nduoŋ pi sha'a nda ncha'o. ⁴⁰ Nthɛ ŋa pia shi nchwē, pi shi ŋgwēiŋ via ŋa pia tho ni yɔyɔnɔ shi'a moŋ la'a ki ŋkieiŋ la'o yi lɔ mbo." ⁴¹ A ni mī'eiŋ chhu nu nnu yei, nchhu ŋgwa ghēi.

20

Pɔɔ ghēi Mashedonia pugu Gri

¹ Yɔyɔnɔ ni ŋga mme, Pɔɔ gē pa ghan younjɪŋ Jishɔ ta'a li'i, ŋga mā'an ghrí yugu, mien vugu ndollo ŋgēi Mashedonia. ² A ni ŋga ntɔɔ moŋ ŋguoŋ pa li'i pighɔ ghao, ŋkwo mā'an ghrí ghan piŋ fɔ, ŋgēi la'ataoŋ Gri. ³ A ni nda'a fɔ nɔ trei nàoŋ, nɔ ha'an a ni mbiri noŋ yi nɔ shā'a nu ntaoŋ Shiria nɛ, nja'o ŋa pa Juu tho nyian ntán nthɛ vi nɛ, a lɔgɔ nthí mi nɔ tɔɔ nu Mashedonia mbini.

⁴ Shopata mbo muuŋ Pairu llo Beria ghēi pugu pugu ka'a, pugu pa Arishtaku ni Shekɔndo llo Teshalonika, ni Gayu llo Debi, ni Timoti ŋkaa yu pugu Taikiku ni Trɔfimu llo krao ŋgei Eshia. ⁵ Pugu ni ŋgēi shhi nchēi vigi Troa. ⁶ Llé Ji Brei ki ku'ɔ ni ŋga ntɔɔ, pigi shā'a llo Filipai, ŋga nda'a tieŋ llé pigi para vugu Troa, nda'a fɔ nɔ khwachēi llé.

Ndugwi njɪŋ kra Pɔɔ Troa

⁷ A ni ŋga mbo fūoŋ llé moŋ shwi'i taŋ, pigi kiri nɔ kru nu brei,* Pɔɔ chrà ni pugu, mbī'i nu nɔ ghēi nu yua, nthɛ yie ghɔ, a wu'ɔ nchrachra

---

* **20:7** 20:7 Brei yei ni mbo ye ŋa pugu ni mbē'i ŋkru nɔ kwɪŋ nu gu Taathɔ.

ti mī'ey ni ntuy mbhi. ⁸ Ntou lan ni ntho nkii nu mon njien nda tothi na pigi ni nkiri fo ne. ⁹ Yichai ma'an mikhwa, ligi yi po Eutiku, ni nchho nchò windu. Poo gha ngu'ò nchrachra mbigi ngēi nu shhi ne, lōgo gha'a ma'an mikhwa gho, a gū shhe llo mon trei yere nda tothi, pi pi'i vi shhe a kwo khu. ¹⁰ Poo shwi'i shhe, mban vi nchhu na, "Ki'i pēi fā'ò yu'ò njù'ò, a wu'ò mbi'i yi maon." ¹¹ Mbini nku'ò mon njien nda tothi ki'e, mbēi brei nkru. A ni nga nchrā pugu pa ghan younjij Jisho no ntaan ndii ti mbhi ya ndan, ndollo ngēi. ¹² Pa ghan younjij Jisho lōgo ma'an mikhwa gho pugu pugu pini la'a, a wu'ò mbo yi maon, pugu fā'ò ntou ghrinju'ò.

Poo llo Troa ngēi Miletu

¹³ Pigi lollo ngēi shhi nii mitu nkhi nshā'a ntaon Ashoshi, li'i tien Poo no ha'an a ni nkwo chhu ni pigi ne, nthē na a ni nyien pi shhe ngēi nu fo. ¹⁴ Pigi pugu ni nga mbāon Ashoshi, pigi tien vi mon mitu nkhi pigi pugu ghēi Mitulene. ¹⁵ Pigi nyien llo fo mbhi gha ndan pigi chēin mbin Kiou, yichai mbra llé pigi shā'a Shamo, mbhi gha mbini ndan pigi chēin Miletu.

¹⁶ Poo lōgo nthi mi no nyien nu mon nkhi mfērə Efesho, nne na ki'i a mī'an ndii Eshia, nthē na a ni nkōno nu ngēi Jerushalein llé ji na pi mēin ni Penteko ne, no ha'an a nji'e. ¹⁷ Poo ni nga mbo Miletu, ntaon nkani Efesho na pa thishi mon choshi gho tho njai vi.

¹⁸ Pugu ni nga ntho njai vi, a chhu ni pugu na, "Pai nkaa pai ji nkwan ha'an mi ni nchho chombhi a shina pai jē no fūon llé na mi ni ntigi

kwò a Eshia nɛ. ¹⁹ Mfā'a mbhɔ Taathɔ ni ηguon junon ηghao, ni ηkhĩ ligi pugu pa mōon nu ηa a ni nthɔ vɛi llo ηkuon pa ntán ηa pa Juu ni ntaan a nɔ nɛ. ²⁰ Pɛi ji ηa ñshini ndɔ ndɛin vɛi ni sheshe yaon ηa a nthɛ a ghɛrɛ vɛi nɛ. Mi ni nchhu chrà Minnwi, ndɔ njɛ'í vɛi shhente pugu pa nda nda. ²¹ Mi ni nshūu tɛnɔ pa Juu pugu pa ηgwa taon nduon ηa pugu pā'a ηkũnu yugu ni phi mbin Minnwi, ni'in njù'ɔ yugu mbin Jishɔ Krishto mbo Taathɔ.

²² "Nɔ ndwɛ, lɪi njɛi, ηgɛi nu nɛ Jerushalein, nɔ ha'an Jijwɛ Minnwi yi'í a ηa ηgɛi nɛ, ñɔ nji'í nji nnu ηa a shi nchwɛ a fɔ nɛ, ²³ ηkien ηa Jijwɛ Minnwi kwo shūu tɛnɔ a ηa mon sheshe la'ataon, chɛin pugu pa ηgɛ'í thɔ njwɛrɛ a. ²⁴ Nɔ ndɪi chɔmbhi a, a pɔ yichɛi nnu vɛi, ki a fā'ɔ pi yichɛi ghɛrɛ vɛi. Ngu'ɔ ntā'a nu mī'ɛn pi nnu ηa Jishɔ Taathɔ ni mɛin a nɔ ηkuon mbhi nɛ, mbo chii nu ηkɪni pwa pisha'akhɔ pwapun Minnwi.

²⁵ "Lɪi njɛi, ndwɛ, ñji ηa mba'a kan ta'a ηon vɛi nu'un njɛi a ηkamu'ɔn, mbo pɛi ηa ñyɛn nthɔ nchii Sha'afuon Minnwi shina pɛi nɛ. ²⁶ Nɛnɛ, ñchhu ni pɛi shi'a yei ηa sheshenon vɛi mbhɛ gha, kan mbhɔ ma lo nɛ nji'í mbo nɔ, ²⁷ nthɛ ηa ñshini ndɔ nji'í ndɛin nɔ chhu nu ηguon pa nnu ηa Minnwi lɔgɔ nthi mi nɔ chwɛ nu nɛ.

²⁸ "Nɛnɛ, pɛi lina ni non pɛi ndɔ mbini ndina ni pa ηgwa Minnwi ηa Jijwɛ Minnwi nū'ɔn vɛi ηa pɛi tigi ligi yɛi mbin pugu nɛ, nɔ lina nu ni chɔshi Minnwi ηa a yuon ni chhĩ Muun vi nɛ.

²⁹ Nji ηa ñshi ηga ηgɛi, pa ηgwa pɪphi nii shina

pèi ngũo mbiṅ pèi wu'ò nò ha'an minjanien chigèichigèi ghà nchwìe ni pa minjii nè. ³⁰ Ndiì thò nu ña pichèi ngwa llo shina pèi shi nde'i ngièn nò fii nu pichèi pa ghan pin pugu yòu njin yugu. ³¹ Nthe yie ghò, pèi chhò ni lina mèi, ñkwìn nu ña nò trei nga'ò, ñshini ndò nji'i ñkina nò ye'i nu vèi mon tu'u pugu pa naonchi ni ñkhí ligi.

³² "Ndwe, ñchā'a vèi mfe mbhò Minnwi pugu pa chrà pwapuṅ yi ña a nthe a chwìe pèi ku'ò mon pin pugu pa mbòrò ña Minnwi fe ni nguon ngwa pi pi taonṭaon ghao nè.

³³ "Nshini ndò nji'i nshòrò mbiṅ non ki laonṅo yi, ki ndhwí yi. ³⁴ Pèi ñkaa pèi ji ña mbhò ma mei yru ju ni mmu pigi pa pakwo pan. ³⁵ Nōon ni pèi mon nguon pa nnu ghao ña mon fā'a nu ki jwe, pia ghère ngwa pe ña pugu lo mfā'ò nè nthò ñkwìn pi chrà Jishò Taathò ña a ki chhu ña, **'Ntou mbòrò pò mon fe nu nchaa kwe nu.'** "

³⁶ A ni nga nchrā ti mī'ēṅ, ñkwi kwère yi shhe nduon Minnwi pugu pugu ghao. ³⁷ Nguon yugu ghao kēi, mban vi, nò cha'a vi ña a nyiēṅ shi'i. ³⁸ Njù'ò yugu lrī ñkien ntou yi nthe pa nnu ña a ni nchrā nè, ña mba'a pugu shi nu'unṅ njèi vi ñkamu'ōṅ nè. Pugu lōḡo vi ngēi nti'i yèi mitu ñkhí.

21

Pòò ghēi Jerushaleiṅ

¹ Pigi ni nga nchā'a vugu, nii mon mitu ñkhí nchu'ò shhe, ntunṅ ndindì ntaon Koshi, mbhi gha ndan pigi ghēi Rodeshi, ndhò fò ngēi Patara.

² Pigi gha nchēiṅ fò njèi mitu ñkhí a ghēi nu

Fonishia, pigi nii mon gho ngōi. ³ Pigi ni nga ntho ti njēi Shaipru, nchhwi nshwi'i mbiēn ntaon Shiria, ntaon nkaon pie Taire, nthē na a li'i na mitu nkhī gho ni mfā'o nō fu'u nu pa kaku fō nē. ⁴ Nga njēi pa ghan younjīn Jisho, nda'a fō pigi pugu nō khwachēi llembi. Ntōgo mbho nji Jijwe Minnwi, pugu chhu ni Poo na ki'i a ghēi Jerushalein. ⁵ Fi'i llembi na a ni mbie na pigi la'a fō nē ni nga mme, pigi lollo ngwēin ndaon ngōi nu nguon vugu ghao pugu pa ngwe pugu ni puon pugu ghēi nti'i vigi ti ntaon mon la'a, pigi kwi kwere yigi nkin nkhī nduon Minnwi, ⁶ nchā'a non. Nenne pigi nii mitu nkhī ngōi, pugu pini yugu la'a.

⁷ Pigi ni nga mī'ēn nyien llo Taire, nchēin Tolēmai, nchrā ni pa ghan pin nda'a fō nō ta'a llé. ⁸ Mbhi gha ndan pigi lollo ngōi Kaisharia, ngōi nda Fili ngan chīi pwa pisha'akho, mbo ta'a non shina pa khwachēi ngwa pē na pi ni nchu'o vugu Jerushalein nō nnu ghēre ngwa nē, nda'a pigi pugu. ⁹ A ni mfā'o khwe puon pinje na pugu shi ya'a lan nē, Minnwi nōon nnu ni pugu pugu chhu.

¹⁰ Nō ha'an pigi ni nda'a nō yichēi fi'i llé nē, njēli'i Minnwi chēi, ligi yi pō Agabu, llo Judia nshwi'i. ¹¹ A ni ntho mbara vigi, ndōgo nkandan Poo, nkrao kwō ndutho yi nō gho pugu pa mbho mi nchhu na, "Yei nnu na Jijwe Minnwi chhu nē, 'Yei ha'an pa Juu Jerushalein shi nkrao ngan nkandan yei ncha'a vi mfe mbho ngwa taon nduon.'" ¹² Pigi ni nga nja'o nnu yei, pigi pa ngwa ha'an pugu ni mbo fō nē, ndīgēi vi na ki'i a ku'o Jerushalein.

13 Nenne Poo khwē ɲa, “Pəi chwīe pi nein, ɲkēi nu ntho mbə'i nɔ'u'ɔ a? Nthe ɲa ndo ɲgu'ɔ mbiri non a pi nɔ ghēi nu chéin, a ɲi'i mbo pi gu ɲgu'ɔ ɲkukhu Jerushalein nɔ ligi Jisho Taatho.” 14 Pigi ni ɲga ndigəi vi kikié, mien vi fɔ nchhu ɲa, “Nnu ɲa Taatho tā'a nu ne pɔ.”

15 Llɛ pei ni ɲga ntogo, pigi piri non yigi ɲku'ɔ Jerushalein. 16 Pigi pa pichəi ghan younjin Jisho llo Kaisharia pugu lōgo vigi ɲgəi ni pigi nda Nashon llo Shaipru mbo pa fūon ghan pin, nne ɲa pigi pugu la'a ka'a.

Poo ghēi kra Jɛin

17 Pigi ni ɲga ntho nchəin Jerushalein, pa ghan pin shwi'i piɛn pigi ni pwanju'ɔ. 18 Mbhi gha ndan, pigi pa Poo ghēi njəi Jɛin. Nguon pa thishi ni mbo fɔ.

19 Poo ni ɲga nchrā ni pugu, mfi'i ɲguon nnu ɲa Minnwi chwīe shina pa ɲgwa taon nduon ntogo mbho yu ne, pa ta'a yi pa ta'a yi.

20 Pugu ni ɲga nja'o, ɲga'o Minnwi. Nchhu gho ki'ɛ ɲa, “ɔ yəi nu ndin vigi, fi'i ɲkanɲkan ɲgwa Juu ha'an pugu pin Minnwi, ndo mfā'o ɲkien ntou ni'in nɔ'u'ɔ ɲkuon gí Mushi ne. 21 Pi kwo chhu pa nnu ni pugu nthe gho ɲa ɔ yə'i ɲguon pa Juu ɲa pugu la'a nu shina ɲgwa taon nduon ne, ɲa ki'i pugu nū'on gí Mushi, nchhu nu ni pugu ɲa ki'i pugu ni'in puon pugu ɲgunu mbrei, ki nchwīe nū'on pa ɲgwa Juu. 22 Ti pi shi nchwīe pi nein? Nthe ɲa pugu shi nja'o ɲa ɔ tho.

23 “Yei nnu ɲa pigi tā'a nu ɲa ɔ chwīe ne. Khwe ɲgwa pɔ hein ha'an pugu kwo lōgo kà'a shhi Minnwi. 24 Ghēi pəi pugu ka'a, nchwīe pa nū'on

nɔ pɔ nu yi taɔŋtaɔŋ, ɔ lɔ mbe yaɔŋ ŋa a pie ŋa pugu fɛ nɔ chwīe nu nù'ɔŋ ghɔ nne ŋa mimfɛ pi kiri thɔ yugu. Nne kaŋ pugu ŋkaa pugu shi nji ŋa nnu shini lɔ mbɔ moŋ pa nnu ha'an pi chhu nthɛ ghɔ, ŋa gò nduthɔ yɔ ghà nū'ɔŋ gí.

²⁵ “Nɔ ni ŋgwa taɔŋ nduoŋ ŋa pugu piŋ Minnwi nɛ, pigi kwo nā'an ŋwa'anli mfe ni pugu ŋa ki'i pugu ji maɔŋ ŋa pi fɛ'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ, ki'i pugu ji chhĩ, ki'i pɛi kru minyien ŋa pi nīnaɔŋ mmi yi a khu ki chhĩ lɔ ntaɔŋ mbiŋ yu nɛ, ki'i pugu kwoshuoŋ.”

²⁶ Nnɛ, Pɔɔ ghɛi pugu pa ŋgwa pighɔ. Mbhi gha ndaŋ pugu pugu chwīe noŋ yugu mbɔ yi taɔŋtaɔŋ, ŋgɛi Nda Minnwi, nɔ chhu nu llembhi ŋa a pi'i pugu lūgwi chwīe nu nù'ɔŋ nɔ pɔ nu yi taɔŋtaɔŋ, ndɔ shi nthɔ ni maɔŋ fɛ'ingien nɔ fɛ nu nɔ thɔ sheshɛnoŋ vugu.

Pi wɛiŋ Pɔɔ Nda Minnwi

²⁷ Khwachɛi llé ghɔ ni ŋga ŋkwo mme nu, pichɛi ŋgwa Juu llo Eshia gha njɛi Pɔɔ Nda Minnwi, ni'in puŋ yú ŋgwa pɛ ŋa pugu ni mbɔ fɔ nɛ ndɔ ŋgwɛiŋ vi nɛ, ²⁸ mba'o ŋgòu ŋa, “Ŋgwa Ishrae pɛi kwe vigi! Yei noŋ ye ŋa a nyien ŋguoŋ li'i nthɔ njɛ'i ŋgwa ni nnu piphi nthɛ ŋgwa Ishrae pugu pa gí Mushi pugu pa Nda Minnwi yei. Nɔ pīgi nu, a lōgɔ pa ŋgwa taɔŋ nduoŋ nthɔ mfuo li'i taɔŋtaɔŋ yei.” ²⁹ Pugu ni nchhu nne nthɛ ŋa pugu ni ŋkwo fūoŋ njɛi vi pugu Trɔfimu mbɔ noŋ llo Efeshɔ moŋ la'a, nthɔ mbi'i nu ŋa ju, Pɔɔ, ntiɛŋ vi nthɔ nɔ Nda Minnwi.

³⁰ Finthɔ gū moŋ ŋguoŋ la'a ghao, pa ŋgwa pighɔ tei ŋgɛi ŋgwɛiŋ Pɔɔ nshuu vi ntaɔŋ nɔ

Nda Minnwi, nchri chonka 'a wu'ò ndii ghò. ³¹ Nò ha'an pugu ni mba'ò nu nò jwi nu Pòò nɛ, ñkìni chəin mbhò taathò pa ghan mā'an nchhò Roma ña ñguon Jerushalein pò mon finthò. ³² Wu'ò ndii ghò a lōgò pa shooge pugu pa thishi ta'a ñkii shooge, pugu pugu tei ñgəi njəi ñgwa pighò. Pa ñgwa pighò ni ñga njəi vi pugu pa shooge pighò, mien wie nu Pòò.

³³ Taathò ghò ghəi ñgwəin Pòò, mfe gí ña pi krao vi ni paa ndigi chein. Ndo mbie ki'e ña, "Ñon vei pò pi gò? A lo nchwīe pi ñein?" ³⁴ Pichəi ñgwa mon kiri ghò pa'ò ñgòu nchhu yei nnu, pichəi chhu yini. A gha mien ki ya'ò la'ò nnu pighò, nthe ntou yòyòu a fe gí ña pi ni'in vi mon li'i ña pa shooge ghà nchhò nɛ. ³⁵ Ndi ña pi ni nchəin ni ju ni mbin nchwi nda nɛ, pa shooge pighò ya ntien vi tien nthe fi'i kikri ña yú ñgwa pighò ni nthò nu nò ghò nɛ. ³⁶ Yú ñgwa pighò wu'ò nthò nu ñjin yu mba'ò ñgòu ña, "Pəi m'ɛn ni ju!"

Pòò taa nchò yi

³⁷ Nò ha'an pi ni ntā'a nu nii ni Pòò mon li'i ña pa shooge ghà mbò nɛ, a chhu ni taathò pa shooge pighò ña, "Ñchhu nnu ve?"

A pie vi ña, "Ɔ ji chrà Gri? ³⁸ A lo mbò gò mbò ñon Ijpti ña a ni nthò ni tinithò ndōgò khwe ñkan mikija pəi pugu nii mon ñkūnu njó nɛ?"

³⁹ Pòò khwē ña, "Mbò pi ñon Juu llo Tashò mon Shilishia, ñon llo mon mme la'ataon. Ndīgəi ghò mien ñchhu nnu ni ñgwa pei."

⁴⁰ Nthishi pa shooge ghò pin, nne Pòò thi ñkuon pa nchwi nda pighò nōon ni mbhò yi ña

ngwa pigho lere lan. Pugu ni nga ndere lan, Poo chrà ni pugu mon chrà Hibu, nchhu nu ɔa,

22

¹ “Lin pan pugu pa taa pan, pei ya’o nkwan no ha’an nshi ntaa non a ndwe shhi pei ne.” ² Pugu gha nja’o a chrà pi mon chrà Hibu, pugu pini nja ndere lan. Poo ghei shhi nchhu ɔa,

³ “Mi non Juu, pi phi a Tasho mon Shilishia ndo ñku’o pi hein mon Jerushalein mbho Gamalia mbo masha a. Mfa’o nkien titini ntigi mon gi pa taa pia, mfe non a ni Minnwi wu’o no ha’an nguon vei ha’an pei thi hein shi’a fe non yei ne. ⁴ Nki fe ngə’i ni ngwa ɔa pugu younjin Shendaon yei ne, ti pichai khu. Nki wein mbia pugu pa pinje ni’in vugu choin. ⁵ Pa taatho pa thishi gan fe’ingien pugu pa kún nthe pugu kwe ntie a ɔa nchhu pi nnu shini. Pugu ni na’an pa nwa’anli mfe vei ñgə’i mfe ni pa ngwa Juu Damashiku, nenne, ñgə’i fo no wein nu ngwa ɔa pugu ni mbo fo ne nkrao vugu mbini ni pugu Jerushalein pi fe njó ni pugu.

Poo fi’i nkwan ha’an a ni nkara mbin Minnwi ne

⁶ “No ha’an nki nyien ngə’i nu ti mbara mbin Damashiku ne, nnu ni ntun minaon, lí’e llo po wi’i nshei yei mu. ⁷ Ngū shhe, nja’o yichai nggi chhu nu vei ɔa, ‘Shoo, Shoo, o tho mfe ngə’i vei no kho?’

⁸ “Nkhwē ɔa, ‘O po pi gó, Taatho?’

“A chhu ɔa, ‘Mi jisho llo Nashare ɔa o tho mfe ngə’i gho ne.’ ⁹ Ngwa ha’an pigi pugu ni mbo

ka'a ne, ni njèi lí'ε ghò ndò pa'a ndò nja'ò nji nggì ñon ña a ni nchrā nu vèi ne.

¹⁰ "Nchhu ña, 'Mi shi nchwīe pi ñeiñ, Taathò?'

"Taathò chhu vèi ña, '**Lollo ηgōi Damashiku, pi shi nshwei ghò fò ni ηguon nnu ña Minnwi nū'ón ña ɔ chwīe ne.**' ¹¹ Ligi ma nchri nthē fi'i ñkwan nò ha'an lí'ε ghò ni nthē ne, nthē yie ghò, pakwo pañ wēiñ mbhò a ηgōi ni mu mon Damashiku.

¹² "Ñon chēi ni mbo mon la'ataon Damashiku, ligi yi pò Anania, mbo ñkien ηgan pogo Minnwi ndò nū'ón ηguon gí ghao, ηguon pa ηgwa Juu līi vi ña a ñkien ñon. ¹³ A thò ntithi yèi mu nchhu ña, 'Ndīñ a Shòò, pini njèi lí'i,' wu'ò chomilaon ghò, ligi a chu'ò ñjèi vi.

¹⁴ "A chhu ña, 'Minnwi pa ñkhu tãa pia chu'ò ghò ña ɔ ji nnu ña a kã'a nò chwīe nu ne, nò yèi nu Muun Fà'a vi yi Ndīndi, ndò nja'ò nggì yi a chrà nu. ¹⁵ Ɔ shi mbo minkwentie yi ni ηguon ηgwa nò nchhu nu pa nnu pe ña ɔ yèi ndò nja'ò ne. ¹⁶ Ɔ nu'un nchēi pi khò ndwε, yrei shhe, ñkwe ñkhī nduon Minnwi a shīgao phi yo.'

Minnwi gē Pòò ña a ghēi nchūi chrà yi ni ηgwa taon nduon

¹⁷ "Mbini Jerushaleiñ nga nthò nduon Minnwi mon Nda Minnwi, njèi nnu. ¹⁸ Mon nnu ghò ñjèi Taathò a chhu vèi ña, '**Konò ntaon Jerushaleiñ ni nji, nthē ña mba'a ηgwa pei piñ nnu ña ɔ shi nchhu nthē a ne.**'

¹⁹ "Ñkhwē ña, "Taathò, pugu ni non pugu ji ña ñki nyien mon sheshe nda luon Minnwi ηgwēiñ pa ηgwa ña pugu piñ ghò ne, ni'in vugu chéiñ

ndo ηgwie pichēi. ²⁰ Ndiη ηa pi ni nchho njwi minkwentie yō mbo Shitifiη ne, mmu nduthō a ni mbo fō, mbiη nu ηa pi jwi vi, ndina nu ni ndhwī ηgwa pe ηa pugu ni tho njwi vi ne.'

²¹ "Taathō chhu vōi ηa, 'Ghēi! Nthe ηa nshi ntaoη ghō fie hini ni ηgwa la'ataoη nduoη.'"

²² Njgwa pighō ni ηgu'ō njwere nu ti ηga nja'ō yei, ηkērē ηggì yugu nchhu ηa, "Pēi mī'ēη ni ju, a lō mfā'ō nō chhō nu mbhi!" ²³ Ndo ha'an pugu ni mba'ō ηgòu, nshrāo ndhwī yugu mfiri nu, ndo mā'an pru mon tothi ne, ²⁴ taathō pa shooge Roma fe gí ηa pi lōgō Pōo ηgēi ni ju mon li'i ηa pa shooge ghā nchho ne, ndo nchhu pugu wie vi nō tā'a nu la'ō nnu ηa a chwīe pa ηgwa Juu tho mba'ō ηgòu tho yu ne. ²⁵ Ndo pugu ni ηga ηkwo krao vi nō wie nu, Pōo pie ni ta'a nthishi pa ta'a ηkii shooge ηa a ni nthi fō ne ηa, "Gí piη ηa pi wie ηoη Roma ki lō naa nsha'a vi njēi ηa a gū shá'a?"

²⁶ Ndiη ηa nthishi pa ta'a ηkii shooge ghō ni nja'ō nnu yei ne, ηgēi nchhu ni taathō pa shooge ηa, "O tā'a nchwīe pi neiη? Nthe ηa ηoη vei pō pi ηoη Roma."

²⁷ Taathō pa shooge pighō ghēi mbie vi ηa, "Shwei a, o ηoη Roma?"

Pōo khwē ηa, "Ooη."

²⁸ Taathō pa shooge pighō chhu ηa, "Njuoη pi ni ηkieη ntou mbiη maa mbo ηoη Roma."

Pōo khwē ji ηa, "Pi phi a phi nō ηoη Roma."

²⁹ Nne ηgwa pe ηa pugu ni mbo nō tou nu mi ne kā'ō mbīni pīni ndiη ghō. Taathō pa shooge

gho pogo nthe ɲa a ni nji ndii gho ɲa Poo po pi ɲon Roma a kwo lo ɲkrao vi.

Poo shhi pa kún

³⁰ Ndo mbhi ni ɲga ndan, taatho pa shooge pigho tā'a nu nja nji nnu ɲa a chwīe pa ɲgwa Juu pa'o ɲgòu tho yu ne, ɲkīgei vi, ɲgē pa thishi ghan fe'ingien pugu pa kún, nshwi'i ni Poo ki'e ntigi vi shhi pugu.

23

¹ Poo chaon ligi yi mbin pa kún nchhu ɲa, "Lín pan, ɲgantho a lo nji'i ɲkhu mon ɲkwan ha'an ñchho chombhi a shhi Minnwi ti ntho nchoin shi'a ne." ² Taatho pa thishi ghan fe'ingien mbo Anania fe gí ni ɲgwa ha'an pugu ni nthi mbara yoi Poo ne ɲa pugu chrēi lrī tho Poo. ³ Nenne, Poo chhu gho ɲa, "Minnwi shi nchrēi gho ɲkaa gho, ma ɲgan mbe vei. O chho hene no sha'a nu ma ɲkwan ha'an gí chhu ne, ndo mbē'i gí gho ɲkaa gho no chhu nu ɲa pi chrēi a?"

⁴ ɲgwa ha'an pugu ni nthi yoi Poo ne chhu ɲa, "O kie nein ɲgwe'i taatho pa thishi ghan fe'ingien Minnwi?"

⁵ Poo khwē ɲa, "Lín pan ñshini ndo nji ɲa a taatho pa thishi ghan fe'ingien, nthe ɲa pi nā'an ɲa ki'i nchrā nnu pīphi nthe ghan sha'a ɲgwa pēi."

⁶ Ndo Poo ni ɲga njoi ɲa ta'a ghrà kiri gho pa ɲgwa Shadushi yichoi ta'a po Farashi, a pa'o ɲgòu nda pa kún ɲa, "Lín pan, mi ɲon Farashi, a phi ɲon Farashi mbhi a. Pi sha'a a hein shi'a

nthe ɲa ɲjwɛɛ nu ni tinɲju'ɔ ɲa ɲgwa ɲa pugu ɲkhu nɛ shi mbini ɲku'ɔ."

⁷ A ni ɲga nchhu yei nnu, mindoundou gū shina pa ɲgwa Farashi pugu pa ɲgwa Shadushi, kiri gho shina ntaon nduonduon. ⁸ Nthe ɲa pa ɲgwa Shadushi ghà nchhu ɲa ɲon shi'a ɲkhu mbini ɲku'ɔ, pa'a pa ghan ntaon Minnwi lo mbo, ndo pa'a pa Jijwe lo mbo, ndo ɲgwa Farashi pin ɲguon pa nnu pei ghao. ⁹ Mmɛ yɔyɔno mū'un, pichɛi pa ghan ye'i ɲgwa ni gí Mushi ɲa pugu ni mbo mon ta'a ghrà pugu pa ɲgwa Farashi nɛ tithi ndou nu ɲa, "Pigi lo ɲjɛi fàn ɲon vei, pɛi ji nɛin ɲa yichɛi jijwe, ki ɲgan ntaon Minnwi chrà gho?"

¹⁰ Minduonduon gho ni ɲga nchɛin mɔnon, taathɔ pa shooge pighɔ pɔgɔ ɲa pi shi nshāa Pɔɔ prapra, mfe gí ni pa shooge ɲa pugu shwi'i mfu'u vi ni ghrí shina ɲgwa pighɔ nthɔ no li'i ha'an pa shooge ghà nchɔ nɛ.

¹¹ Tu'u gha shini, Taathɔ thi yei yu nchhu ɲa, "Fā'o tinɲju'ɔ, wu'ɔ ɲkwan ha'an ɔ chii ligi a Jerushalein nɛ, a wu'ɔ ɲkwan ha'an ɔ shi nchii mon la'ataon Roma nɛ."

Ntán nɔ jwi nu Pɔɔ

¹² Mbhi ni ɲga ndan, pichɛi pa ɲgwa Juu nyian ntán, ɲgwrā kina ɲa mba'a pugu ɲji yaon, ki nnu sheshe yaon, kan a nɛ pugu jwi Pɔɔ. ¹³ ɲgwa ɲa pugu ni nyian ntán gho nɛ ni ntogo khwe wun yugu. ¹⁴ Pugu lollo ɲgɛi mbara pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichɛi pa thishi nchhu ɲa, "Pigi wrā kina ɲa mba'a pigi ji sheshe yaon ti nu'un ɲjwi Pɔɔ. ¹⁵ Nthe yie gho, pɛi pa pichɛi

pa kún taon ñkìni ni taathó pa shooge Roma ña a taon Póó ni pèi. Pèi chwē nò ha'an pèi tã'a nu ntou pi moon nnu ghó shi'i nò ji nu pa nnu nthé vi. Pigi kwo piri non yigi nò jwi nu vi ñkaon a maa ndó nchəin hein."

¹⁶ Ndo muun mimbia mbó muun ndin Póó yi mingwe ni nja'o ntán yei, ñgəi li'i ha'an pa shooge ghà nchhó nɛ nshwei Póó nò ghó.

¹⁷ Nenne, Póó mēin ta'a nthishi pa ta'a ñkii shooge nchhu ghó ña, "Lōgo muun vei ñgəi nò ghó shhi taathó pa shooge nthé ña a fã'o nnu nò chhu nu ghó."

¹⁸ Nenne, nthishi ghó lōgo vi pugu yu ghəi njəi taathó pa shooge nchhu ña, "Póó, yichəi ta'a ñgan chəin, mēin a nchhu vəi ña ñdōgo muun vei nthó njəi ghó nò, nthé ña a fã'o nnu nò chhu nu vɛ."

¹⁹ Taathó pa shooge ghó wēin mbhó yi pugu yu ghəi li'i ha'an ñgwa ló mbó nɛ, a pie vi njinjin ña, "Nnu ña ó tã'a nu nchhu vəi nɛ pó pi khó?"

²⁰ Muun ghó khwē ña, "Pa Juu taan ña pugu shi nchhu vɛ ña ó taon Póó ni pa kún yua nò ha'an pugu tã'a nu ntou vi tou nji pa nnu nthé vi shishi'i. ²¹ Ndo ki'i nja'o nnu ña pugu chhu nu nɛ, nthé ña pugu tōgo khwe wun yugu ña pugu kwo taan ti ñgwra kina ña mba'a pugu ji ki nnu sheshe yaon ki ló naa njwi vi, ñkwo lere nthó njwɛre vi. Ti ndwɛ, pugu kwo piri non yugu nthó njwɛre khwè pi mbhó ghó."

²² Nenne, taathó pa shooge chhu ni muun ghó ña a ghəi ni vhi ndó mfe gí ghó ña, "Ki'i nchwē shesheon ji ña ó kwo chhu nnu yei vəi."

Pi taon Pɔɔ ni Feli mbo ngan Sha'a Kaisharia

²³ Taathɔ pa shooge ghɔ mēin paa nthishi pa ta'a ŋkii shooge nchhu ŋa, "Pəi piri paa ŋkii pa shooge nɔ ghēi nu Kaisharia pəi pa khwachəi wun ghan mā'an nchhò ni minyienləi pugu pa paa ŋkii ghan mā'an nchhò ni khwǎ, mbiri nɔ llo nu mon ndipu'u minaon ni tu'u. ²⁴ Fe pichəi pa ŋkwéin ni Pɔɔ a ku'ɔ pəi ghēi ni ju mfe vi ni Feli, mbo mme ngan sha'a ngwa shi'i, ki kà'a lo ŋkēe vi." ²⁵ Taathɔ pa shooge ghɔ nā'an nwa'anli, nchhu nu ŋa,

²⁶ "Nwa'anli yei nā'an mmu Klaudiu Lishia ve, ma Feli ŋon ndien, ñchrā ve.

²⁷ Pa ngwa Juu ni ngwēin ŋon vei ntā'a nu njwi vi. Nɔga nthɔ mbara vi pigi pa shooge ŋkwe vi, nja'o ŋa a pɔ pi ŋon la'ataon Roma. ²⁸ Nki tā'a nu nji nnu ŋa pugu ni ngwēin vi nɔ ne, nenne, ñgəi ni ju nda pa kún pugu. ²⁹ Nki gha ntā'a, njəi ŋa pa nnu ha'an pi ni ngwēin vi nɔ ghɔ ne lo mbo pa nnu ha'an a nthɛ pi jwi vi, ki ni'in vi chəin nɔ ghɔ, pa nnu pighɔ pɔ pi ŋkuon pa pie nthɛ nnu gí yugu. ³⁰ Pi ni nɔga ntūgu vəi ŋa pi thɔ nyian ntán nthɛ vi, ñtaon vi ve ta'a nge, mfe gí ni ngwa ha'an pugu wēin vi ne ŋa pugu shwei nnu ha'an pugu wēin vi nɔ ghɔ ne ve."

³¹ Nenne, pa shooge lōgo Pɔɔ wu'ɔ ŋkwan nɔ ha'an pi ni mfe gí ni pugu ne, ngəi ni ju ti nchəin Antipatri ni tu'u. ³² Mbhi gha ndan pugu pini li'i ha'an ghan mā'an nchhò ghà nchhɔ ne, mien vi pugu pa ghan Minyienləi ŋa pugu pugu

ghēi ka'a. ³³ Pugu ni nga nchəiŋ Kaisharia, mfe njwa'anli gho ni Feli mme ngan sha'a ngwa, mbini ncha'a Poo mfe mbho yu. ³⁴ Feli mēiŋ njwa'anli gho mbie vi na a llo mon yəi li'i, nga nja'o na a llo pi Shilishia, ³⁵ a chhu gho na, "Nshi nja'o chrà yə ndii na ngwa na pugu wēiŋ gho tho ne." Nenne, mfe gí na pi chho nkē'i Poo ntu'o fùon Hero.

24

Nnu na pi wēiŋ Poo no gho ne

¹ Tien llé ni nga ntogo, taatho pa thishi ghan fe'ingien mbo Anania shwi'i pugu pa pichəi pa thishi ni ta'a non na a shi nchrā no li'i yugu, ligi yi po Tetulu. Pugu fi'i nnu na pugu wēiŋ Poo no ne ni Feli non ndien. ² Pi ni nga mēiŋ Poo a nii nda, Tetulu jē ntho ntigi pa nnu tho yu, nchhu nu na,

"Nthe na o sha'a nu ni shietho ne, pigi fā'o ntou ghighri no ntaan ndii ne, pugu pa na ntou pa kwri tho mon la'ataon yei ntogo pi mbho gho ne, ma Feli non ndien, ³ mon nguon shendaon mon nguon li'i ghao, pigi pin nguon nnu pigho ni ntou tōo nu ve, ma Feli non ndien. ⁴ Ndo no mien nu ki lo nu'un njwi ndii yo, ndigəi gho mon pwanju'o yo na o ya'o vigi no kuo ndii. ⁵ Pigi yəi na non vei ya mbo pi nkien ngan ndan, a tho ni minduonduon shina pa Juu mon nguon mbhi ghao, mbo nthishi pa ngwa kiri ye na pi mēiŋ ni Nashariŋ ne.* ⁶ A ni ntā'a nu mfuo Nda Minnwi,

* **24:5** 24:5 Yei nkwan ha'an Tetulu ni mēiŋ Poo pugu pa pichəi pa ngwa na pugu ni njou njin Jisho llo Nashare ne.

pigi wēin vi. [Pigi kaŋ ni nshā'a vi ŋkwaŋ nɔ ha'an gí yigi chhu ne, ⁷ ndɔ Lishia mbɔ nthishi pa taathɔ pa shooge thɔ ni ghrí ŋkwe vi mbhɔ pigi ŋgāi ni ju, ⁸ nchhu nu ni pa ŋgwa ŋa pugu ni ntigi nnu thɔ yu ne ŋa pugu thɔ shhi ghɔ.] ɔ shi ŋga ntou vi ni non yɔ, kaŋ ɔ shi nji ŋguon pa nnu ŋa pigi wēin vi nɔ ne mbhɔ yu."

⁹ Pa ŋgwa Juu nii mon ghɔ ŋkaa pugu, nchhu nu ŋa ŋguon pa nnu ha'an pi wēin vi nɔ ne nnu shini.

Pɔɔ taa nchò yi shhi Feli

¹⁰ Feli mme ŋgaŋ sha'a ŋgwa nōon ni mbhɔ yi ŋa Pɔɔ chrà. Pɔɔ chhu ŋa, "Nji ŋa ɔ kwo sha'a la'ataon yei nɔ ntou ŋga'o. Nthe yie ghɔ, m̄fā'o pwatua nɔ taa nu nchò a shhi ghɔ. ¹¹ Nɔ ha'an ɔ nthe ɔ yəi ni non yɔ ne, a lɔ nji'i ntɔgɔ paanchrɔ llé nɔ ha'an ŋki ku'ɔ Jerushalein li'i gha'o Minnwi. ¹² Pa Juu shi ki lɔ njəi nthɔ ndōu nu pigi sheshenon ki ni'in pun ŋgwa mon Nda Minnwi ti mfe pi ni moon sheshe nda luon Minnwi, ki pi mon la'a. ¹³ Ndɔ minthe pa'a pugu lɔ nōon ve ŋa nnu ŋa pugu tigi nu thɔ mu ne nnu shini.

¹⁴ "Ndɔ m̄bin yei ve, ŋa ŋga ŋga'o Minnwi pa ŋkhu taa pigi njōu pi njin Shendaon ŋa pugu chhu ŋa a lɔ k̄a'o ne. Ndɔ m̄bini m̄bin ŋa ŋguon yaon ŋa pi nā'an mon ŋwa'anli gí Mushi pugu pa yi njəli'i Minnwi ne, yi ndindi. ¹⁵ M̄fā'o kwà'a m̄bin Minnwi ŋa pugu ŋkaa pugu fā'o ne, ŋa ŋguon ŋgwa ghao, ŋgwa shi'i pugu pa pi piphi shi nde m̄bini ŋku'ɔ mon gu. ¹⁶ Nenne, ŋga

mba'ò ña ñgantho a pò yi shishie shhi Minnwi pugu pa ñgwamishua.

¹⁷ “Mi ni ñga ñkwo pò mbhi nò ntou ñga'ò, mbini mbini la'a pìgi nò ghēre nu ñgwa pañ ni mbinj ndo mbini fe'ingien ni Minnwi. ¹⁸ A ni mbo pi ndii ña ñki tho nchwīe nnu pei Nda Minnwi ne, ndii ña ñki kwo mī'ey nù'oy ña pi ghà nchwīe nò pò nu yi taonjaon ne, ña pugu ni njei a. Pigi pa yú ñgwa shini ndo mbo ka'a, ndo pa'a minduonduon lo mbo. ¹⁹ Ndo pichai pa ñgwa Juu llo Eshia ni mbo fo ñkaa pugu, a pie ña pugu tho ñkaa pugu nò fī'i nu sheshe nnu ña ñchwīe ki a lo ñkã'ò ne. ²⁰ Ndāa nenne ne, pei ñgwa ña pugu pò hein ne fī'i ne nnu ña ñki chwīe ki a lo ñkã'ò ndii ña ñki thi shhi pa kún ne, ²¹ ñkien yei ta'a nnu ña ñki pa'ò ñgòu nò ndii ña ñki thi shina pugu ne, 'Nthi shá'a ne shi'a shhi pèi nthe ña mbinj ña ñgwa ghà ñga ñkhu, shi mbini ñku'ò.'”

²² Ndo Feli ña a ni nja nji pa nnu nthe nnu Shendaon shi'i ne, chi shá'a mfe shhi, nchhu ña, “Ndi ña Lishia mbo taatho pa shooge shi nchəin ne, ñdūgwi shá'a yo.” ²³ Nenne a fe gí ni nthishi pa ta'a ñkii shooge ña a chho ñkē'i vi, ndo mfe shina gho nò ha'an minthe pa shuon pi tho ñgēre vi ki lo mfā'ò kī'ingini ne.

Poo shhi Feli pugu Drushila

²⁴ Pichai pa llé ni ñga ntogo Feli tho pugu ñgwe vi, ligi yi pò Drushila, mbo non Juu, nchhu pi tho ni Poo, a ywere ñkwan ha'an Poo tho nchrā nu nthe nnu pinj mbinj Jisho Krishto ne. ²⁵ Nò ha'an Poo ni nchrā nu ñkuon pa nnu ndindi, pa nnu

wēiŋ nu non pugu pa lɛmbhi shá'a ɲa a tho nu nɛ, pɔɔ gu wēiŋ Feli a chhu ghɔ ɲa, “Ɔ nthe ɔ ghēi ndwɛ, ñshi mbini mēiŋ ghɔ ndii ɲa m̄fā'o shina nɛ.” ²⁶ Wu'ɔ mon ndii ghɔ, a kwā'a nu ɲa Pɔɔ shi mfe mbiŋ ghɔ, nthe yie ghɔ, a tho mēiŋ vi ŋɛŋɛ pugu yu chrā nu.

²⁷ Paa ɲa'o ni ɲa ntoɔ, Pokiu Feshitu lɔɔ li'i Feli. Feli ni ntā'a nu nōon pwapuŋ ni pa Juu, nne, mien Pɔɔ mon chéiŋ.

25

Pɔɔ līgəi ɲa shá'a yi ghēi shhi Fùon pa ɲgwa Roma

¹ Trei llé ni ɲa ntoɔ Feshitu chəiŋ mon krao li'i ghɔ, ndhɔ Kaisharia ɲku'ɔ Jerushaleiŋ. ² Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ɲgwa Juu chhu pa nnu tho Pɔɔ, ndīgəi Feshitu, ³ mbie vi ɲa a nthe a chwīe shi'i ni pugu nɔ taon nu Pɔɔ a shwi'i Jerushaleiŋ. Pugu ni nchhu nne nthe ɲa pugu ni ɲkwo tan nɔ nū'ɔŋ nu ɲgwa pugu lere njwi Pɔɔ shendaon. ⁴ Feshitu khwē ɲa, “Pi nū'ɔŋ Pɔɔ nɔ ɲgan chéiŋ Kaisharia, mba'a a nu'un nda'a ɲkaon mmu nduthɔ a maa ɲgəi fɔ. ⁵ Pəi chwīe pigi pa thishi pəi ghēi Kaisharia, a mbɔ ɲa ɲon ghɔ fāan sheshe nnu, pugu chhu nthe vi.”

⁶ Feshitu chhɔ fɔ nɔ fúon llé ɲgəi pi wuŋ, ndollo ki'ɛ ɲgəi Kaisharia. Mbhi gha ndan a chocho mon li'i sha'a shá'a, mfe gí ɲa pi tho ni Pɔɔ. ⁷ Pɔɔ ni ɲa nchəiŋ, pa ɲgwa Juu ɲa pugu ni ndhɔ Jerushaleiŋ nɛ, ghīŋ vi, nthɔ nchhu ntou pa nnu tho yu, ndɔ pa'a ndɔ nōon ɲa sheshe nnu pighɔ nnu shini.

⁸ Ndo Pɔɔ taa non yi, nchhu nu ɲa, “Ndo nji'i nchwīe kan ta'a fàn nthe gí pa ɲgwa Juu ki nthe Nda Minnwi, ki mbin Kaisha mbo fùon pa Roma.”

⁹ Ndo Feshitu ni ntā'a nu nɔ nōon nu pwapun ni pa ɲgwa Juu, nenne a chhu ni Pɔɔ ɲa, “ɔ khwā nɔ ghēi nu Jerushalein pi sha'a gho fo nthe nnu pei ɲa pi chhu v̄ei hein nthe gho ne?”

¹⁰ Pɔɔ khwē ɲa, “Nthi hein mon ta'a li'i sha'a shá'a Kaisha mbo li'i ɲa a pie ɲa pi sha'a a ne. Gò ndutho yo ji ɲa ndo nji'i fāan kan ta'a nnu mbin pa Juu. ¹¹ Nkan ni mbo pi ɲgusha'a, nchwīe sheshe nnu ɲa a pie ɲa ɲkhu ne, pa'a ndo nji'i ntei tei. Ndo a mbo ɲa kan ta'a nnu shini lo nji'i mbo mon nnu ɲa pugu chhu nthe a ne, kan mba'a yichəi non fe a mbho pugu. Ndōgo shá'a a nda shá'a Kaisha.”

¹² Feshitu ni ɲga mbini pugu pa kún pi, ɲkhwē ɲa, “Nja ɔ chhu ɲa Kaisha sha'a shá'a yo ne, ɔ shi ɲgēi shhi yu.”

Pɔɔ shhi Agripa pugu Benishi

¹³ A ni ɲga nda'a, Fùon Agripa pugu Benishi ghēi Kaisharia nɔ kra nu Feshitu, nchhu gho ɲa a tho a pwa. ¹⁴ Nɔ ha'an pugu ni nda'a fo nɔ ntou llé ne, Feshitu nū'on shá'a Pɔɔ gho shhi fùon, nchhu nu ɲa, “Yichəi ɲgan chéin pɔ hein ɲa Feli ni ɲga ndollo mien. ¹⁵ Nki gha ɲgēi Jerushalein, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi pa ɲgwa Juu chhu pa nnu nɔ ligi yi, nchhu nu ɲa, non vei ɲgusha'a. ¹⁶ Ndo nchhu ni pugu ɲa, pigi, mbo ɲgwa Roma shi'a nji'i ndōgo non nɔ ɲgusha'a ki a lo ntithi shhi pa ɲgwa ɲa pugu chhu nnu tho

yu ne ntaa nchò yi nthe nnu pe ña pi chhu thò yu ne.

¹⁷ “Pugu ni ñga nthò hein kə'i ghò, pa'a ndò nu'un mbiri fi'i, ndò mbhi gha ndan ñki'ε chhò pi chhò li'i shá'a nchhu ña pi thò ni ñon ghò.

¹⁸ Pa ñgwa pe ña pugu ni nchhu pa nnu thò yu ne lóló ntithi tóthi ndò pa'a ndò nchhu kan ta'a nnu piphi ha'an ñki ywere nu ña pugu chhu thò yu ne.

¹⁹ Ndò ñguon yaon ña pugu ni nchhu nu ne pò pi mindoundou nthe nnu Minnwi yugu pugu pa ligi yichai ñon pi mēin vi ni Jishò ña a ni ñkwo khu, Pòò chhu nu ña a yi maon.

²⁰ Nshini ndò ñi ñkwan ha'an a nthe ñtā'a moon ñkwan nnu pei ne, nthe yie ghò, mbie Pòò ña a shi ñkhwā nò ghēi nu Jerushalein pi sha'a vi fò nthe nnu pighò.

²¹ Ndò Pòò ni ñga ntā'a nu ña a sha'a fùon Roma nsha'a shá'a yi, pi nū'on vi hein. Nenne, mfe gí ña pi chhò ñkē'i vi ti shi nu'un ntaon vi ni Kaisha, mbò fùon Roma.”

²² Agripa chhu ni Feshitu ña, “Nshi ñkhwā nò ya'ò nu mbhò ñon vei nduthò a.”

Feshitu khwē ña, “O shi ñja'ò vi yua.”

²³ Mbhi gha ndan Agripa pugu Benishi thò mon ndigha'ò ntinta'ò pugu pa thishi pa ta'a ñkan shooge ni pichai pa memme ñgwa mon la'ataon ghò ñgēi nii mon mme fā'ò ña ñgwa ghà nthò nchhò ne. Feshitu fe gí pi thò ni Pòò fa'ò ghò.

²⁴ Feshitu chhu ña, “Fùon Agripa pugu pa ñguon pa ñgwa ña pugu pò hein shi'a pigi pugu ne, pəi yəi ñon vei, ñguon pa ñgwa Juu ña pugu pò hein pugu pa pe ña pugu pò Jerushalein chhu pa nnu thò yu. Pugu pa'ò ñgòu ña a ló nu'un mfā'ò nò

chho nu mbhi. ²⁵ Ndo pa'a ndo nj̄ei ña a chw̄ie sheshe nnu ña a pie ña pi fe nj̄o gu gho, n̄o ha'an ndutho yi chhu ña a sha'a f̄uon̄ Roma nsha'a vi ne, ñechu'ò n̄o taon̄ nu vi.

²⁶ "Ndo, ndo n̄ji'i mf̄a'ò ñk̄ien̄ tho nnu n̄o n̄a'an̄ nu nthe vi mfe ni f̄uon̄ Roma. Nthe yie gho, ñtho ni ju hein̄ shhi p̄ei, m̄i'en̄ m̄bo shhi gho, ma F̄uon̄ Agripa, nne ña pia shi ñga ntou moon̄ sh̄a'a yi gho, kan̄ a nthe mf̄a'ò nnu n̄o n̄a'an̄ nu. ²⁷ Nthe ña mb̄i'i a p̄o nnu na n̄o l̄oḡo nu ñgan̄ ch̄ein̄ ntaon̄, ki lo ñja mfe tho nnu ña pi w̄ein̄ vi n̄o gho ne."

26

P̄oo t̄aa nch̄o yi shhi F̄uon̄ Agripa

¹ Agripa chhu ni P̄oo ña, "A nthe ò chr̄a nthe non̄ ȳo."

P̄oo shw̄ii mbho yi nj̄e taa nu nch̄o yi, nchhu nu ña, ² "F̄uon̄ Agripa, ñj̄ei non̄ a n̄o mbr̄otho n̄o thi nu shhi gho shi'a n̄o taa nu non̄ a shhi gho nthe ñguon̄ pa nnu ña pa ñgwa Juu chhu tho mu ne. ³ M̄i'en̄ nthe ña ò ya ñji n̄u'òñ pugu pa mindoundou ña a p̄o shina pa ñgwa Juu ne, nthe yie gho, ñduon̄ ña ò w̄ein̄ nj̄u'ò ȳo ñjw̄ere nnu ña ñshi nchhu ne.

⁴ "Ñguon̄ pa ñgwa Juu ji ñkwan̄ ha'an̄ ñki chho chombhi a l̄o n̄o ha'an̄ ñki p̄o ma'an̄ mikhwa ne, l̄o n̄o nj̄e yi la'a pigi ti ñḡei fe ni ndii ña ñki p̄o Jerushalein̄ ne. ⁵ Pugu ji n̄o ntaan̄ ndii n̄o ha'an̄ pugu ñkhw̄a n̄o f̄i'i nu, l̄o n̄o nj̄e yi, ñchho chombhi a n̄o ta'a ñon̄ shina pa ñgwa ha'an̄ pugu gh̄a n̄u'òñ k̄ina Minnwi yigi titini, m̄bo pa ñgwa

Farashi. ⁶ Ndwe, ònthe henein pi tho nsha'a a nthe ña ñù'òñ njù'ò a ñkuon kà'a ña Minnwi ni mfe ni pa tãa pigi ne. ⁷ Mbo yaon ña paanchro la'ataon ñgwa pigi kwã'a nu nò ha'an pugu gha'o Minnwi ni ta'anju'ò yugu mon tu'u pugu pa naonchi ne. A chwie nthe kwà'a yei ña ñfã'o ne ña pa ñgwa Juu pei tigi pa nnu tho mu, ma Fùon Agripa. ⁸ A chwie kò a gha'a ni pèi ña pèi thi hein ne nò pin nu ña Minnwi ghà ñku'ò ni ñgwa ha'an pugu khu ne?

⁹ "Mmu nduthò a ni mbì'i ña ñfã'o nò chwie nu ntou nnu nò yèi nu ña kì'i ligi Jishò llo Nashare nu'un ñgèi shhi. ¹⁰ Yinè nnu ña ñki chwie Jerushalein. Pa thishi ghan fe'ingien ni mfe ñji vèi pa'a ñdò ñgu'ò ni'in ntou pa ñgwa Minnwi pi taontaon ni'in chéin, pi ni ñga njwi vugu, mummu pin. ¹¹ Mfe ñgè'i ni pugu mon ntou ndii mon pa nda luon Minnwi, mba'o nu nò yèi nu ña pugu chrã chrà piphi nthe nnu Minnwi. Njù'ò a ni mbigi mbìn pugu ti nchèin fì'i ña ñki ghèi mon pa la'ataon nduon nò fe nu ñgè'i ni pugu.

Pòò fì'i ñkwan ha'an chombhi yi ni ñkwri ne

¹² "Nne, mi ni ñkwe ghrí, pugu pa ñwa'anli ña a nòon ña pi fe ghrí vèi ne mbhò pa thishi ghan fe'ingien ñgèi nò Damashiku ñgu'ò nthe pi yie ghò. ¹³ A gha mbo mon ntun minaon, ma chaapifon, ñga mbo shendaon ñgèi nu ne, njèi lí'è ña a the nchaa minaon llo po the ñgñ a pigi pa ñgwa ña pigi pugu ni nyien nu ne. ¹⁴ Nguon yigi gha ñgū shhe, nja'o yichèi ñggi chhu nu vèi mon chrà ñgwa Hìbru ña, **'Shòò, Shòò, ò tho mfe**

ngə'i vɛi ɲa? A lo mbwa ɲa ɔ tun kwò yɔ ɲkuon
tho muun thi pīga ɲa a tū'ɔ ghɔ ɲgəi nu nɔ shhi
nɛ.*

¹⁵ “Nchhu ɲa, ‘Ɔ pɔ pi gɔ, Taathɔ?’

“Taathɔ khwē ɲa, ‘Mi Jishɔ, ɲa ɔ tho mfe ɲgə'i
ghɔ nɛ. ¹⁶ Nɔ lɔllɔ ntithi ɲkuon kwò mɔ, nthɛ
ɲa n̄onɔn nɔn a vɛ nthɛ yei nnu, n̄chu'ɔ ghɔ nɔ
muun fà'a a. Ɔ shi nshwei pichəi pa ɲgwa nduon
ni yaon ɲa ɔ yəi shi'a nɛ, pugu pa nnu ɲa n̄shi
n̄onɔn vɛ nɛ. ¹⁷ N̄shi ɲkwe ghɔ mbhɔ pa ɲgwa
Ishrae pugu pa ɲgwa taon nduon ɲa n̄shi ntaon
ghɔ ni pugu nɛ. ¹⁸ Ɔ shi nchu'ɔ ligi yugu, ɲa pugu
kara ntaon mon ɲjin nthɔ mon lí'ɛ, pugu taon
mon ghrí Shata nthɔ ɲjəi Minnwi, nne ɲa pi lí'ɛ
phi yugu, pugu lo mfā'ɔ shina, shina ɲgwa pɛ ɲa
Minnwi kwo chu'ɔ vugu nɔ ji ntɔgɔ pi ɲkuon pin
ɲa pugu fā'ɔ mbɔn mu nɛ.’

Pɔɔ shwei ɲkwan ha'an fà'a yi pɔ nɛ

¹⁹ “Nthɛ yie ghɔ, ma Fùon Agripa, n̄shini nɔ
ntinithɔ ni nnu yei ɲa mi ni ɲjəi llɔ pɔ nɛ. ²⁰ Ʋki
jē Damashiku pugu Jerushalein ni ɲguon krao
ɲgei Judia pugu pa la'ataon nduon, nchii nu ɲa
pugu fā'ɔ nɔ wu'ɔ nu mbā'a ɲkūnu yugu ni phi
nthɔ ɲjin Minnwi, nɔ nchwīe pa nnu pɛ ɲa a
shi n̄onɔn ɲa pugu pā'a ɲkūnu yugu ni phi nɛ.
²¹ Yei nnu ɲa a ni nchwīe pa Juu pei wēin a ndii
ɲa ɲki pɔ Nda Minnwi nɛ, mba'ɔ nu nɔ jwi nu

* **26:14** 26:14 Mon la'ataon pa Juu, muun thi pīga ni mbo nɔ
chwīe nu minyien wu'ɔ ɲgəi pi shhi ki lo nu'uj mbini ɲjin. Jishɔ
ni nchhu yei ni Pɔɔ hein ɲa ki'i a lāa nnu fhi ɲa ju Jishɔ tho
nchwīe nu, mbo gē nu ɲgwa pi jē choshi yi nɔ ghɔ.

ma. ²² Nchəiŋ shi'a, a Minnwi ŋa a tho ŋgēre a, ñthi hein shi'a nɔ shwei nu ni ŋguon ŋgwa, llo mbiŋ pa miŋkwasha ti ŋku'ɔ nchəiŋ mbiŋ pa ŋgwa ndien pa'a ndɔ nchhu pi nnu nduon ŋkien pa nnu ŋa pa Njəli'i Minnwi pugu pa Mushi ni nchhu ŋa a shi nde ndɔgo li'i nɛ. ²³ Pugu ni nchhu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ shi ŋgu'ɔ njəi ŋgə'i, ndɔ mbo ju fūon ŋon nɔ pinɪ nu ŋku'ɔ mon gu. A shi nchi lí'ɛ lūgu nu ni ŋgwa Juu pugu pa ŋgwa taon nduon."

²⁴ Nɔ ha'an Pɔɔ thi fɔ nthɔ ntaa nchò yi nɛ, Feshitu pa'o ŋgou ni nji ŋa, "Pɔɔ, ɔ ya mbaa paa ntou ye'i yaon chwie ɔ ŋgū llin!"

²⁵ Ndɔ Pɔɔ khwē ŋa, "Ndɔ nji'i mbaa paa, ma Feshitu ŋon ndien, ñchrā pi ŋkien nnu shini ndɔ mbo chrā lina. ²⁶ Ndɔ Fūon Agripa ji nnu pei minthe ñchrā pa nnu pei gho ni tininju'ɔ nthɛ ŋa a ji ŋguon pa nnu pei ghao nthɛ ŋa pi shini ndɔ nchwie nnu pei pi ləiŋ. ²⁷ Fūon Agripa, ɔ pin pa njəli'i Minnwi? Nji ŋa ɔ pin."

²⁸ Agripa khwē ŋa, "Mon kuo ndii yei ɔ pi'i ŋa ɔ shi nchwie ŋgū Krishiten?"

²⁹ Pɔɔ khwē ŋa, "Ki mi shi ndɔgo pi kuo ndii ki ntaan ndii, luon Minnwi a pɔ ŋa ki'i a wu'ɔ mbo pi gɔ, ŋguon ŋgwa pei ŋkaa pugu kara mbo nɔ ha'an mbo nɛ, ŋkien cheiŋ yei ŋa pi krao mbho ma nɔ gho nɛ."

³⁰ Nne fūon pugu pa Feshitu, ni Benishi pugu pa ŋguon pichəi ŋgwa yrei shɛ. ³¹ Nga ŋkwo yiri, nchhu ni non pugu ŋa, "Non vei lo nji'i nchwie sheshe nnu ŋa a pie ŋa a khu ki pi ni'in vi chəiŋ nɛ." ³² Agripa chhu ni Feshitu ŋa, "Ndɔ pi

kaṅ ni nchu'ɔ ṅoṅ vei mienṅ vi a ghēi ndo ha'an a kaṅ ni mienṅ ki naa ndōgɔ shá'a yi shhi Kaisha."

27

Pɔɔ ghēi la'ataoṅ Roma

¹ Pi ni ṅga ṅkwo chhu ṅa pigi nii mitu ṅkhĩ ṅgēi Itali, Feshitu cha'a Pɔɔ pugu pa pichēi ghan chéiṅ mfe ni Julioṅ mbo nthishi ta'a ṅkii shooge moṅ kwie ntigao ṅkii shooge ṅa pugu ni ṅkē'i fùoṅ Roma nɛ. ² Pigi nii moṅ mitu ṅkhĩ llo Adramitiuṅ, ṅa a ni ṅkwo tithi nɔ ghēi nu moṅ li'i kaonṅ pa mitu ṅkhĩ Eshia nɛ. Nchu'ɔ ki'ε nṅē ghēi nu, pigi pa Arishtaku, mbo ṅoṅ Mashedonia lo Teshalonika.

³ Mbhi gha ndanṅ pigi chéiṅ Shidoṅ. Julioṅ ni nōoṅ pwapuṅ ni Pɔɔ, mienṅ vi ṅa a ghēi nṅēi pa taannu pi, nji ṅa pugu shi mfe pa yaonṅ ṅa a pou nɛ ghɔ. ⁴ Pigi lollo fo, ndo nthɛ ṅa fifrēi ni ntho nu pi llo ṅgei ṅa pigi ni ṅgēi nu fo nɛ, pigi nyienṅ ni pie pi ṅgei ṅkhĩ ye ṅa ṅkūnu Shaipru ni ṅki'i fifrēi ki a lo nchéiṅ fo nɛ. ⁵ Pigi shā'a ntiri ṅkiṅ Shilishia pugu Pamfilia nchéiṅ Mura moṅ Lishia. ⁶ ṅga nchéiṅ fo, nthishi pa ta'a ṅkii shooge ghɔ yēi mitu ṅkhĩ a llo Aleshandria ṅgēi nu Itali, a ni'inṅ vigi moṅ ghɔ.

⁷ Pigi nyienṅ pɔpɔɔ nɔ yichēi fi'i llɛ, ntɔgɔ moṅ ghagha'a nchéiṅ Kinidu. Fifrēi shini ndo mienṅ vigi ṅa pigi nu'unṅ ṅgu'ɔ mbigi nyienṅ ṅgēi nu ṅgei ghɔ, nthɛ yie ghɔ, pigi nyienṅ ṅgei ṅkūnu ye ṅa ṅkūnu Krete ni ṅki'i fifrēi nɔ chéiṅ nu fo nɛ, ntɔgɔ yēi Shalmone. ⁸ Pigi wu'ɔ nyienṅ pi ṅkiṅ wéi, nyienṅ ni ghagha'a ti ṅgēi nchéiṅ li'i ṅa pi

mēiŋ ni Li'i Kaonj Pie Juju, yēi mme la'ataonj ɲa pi mēiŋ ni Lashia ne.

⁹ Pigi ni nchho fo no ɲkieŋ ntaanj ndii, ti ɲgōi nchōiŋ yichōi fi'i ndii ɲa nyiēŋ nu monj ɲkhĩ ya ɲga'a, nthē ɲa ɲji'i nthē pi mme llé jī ɲkhĩ* pa Juu ni ɲkwo tōgo. Nne Pōo fe ntígi ni pugu, ¹⁰ nchhu nu ɲa, "Mme ɲgwa, ɲjōi ɲa nyiēŋ yia llo heiŋ ɲgōi nu shhi shi mfe ɲgō'i. Ntou phe shi mbo, ki lo ɲgu'ō mbo pi ni pa maonj ɲa pia tiēŋ ne, pugu pa mitu ɲkhĩ, ti mfe ni chōmbhi yia." ¹¹ Ndo nthishi pa ta'a ɲkii shooge gho, ya'ō pi nnu ye ɲa ɲganj shūgu mitu ɲkhĩ gho, pugu ɲganj mitu ɲkhĩ gho chhu ne, pa'a ndo ɲja'ō pi ye ɲa Pōo chhu ne. ¹² Li'i kaonj pie gho shini ndo ɲji'i mbo ɲkieŋ li'i chho monj laonj,† nthē yie ntou ɲgwa ni ɲkhwā yugu ɲa pi lollo fo nne ɲa pugu pa'ō nshā'a ɲkhĩ ntaanj Foniti no ha'anj ä ɲji'ε, nne ɲa minthe pugu chho fo monj laonj. Foniti li'i kaonj pie monj la'ataonj Krete ɲa a nūanj ɲgōi ni ɲgei mbho ɲkwrei pugu pa ɲgei mbho jī ɲgei nii minaonj.

Fij monj ɲkhĩ

¹³ Muonj fifrēi ni ɲga njē ntōgo nu llo mbienj, pa ghanj shūgu mitu ɲkhĩ pi'i ɲa minthe pugu pa'ō ti ɲgōi nchōiŋ no ha'anj pugu ki pi'i ne, nne pugu fu'u ɲgū'ō wēiŋ pie monj ɲkhĩ, nchhwi ti ɲja mbara ɲkinj ɲkhĩ Krete. ¹⁴ Ndo a ni ɲga ndara,

* **27:9** 27:9 Mme llé jī ɲkhĩ yei ni ntho mbo nu monj ndugwi ndipu'u nàonj ɲgōi nu monj njē wuŋ nàonj mbo ndii ɲa nyiēŋ nu monj ɲkhĩ ni ɲja ɲga'a. † **27:12** 27:12 Monj pii ndii yei monj la'ataonj gho, fij gha ɲga'a monj ɲkhĩ ti pa'a ɲonj lo ɲji ndii ɲa minthe a nyiēŋ monj ɲkhĩ shi'i ne.

mme fifrèi ña a ghà ntaon ñgei mbhò ñkwèi sha'a minaon tiri llo ñkuon ñkũnu Kretè. ¹⁵ Mmè fifrèi ghò ni ñga ñgwèiñ mitu ñkhĩ, a gha'a ni pigi nò yina nu fifrèi ghò ni mitu ñkhĩ yigi, nne, pigi mien fò fifrèi ghò tien vigi ñgèi nu nò.

¹⁶ Pigi ni ñga nchəiñ mbien ñjiñ muon ñkũnu Kauda, ñkũnu ghò ki'i fifrèi ghò ni pigi. Pigi pa'ò fò mon puon pimbia ti ñkaa ñkwe muon pie ña mme mitu ñkhĩ ghò ni nshũu nu ne ki a lo mbiri.

¹⁷ Pugu shũu muon pie ghò ni'in mon mme mitu ñkhĩ, ñkrao mitu ñkhĩ ghò ni ñkxi ña ki'i a shina. Nthe ña pugu ni mbogo ña pie shi ntei ni ñji ñgèi ñku'ò ñkuon gwí ni ñgei ñkin ñkhĩ Libia ne, pugu shwi'i ñgù'ò li'i mitu ñkhĩ mon ñkhĩ. Mien mitu ñkhĩ ghò kə'i ghò fifrèi ghèi nu ni ju pəpəɔ.

¹⁸ Nò ha'an fin titini ghò ni ñgu'ò nthò ñgèi nu shhi ne, mbhi gha ndan pugu fu'u pa maon pugu mon mitu ñkhĩ ghò mā'an nu ñkhĩ. ¹⁹ A gha mbò trei llé, nò ha'an fifrèi ghò ni ñjè ne, pugu fu'u pa maon mitu ñkhĩ ghò ni yugu mbhò mā'an nu ñkhĩ. ²⁰ Nò ntou lembhi, pa'a pigi lo ñjəi ligi minaon ki pa finəi, fifrèi ghò wu'ò mbigi pigi ntini nu. Ndugwi yi, pigi khe non yigi ki lo nu'un mbī'i ña pigi shi ndūgu.

²¹ Nthe ña pugu ni ñkwo pə nò ntaan ndii ki lo mfā'ò maon ji ne, Pəo ləllə ki'è nthithi tothi nchhu ña, "Ñgwa pan, pəi kan ni nja'ò nnu ña mi ni nchhu ne, ki lo nu'un nshūgu mitu ñkhĩ ñgèi nò Kretè, yei phe shi kan ni nu'un nii via.

²² Pəi fā'ò tininju'ò ndwe nthe ña mba'a thə ñon nu'un mbhe, a shi ñgu'ò mbhe mitu ñkhĩ.

23 Nthe ña ni tu'u ye ña a tɔgɔ ne, ñgañ ntaon Minnwi ña m̀bɔ pi ji ndɔ ñga'ɔ vi ne tho vɛi, 24 nchhu ña, 'Ki'i fã'ɔ pɔgɔ gu, ma Pɔɔ, ɔ shi ñgu'ɔ nthi shá'a shhi Kaisha. Minnwi kwo kwe ñguon ñgwa ña pɛi pugu nyien nu ka'a mon mitu ñkhĩ ne.' 25 Nenne, p̂ɛi fã'ɔ wɛin ñjù'ɔ, ma ñgwa pañ, nthe ña m̂fã'ɔ tininju'ɔ mbin Minnwi ña a shi ñgu'ɔ m̀bɔ pi nɔ ha'an pi shwei a ne. 26 Fifrɛi shi ñgu'ɔ ndɔgɔ via ñgɛi ñkaon ñkuon gwí ñkin muon ñkũnu titri ñkhĩ."

27 Pigi ni ñga ñkwo pɔ mon ñkhĩ nɔ khwenchrɔ tu'u nthɔ nshã'a ñkhĩ ña pi mɛin ni Adria ne, pa ghañ shūgu mitu ñkhĩ tha ña pi chhɔ mbara nu mbhi. 28 Pugu chu ñgù'ɔ ñkuon ñkii, mã'an mon ñkhĩ, ñjɛi ña nthi ñkhĩ paa wun mbhɔ, nɔ ñkãon nu shhe. Ñga mbini ñgɛi shigei, mã'an ñjɛi ña nthi ñkhĩ tienchrɔ mbhɔ nɔ kãon nu shhe. 29 Pɔgɔ gu wɛin vugu ña mitu ñkhĩ shi nchhwi ñgù'ɔ, nthe yie ghɔ, pugu mã'an khwe ñgù'ɔ lĩ'i pie mon ñkhĩ llo ñjin mitu ñkhĩ, nduon Minnwi ña mbhi lan. 30 Pa ghañ shūgu mitu ñkhĩ ni ñga ntã'a nu ntei ntaon mon mitu ñkhĩ ghɔ, pugu shwi'i muon kikuon mon ñkhĩ mf̂i nu ña pugu ghɛi pi tho mitu ñkhĩ li'i chu ñgù'ɔ lĩ'i pie fo. 31 Ndɔ Pɔɔ chhu ni nthishi pa ta'a ñkii shooge pugu pa pichɛi shooge ña, "Ñgwa pei mien ki kina mon mitu ñkhĩ, kañ mba'a pɛi lūgu." 32 Nne, pa shooge pighɔ ya'a ñkii kikuon ghɔ mien.

33 Ñkaon mbhi maa nda, Pɔɔ kɔnɔ ñguon yugu ghao ña pugu ji maon, nchhu nu ña, "A khwenchrɔ llé shi'a ña pɛi ywere nu mon finthɔ, ki lo ñji maon ki njwe'i yaon. 34 Nthe yie ghɔ,

ɲkɔnɔ vɛi ɲa pɛi ji maonɲ nɛnnɛ ɲa a shi ɲkwe vɛi nthɛ ɲa ɲji'i nthɛ pi ta'a ɲgiithɔ yɛi, mba'a a phɛ." ³⁵ Pɔɔ ni ɲga nchhu nnu yɛi, ndɔɔɔ brɛi, ɲga ntɔɔ Minnwi shhi ɲguonɲ yugu ghao, mbɛ'i njɛ kru nu. ³⁶ Njù'ɔ ɲguonɲ yugu gū, pugu jɛ ji nu maonɲ. ³⁷ Nguonɲ yigi ghao monɲ mitu ɲkhĩ ghɔ ni mbɔ paa ɲkii ni khwachɛi wunɲ ni ndigi yi ntigao. ³⁸ Pugu ni ɲga ɲji ti njru, ɲkɛɛ pichɛi pa piɛɲ maonɲ ji mā'anɲ monɲ ɲkhĩ nɛɛ ɲa pie yī'ɛ.

Mitu ɲkhĩ shina

³⁹ Mbhi ni ɲga ndanɲ, pa'a pugu lɔ ɲji li'i ɲkinɲ ɲkhĩ ghɔ, ndɔ pugu ni ɲjɛi muonɲ loo ɲkhĩ ni gwí fɔ nthɔ njwɛɛ nu ɲa ä ɲji'ɛ pugu ku'ɔ ni mitu ɲkhĩ fɔ ɲkuonɲ shhɛ. ⁴⁰ Nɛɛ pugu ya'a ɲkii ɲgù'ɔ lī'i pie, mienɲ a yie monɲ ɲkhĩ. Wu'ɔ ndii ghɔ pugu pini ɲja'a ɲkii ɲkuonɲ yaonɲ shūgu mitu ɲkhĩ la'o mitu ɲkhĩ, ɲku'ɔ mɛɛ kaonɲ ndhwí fifrɛi tɔthi, fifrɛi chi vugu ki'ɛ pugu ghɛi nu ɲkinɲ mbhi. ⁴¹ Ndɔ mitu ɲkhĩ ghɔ chhwi ɲkuonɲ gwí ɲkwá, ndi'i ntithi ki lɔ nchɛinɲ ɲkinɲ mbhi. Thɔ mitu ɲkhĩ li'i, mɛɛ finɲ ghɔ nwī'inɲ la'o mitu ɲkhĩ kraokrao.

⁴² Pa shoogɛ ká'a nɔ jwi nu pa ghanɲ chéinɲ nɛɛ ɲa ki'i kanɲ ta'a ɲonɲ vugu pa'o ɲkhĩ ntei. ⁴³ Ndɔ nthishi pa ta'a ɲkii shoogɛ tá'a nu ɲkwe Pɔɔ nɛɛ ndáa ɲa ki'i pugu chwíɛ nnu ɲa pugu ni ɲká'a nu nɛ. A ka fɛ pi gí ni pɛ ɲa pugu ji pa'o nu ɲkhĩ nɛ, ɲa pugu lli nchɛinɲ monɲ ɲkhĩ mba'o ɲkhĩ ntaonɲ mbhi. ⁴⁴ Pígɛi ɲgwa younjinɲ yugu: pichɛi taonɲ ɲkuonɲ pa krao pilanɲ, pichɛi taonɲ pi ɲkuonɲ krao mitu ɲkhĩ, nɛnnɛ, ɲguonɲ yugu ghao chɛinɲ mbhi ki ká'a.

28

Moŋ muuŋ ŋkũnu Malta

¹ Pigi ni ŋga ntaoŋ ti nchəiŋ mbhi shi'i, nja'o ŋa ligi muuŋ ŋkũnu gho Malta. ² Pa ŋgwa taon pigho nōon ŋkieŋ pwapuŋ ni pigi, mfrəi mōŋon ŋa pigi yigō nthe ŋa mbì ni ŋkwo jē llo nu, li'i ya ŋgri. ³ Pɔɔ ni ŋkiri puon mi ŋkweŋ, ŋga ntūon nu kie, fifhi taon moŋ gho nthe laonlaon mōŋon, naon vi nchu nɔ mbho yi. ⁴ Pa ŋgwa taon pigho ni ŋga njəi miyaon gho a chu nɔ mbho Pɔɔ, nchhu ni nōon pugu ŋa, "Ŋon vei njwi ŋon shini, nji'i nthe nɔ ha'an a lūgu ki lo ŋkhu moŋ ŋkhĩ ne, shhe chhu ŋa mba'a a lūgu." ⁵ Pɔɔ mīŋi fifhi gho mā'an moŋ mōŋon ndo pa'a kà'a lo ŋkēe ju Pɔɔ. ⁶ Pugu tithi nchēi nu ŋa noŋ yi ku'ɔ ki ŋa a gū shhe ŋkhu. Ndo pugu ni nchēi nɔ ntaan ndii ki lo njəi sheshe nnu, nne pugu kwri njù'ɔ yugu, nchhu nu ŋa Pɔɔ pɔ pi nnwi.

⁷ Pa nyiŋ ni mbo ŋkiŋ li'i gho mbo yi taatho moŋ muuŋ ŋkũnu gho ligi yi pɔ Publiu. Taatho gho ni ndōgo vigi ntuo vigi shi'i nɔ ghan kra pi nɔ trei llé. ⁸ Tāa Publiu ni nūan kúon ntho ŋgīnɔ shìgao pugu pa nchəi. Pɔɔ ghəi njəi vi nduon Minnwi gho nū'ɔŋ mbho yi mbiiŋ yu noŋ yi tɔgo. ⁹ Yei nnu ni ŋga ndōgo li'i pigəi ŋgwa ŋkuon muuŋ ŋkũnu gho ŋa pugu ni mfā'o pa ŋgīnɔ ne tho ni pugu, pi yīgi ghīnɔ yugu. ¹⁰ Pugu ni mfe ntou pa maon ni pigi, pigi gha ŋgəi nu pugu ni'in ŋguon pa maon ŋa a ni mbie ŋa pigi fā'o ne moŋ mitu ŋkhĩ.

Llo Malta ŋgəi Roma

11 Trei nàon ni nga ntɔgo, pigi nii mitu nkhi ɔa a ni ndho Aleshandria, pi mēin ni pa “nnwi kə'i” ɔa a ni nda'a fo mon ndii laon gho. 12 Pigi ni nchəin la'ataon Shirakushe nda'a fo no trei llé. 13 Llo fo, pigi nii pie njin ngəi Regiun. Ta'a llé gha ntɔgo fifrəi llo mbien jē tho nu, a gha mbo mbra llé pigi nchəin Puteoli. 14 Pigi gha nchəin fo ne, njəi pichəi ghan pin, pugu chhu ni pigi ɔa pigi pugu la'a no khwachəi llé. Nenne, yei nkwan ha'an pigi kie nchəin Roma ne.

15 Pa ghan pin Roma ni nja'o nkaon yigi, ntaon ntho nchəin mon la'ataon ɔa pi mēin ni Tan Apiu* pugu li'i ye ɔa pi mēin ni Trei li'i Pe Nda'a† ne, no para nu minji. Poo gha njəi vugu, ntōo Minnwi, njù'o yi pini nja ngū.

Mon la'ataon Roma

16 Pigi ni nga nchəin Roma, pi mien Poo ɔa a la'a tə'i vi pugu ta'a shooge ɔa a ni nkē'i vi.

17 Trei llé ni nga ntɔgo, Poo mēin kiri pa thishi pa Juu mon la'a. Pugu ni nga nkiri, a chhu ni pugu ɔa, “Pa lin pan, nji'i nthe no ha'an ndo nji'i nchwie sheshe nnu mbin pa ngwa pia ki nkuon nù'ɔn yia ne, ndo pugu ni ncha'a a mfe no ngan chəin Jerushalein ni ngwa Roma. 18 Pugu ni nga ntou a, ntā'a nu mien ngəi nthe ɔa pugu shi ki lo njəi sheshe yaon ɔa nchwie ɔa a pie ɔa pi fe njó gu vəi. 19 Pa ngwa Juu ni nga ndāa, a yī'i ɔa ndōgo shá'a a ngəi no shhi Kaisha, ndo ki lo

* 28:15 28:15 Li'i yei ni mbo khwachəi wun nkan kwo no ghəi nu nchəin Jerushalein. † 28:15 28:15 Li'i yei ni mbo yaon no tien wun nkan ni khwachəi nkan kwò no ghəi nu nchəin Roma.

mfā'o pi sheshe nnu nɔ chhu nu thɔ ɲgwa paɲ.
²⁰ A chwīe yie ɲgē vɛi, ntā'a nu nɔ yɛi nu vɛi pia
 chrà, ɲa pi krao a ni cheiɲ neiɲ nthe pi ɲon ɲa
 ɲgwa Ishrae fā'o kwà'a mbiɲ yu nɛ."

²¹ Pugu chhu ghɔ ɲa, "Pi lɔ nji'i mfe ɲwa'anli
 ni pigi llo Judia nɔ ligi yɔ. Nɔ pa'a ɲgwa pia
 ɲa pugu thɔ nu heiɲ nɛ lɔ nchrā sheshe nnu ki
 nchhu sheshe nnu piphi nthe ghɔ. ²² Nɔ pigi
 khwā nɔ ya'o nu mbhɔ ghɔ, jɔ nnu ɲa ɔ pī'i
 nɛ. Nthe ɲa pigi ji ɲa pi chrà pa nnu piphi mon
 ɲguon li'i ghao nthe ye kiri ɲa ɔ pɔ fɔ nɛ."

²³ Pugu ni ntigi llé, a gha mbo llé ghɔ ntou yugu
 thɔ li'i ha'an Pɔɔ ni nda'a nu nɛ, a tere nnu pighɔ
 ni pugu jē ni tutu'u ɲgēi nchɛiɲ ni fanaon, nthɔ
 mfī'i nnu Sha'afuon Minnwi ni pugu, ɲkaa nu
 nɔ nɔon nu ni pugu llo mon gí Mushi pugu pa
 ɲwa'anli pa ɲjɛli'i Minnwi ɲa pugu piɲ Jishɔ.
²⁴ Pichɛi ni mbiɲ nnu ɲa a ni nchhu nu nɛ, pa'a
 pichɛi lɔ mbiɲ. ²⁵ Pugu lɔllo ɲgēi, ndou nu ni
 non pugu ndii ɲa Pɔɔ ni ɲkwo chhu yei ta'a nnu
 nɛ, "Jijwe Minnwi ni nchhu shini ndii ɲa a ni
 nchhu ni pa taa pɛi ntɔgo pi njiɲ ɲjɛli'i Minnwi
 mbo Ishaya nɛ:

²⁶ 'Ghēi nchhu ni ɲgwa pei ɲa,
 Shishini, pɛi shi nja'o nɔ pa'a nɔ nji njiɲ yi,
 pɛi shi nja ndii nɔ pa'a nɔ ɲjɛi.

²⁷ Nthe ɲa njù'ɔ ɲgwa pei kwo fīni,
 ténə yugu chri ki lɔ nu'un ɲa'o li'i,
 pugu kwo kwiri ligi yugu,
 Nne ɲa ki'i pugu yɛi ni ligi yugu,
 ɲa'o ni ténə yugu,
 nji ni njù'ɔ yugu

Nkara mbara a,

n̄chwīe pugu pɔ shi'i.'

²⁸ P̄əi ji n̄e ɲa lūgu nu yei llo mbhɔ Minnwi gh̄ēi n̄e mbhɔ ɲgwa taon̄ nduon̄, ndɔ ɲgwa taon̄ nduon̄ shi njwɛɛ." ²⁹ [Pɔɔ ni ɲga kwo chhu n̄ein̄, ɲgwa Juu pighɔ taon̄ ɲḡēi nu, ndōu nu ni non̄ pugu.]

³⁰ Pɔɔ ni nda'a fɔ nɔ paa ɲga'o mon̄ nda ɲa a ni mbe nu llo p̄ien̄ yu. A mbin̄ ɲguon̄ ɲgwa ɲa pugu thɔ fɔ nɔ ȳei nu vi n̄e, ³¹ nthɔ nch̄i Sha'afuon̄ Minnwi, nthɔ nj̄e'i pa nnu nth̄e Jishɔ Krishto mbo Taathɔ ni tininju'o ki ɲon̄ lo ntāra vi.

Nwa'anli Kin a Fhi

Bambalang: Nwa'anli Kin a Fhi (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bambalang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Apr 2023 from source
files dated 29 Jan 2022

850ef3bb-da84-57bb-be90-e9077e8294e0